

Työnteon vaikutukset restonomiopiskelijoiden opiskeluun

Kristina Korpisalo

Opinnäytetyö
Hotelli- ja ravintola-alan
liikkeenjohdon koulutusohjelma
2009

Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma

Tekijä Kristina Korpisalo	Ryhmä tai aloitusvuosi 2006
Opinnäytetyön nimi Työnteon vaikutukset restonomiopiskelijoiden opiskeluun	Sivu- ja liitesivumäärä 71 + 10
Ohjaaja Pirjo Nuotio	
<p>Työnteko on kuulunut suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden tapaan opiskella jo vuosikymmeniä. Tämä johtuu pitkälti siitä, että opintotuki on monelle opiskelijalle liian pieni elämiseen. Työnteolla opiskelijat varmistavat ensisijaisesti toimeentulonsa ja tulevan työmarkkinakelpoisuutensa. Lisäksi opiskelijat näkevät työnteon merkitykselliseksi oppimisen ja elämänvaihtelun kannalta. Opiskelun ja työn yhdistämisestä on tullut ajankohtainen aihe, jonka mukaan opiskelijoiden työnteolla on nähty olevan sekä negatiivisia että positiivisia vaikutuksia opiskeluun.</p> <p>Tutkimuksessa tarkasteltiin restonomiopiskelijoiden työn ja opiskelun yhdistämistä. Toimeksiantajana työlle toimi HAAGA-HELIAn ammattikorkeakoulu. Tutkimus tehtiin HAAGA-HELIAn opiskelijoiden opiskelujärjestelyjen parantamiseksi ja kehittämiseksi. Tutkimus koostui neljästä tutkimusongelmaan liittyvästä aihealueesta, jotka olivat opiskelu, työnteko, toimeentulo ja hyvinvointi. Tutkimusta tarkasteltiin opiskelijoiden näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta. Tutkimus toteutettiin sähköisen kyselylomakkeen avulla lokakuussa vuonna 2008 käyttäen Webropol -kyselytyökaluohjelmaa. Tutkimuksen kohteena olivat Haagan sekä Porvoon yksikön suomenkieliset restonomiopiskelijat, jotka opiskelivat päiväopiskelijoina oppilaitoksessa. Aikuisopiskelijat, ruotsin- ja englanninkieliset opiskelijat sekä ensimmäisen vuoden päiväopiskelijat jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle. Tutkimuksen kysely lähetettiin kaikille kohderyhmään kuuluville restonomiopiskelijoille.</p> <p>Tutkimustuloksia tarkastellen restonomiopiskelijoille työnteko oli hyvin yleistä. Vastaajista noin 90 prosenttia työskenteli opintojen ohessa. Restonomiopiskelijoiden työssäkäynti oli lisääntynyt noin 30 prosenttia verraten vuoden 2004–2006 tehtyihin tutkimuksiin. Työnteko oli merkittävä osa opiskelijoiden opiskelijaelämää.</p> <p>Työntekoon restonomiopiskelijat käyttivät enemmän aikaa kuin ennen. Opiskeluun käytetty aika viikossa oli pienempi kuin työhön käytetty aika. Restonomiopiskelijoiden mukaan työnantajat kannustivat ottamalla työvuorotoiveita huomioon ja sovittamalla työvuorot lukujärjestyksen ehdoin. Yleisesti ottaen restonomiopiskelijat olivat tyytyväisiä omaan taloudelliseen tilanteeseensa sekä terveydentilaansa. Johtopäätöksenä todettiin, että opiskelijoiden työssäkäynti ei ole lähitulevaisuudessa häviäviä ilmiö, vaan tärkeä osa opiskelijoiden tapaa opiskella. Tästä syystä on yritettävä huomioida restonomiopiskelijoiden työnteko paremmin opinnoissa.</p>	
Asiasanat työ, opiskelu, restonomi	

Degree Programme in Hotel and Restaurant Management

Author Kristina Korpisalo	Group or year of entry 2006
The title of thesis THE EFFECTS OF WORKING ON THE STUDIES AMONG MASTER OF HOSPITALITY MANAGEMENT STUDENTS	Number of pages and appendices 71 + 10
Supervisor Pirjo Nuotio	
<p>Working has been a part of Finnish higher education students' way of studying for decades. This is a result of the fact that the study grant is too small for getting by. By working the students ensure their livelihood and their future labor market value. Students find working important for learning and for life variations. Combining studies and work has become a discussed topic in recent years. Working has been seen to have negative and as well positive effects on studying.</p> <p>This study examines the effects of combining studies and work among Master of Hospitality Management students. The client to this study was HAAGA-HELIA university of applied sciences. The study was conducted to enhance and develop the studying environment for HAAGA-HELIA students. The research consisted of four research questions that were studying, work, livelihood and general wellbeing. The study was made from the student's point of view.</p> <p>The character of the study required a quantitative research method. The research was carried out by means of a questionnaire on the web in October 2008, utilizing the Webropol questionnaire tool program. The targets were Finnish students of Haaga and Porvoo, which were daytime students. Members of the adult education, foreign students and first year students were left out. The questionnaire was send to all students in the target group.</p> <p>The research results reveal that working was common among Master of Hospitality Management students. In this research 90 percent of the students were working at the time. The number of students working had increased compared to previous researches. Working was a significant part of student life.</p> <p>Master of Hospitality Management students used more time working then before. Students spent less time on studying then working. According to students employers encouraged students by combining the shifts to the student's schedules. In general the students were pleased with their financial situation and their health. The conclusion was that students' working is not a vanishing phenomenon, but an important part of students' way to study. For this reason working should be taken more into account in the studies of Master of Hospitality Management students.</p>	
Key words work, studying, Master of Hospitality Management student	

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Opiskelija nyky-yhteiskunnassa.....	4
2.1	Opiskelun merkitys ja muutokset	4
2.2	Opiskelijan terveys hyvinvointivaltiossa	6
2.3	Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo.....	7
2.3.1	Opintotuki ja -laina	8
2.3.2	Opintoraha ja asumislisä.....	9
2.3.3	Opintolaina.....	10
2.4	Opiskelija minuuden rakennusaineet.....	12
2.5	Restonomiopiskelijoiden arki	13
3	Opiskelu ammattikorkeakoulussa.....	15
3.1	Korkeakoulutasoinen opiskelu.....	15
3.2	Opiskelun pää- ja sivutoimisuus.....	15
3.3	Kehittyvä ammattikorkeakoulu	16
3.4	Opiskelijana ammattikorkeakoulussa	18
3.5	Ammattikorkeakoulujen vaatimukset opiskelijoita kohtaan	18
3.6	Ammattikorkeakoulut yllyttäjinä työnteeseen.....	20
3.7	Restonomitutkinto	21
3.7.1	Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma.....	21
3.7.2	Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma.....	22
3.7.3	Matkailun koulutusohjelma.....	22
3.7.4	Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma.....	23
4	Opiskelijoiden työssäkäynti	24
4.1	Työnteeko ja työkokemuksen kasvattaminen	24
4.2	Työllistyminen opiskelun jälkeen	26
4.3	Yritysten vaatimukset.....	28
4.4	Restonomien työmarkkinat.....	28
5	Työnteon vaikutuksia opiskeluun ja opiskelijoihin	29
5.1	Eteneminen opinnoissa	29
5.2	Opintojen keskeyttäminen	30

5.3	Opinnäytetyön viivästyminen.....	32
5.4	Valmistumisen pitkittyminen.....	33
5.5	Työnteon vaikutuksia restonomiopiskelijoihin	35
6	Tutkimuksen toteuttaminen	36
6.1	Tutkimustehtävä ja tutkimusongelmat.....	36
6.2	Kohdejoukon kuvaus.....	36
6.3	Tutkimusmenetelmä	37
6.4	Kyselylomakkeen laatiminen	37
6.5	Tutkimusprosessi.....	38
7	Tulokset.....	40
7.1	Restonomiopiskelijoiden opiskelumotivaatio.....	41
7.2	Työtä tekevät restonomiopiskelijat.....	46
7.3	Opiskelun ja työnteon yhdistäminen.....	49
7.4	Restonomiopiskelijoiden taloudellinen tilanne	53
7.5	Restonomiopiskelijoiden fyysinen ja henkinen terveys.....	57
7.6	Tulosten yhteenveto	59
8	Pohdinta ja kehittämis ehdotukset.....	62
8.1	Pohdinta.....	62
8.2	Kehittämis ehdotukset.....	67
8.3	Jatkotutkimukset.....	67
	Lähteet	68
	Liitteet	
	Liite 1. Tutkimuksen kyselylomake	
	Liite 2. Sähköisen kyselylomakkeen saate	
	Liite 3. Lehdistötiedote	

1 Johdanto

Työnteko on kuulunut suomalaisten korkeakouluopiskelijoiden tapaan opiskella jo vuosikymmeniä. Työnteko opiskelujen ohessa on johtunut pitkälti siitä, että opintotuki on monelle opiskelijalle liian pieni elämiseen. Työnteolla opiskelijat varmistavat ensisijaisesti toimeentulonsa ja tulevan työmarkkinakelpoisuutensa. Lisäksi opiskelijat näkevät työnteon merkitykselliseksi oppimisen ja elämän vaihtelun kannalta. Opiskelun ja työn yhdistämisestä on tullut ajankohtainen aihe.

Työnteolla on hidastavia tekijöitä opiskeluun. Tämä näkyy opiskeluissa jälkeen jäämisenä, keskeyttämisenä tai huonona koulumenestyksenä. Ammattikorkeakouluissa pyritään suosimaan työssäkäyntiä opiskelijoiden työkokemuksen lisäämiseksi. Työkokemusta kehittävät muun muassa koulutusohjelmiin kuuluvat harjoittelut. Ammattikorkeakoulut järjestävät myös rekrytointipäiviä, jotta opiskelijoiden työllistyminen onnistuisi paremmin. Tästä herää kysymys siitä, että ovatko oppilaitokset valmiita, jos opiskelijoiden työnteko opintojen ohella kasvaa entisestään?

Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työnantajat näkevät työnteon opiskelujen ohella myönteisenä ilmiönä. Marata-alan työpaikkoja on tarjolla runsaasti. Elinkeinoelämän Keskusliiton vuoden 2008 tutkimuksen mukaan kokkien ja tarjoilijoiden paikkoja oli auki yhteensä yli kaksituhatta. Matkailun, ravintoloiden ja hotellien kilpailu kokeneista työntekijöistä on kiristynyt. Jotta yritysten henkilöstövajaukset saataisiin korjatuksi, on marata-alan työnantajilla tarve resonomiopiskelijoista.

Edeltävien tutkimuksien mukaan korkeakouluopiskelijoiden työnteko on lisääntynyt vuosi vuodelta. Tämä on tuonut haasteita oppilaitosten rahoitukselle ja rahoittajille. Ammattikorkeakoulujen haasteeksi ovat muodostuneet keskeyttävät ja yliajalla olevat opiskelijat, joita pidetään rasisitteina. Ammattikorkeakoulujen rahoitus muodostuu aloittavien opiskelijoiden ja valmistuneiden lukumäärästä. Tämä on saanut Opetusministeriön sekä oppilaitokset tekemään kehityshankkeita, jotta valmistuminen opiskelijoiden kohdalla sujuisi ongelmitta. Opiskelijoiden työnteoa opintojen ohella on puitu monissa korkeakouluun liittyvissä tutkimuksissa ja teoksissa. Mitään konkreettisia tuloksia ei ole ilmennyt, että opiskelijoiden työnteko olisi syy, muun muassa opintojen hitaalle etenemiselle. Siitä syystä on selvitettävä, onko työnteon ja opiskelun yhdistämisellä vaikutuksia opiskelijoiden opintoihin? Nimittäin, jos näin on, miten kyseisen ilmiön tuomia vaikutuksia voitaisiin ehkäistä tai käyttää hyväksi?

Tutkimuksessa tarkasteltiin restonomiopiskelijoiden työnteon ja opiskelun yhdistämistä. Työn toimeksiantajana toimi HAAGA-HELIA:n ammattikorkeakoulu. Tutkimus laadittiin HAAGA-HELIA:n restonomiopiskelijoista. Työn tarkoituksena oli parantaa ja kehittää restonomiopiskelijoiden opiskelujärjestelyjä. Kyselyyn osallistuivat Haagan ja Porvoon yksiköissä toista tai kolmatta vuotta sekä yli- tai lisäajalla opiskelevat suomenkieliset restonomiopiskelijat. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin ruotsin- ja englanninkieliset, aikuisopiskelijat ja vuonna 2008 opintonsa aloittaneet eli ensimmäisen vuoden opiskelijat. Tutkimuksen otokseen otettiin Haagan yksiköstä hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon, ruokatuotannon johtamisen sekä matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelmassa opiskelevat restonomiopiskelijat. Porvoon yksiköstä otokseen otettiin matkailun koulutusohjelmassa opiskelevat restonomiopiskelijat. Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää.

Tutkimusongelman aihealueisiin kuuluivat opiskelu, työnteke, työnteon vaikutukset, toimeentulo ja hyvinvointi. Tavoitteena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia työnteon ja opiskelun yhdistämisestä. Näkevätkö opiskelijat työnteon opintoja hidastavana tekijänä? Tahdottiin myös selvittää, minkälaiseksi opiskelijat arvioivat oman toimeentulonsa ja mistä toimeentulo koostuu. Olisiko mahdollisuus olla tekemättä töitä? Lisäksi selvitettiin, minkälaisia vaikutuksia työn ja opiskelun yhdistämisellä on opiskelijoiden terveydentilaan. Kaiken muun ohella selvitettiin, kuinka marata-alan työnantajat kannustavat opiskelijoiden opintoja. Tutkimusongelmien selvittämiseksi, pyysin opiskelijoita kertomaan, kuinka heidän opiskelun ja työnteon sovittaminen on onnistunut? Tutkimuksessa tarkasteltiin pääosin opiskelijoiden näkökulmaa.

Tutkimus koostuu neljästä pääluvusta. Ensimmäisessä luvussa käsitellään, kuinka opiskelija-elämä on muuttunut vuosien varrella. Esittelen opiskelijoiden tämän hetkisen hyvinvoinnin. Selvitän, kuinka opiskelijat elättävät itsensä ja kuinka he tulevat toimeen saamallaan tuloillaan. Selvitän myös, minkälaista kritiikkiä opintuki on saanut opiskelijoilta. Ensimmäisen luvun lopussa kerron, miten restonomiopiskelijat pärjäävät työskennellessään opintojen ohessa.

Toisessa luvussa selvitän opiskelijoiden pää- ja sivutoimisuutta opiskeluun. Kerron ammattikorkeakoulujen taustasta, tehtävistä sekä raportoin ammattikorkeakoulujen vaatimustasosta opiskelijoita kohtaan. Selvitän, kuinka ammattikorkeakoulut auttavat opiskelijoiden työllistymisessä. Luvun lopussa kerron, minkälainen on restonomintutkinto ja mikä on restonomitutkin-tojen koulutusohjelmien tehtävät.

Kolmannessa luvussa selvitän, miksi opiskelijat tekevät työtä opiskelun ohella. Lisäksi kerron opiskelijoiden työllistymisestä opintojen jälkeen ja raportoin, mitä yritykset ja työnantajat odot-

tavat tulevilta työntekijöiltä. Onko tutkinnolla väliä? Luvun lopussa on selvitys restonomien työmarkkinoista.

Tietoperustan viimeisessä luvussa selvitän tutkimukseni tärkeintä osiota, joka käsittelee työn-
teon vaikutuksia. Selostan, mitkä tekijät vaikuttavat opiskelijoiden keskeyttämiseen ja minkä-
lainen osuus työnteolla on asiaan. Teen selkoa siitä, miksi opiskelijoiden opinnot viivästyvät.
Lopussa selvitän, miten opintojen ohessa työskentely on vaikuttanut restonomiopiskelijoihin.

Tutkimusosioissa selvitän, kuinka käytin kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Esittelen tutki-
musprosessin etenemisen, tulokset sekä yhteenvedon. Diskussio-osassa eli pohdinta osuudessa
raportoin johtopäätökseni ja esittelen jatkotoimenpiteet.

2 Opiskelija nyky-yhteiskunnassa

Tässä luvussa selvitän opiskelijoiden nykypäivän arkea ja sitä, mikä erottaa opiskelijat edellisistä sukupolvista. Onko opiskelun merkitys muuttunut vuosien varrella? Nykyaika on suomalaisille nuorille yksilöllisyyden ja valintojen aikakautta, joten kartoitan, miten tämä näkyy opiskelijoissa. Kerron myös, mikä on opiskelijoiden tämän hetkinen vointi. Lisäksi esittelen, kuinka opiskelijat selviytyvät saamillaan tuloillaan ja miten suuri osa opintuki on kyseistä toimeentuloa.

Kerron, mitä opiskelijat arvostavat elämässään sekä selvennän nuorten vähittäistä aikuistumista ja kypsymistä opiskelujen kuluessa. Lopuksi selvitän, miten restonomin opiskelijaelämä erottuu muiden opiskelijoiden elämästä ja minkälaista restonomina oleminen todella on.

2.1 Opiskelun merkitys ja muutokset

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 23–25) mukaan opiskelijaelämä on muuttunut huomattavasti, ja muutokset jatkuvat edelleen. Erityisesti koulutuksen tarkastelu sukupolvittain tuo esiin koulutuksen muuttuneen merkityksen suomalaisten elämässä. Sukupolvet koostuvat tietynlaisista kokemuksista, jotka luovat yhteenkuuluvuutta. Tarkastellen suomalaista koulutusta 1900 -luvun alusta alkaen, nousevat ajan tuomat muutokset parhaiten esille. Koulutuksen merkitystä kuvaavat 1900-luvun sukupolvet, voidaan jakaa kolmeen eri osaan: -sodan ja niukan koulutuksen sukupolveen, rakennemuutoksen ja kasvavien koulutusmahdollisuuksien sukupolveen sekä hyvinvoinnin ja monien koulutusvalintojen sukupolveen. Ennen vuotta 1935 syntyneillä sodan ja niukan koulutuksen sukupolven nuorilla koulutuksen saaminen oli hankalaa. Heidän ensisijaisena tavoitteena oli itsestään huolehtiminen, sillä elämä oli kamppailemista. Koulutus oli enemmänkin ihannoinnin kohde, ei niinkään välttämätön. Vuonna 1936–1955 syntyneet rakennemuutoksen ja kasvavien koulutusmahdollisuuksien sukupolvi elivät aikaa, jolloin koulutautuminen oli mahdollista jokaiselle haluavalle. Koulutusta pidettiin edesauttavana työvälineenä. Kyseiselle sukupolvelle työnteko oli enemmän keskeinen elämänsisältö. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 23–25.)

Vuonna 1955 jälkeen syntyneet hyvinvoinnin ja monien koulutusvalintojen sukupolven nuoret ovat omaksuneet koulutuksen tärkeyden. Nykypäivän opiskelijat pitävät koulutusta itsestään selvyytenä. Uudet tutkintorakenteet, uudistukset opintotuessa, muutokset työelämässä, opiskelu- ja opetustavoissa sekä – menetelmissä ovat muuttaneet nykysukupolven arkea. Nykyään opiskelijat asuvat kaupungeissa ja heidän materiaallinen vauraus on parempi. Lisäksi kansainvälinen elämäntapa ja yleistyneet opiskelijavaihdot sekä tietotekniikka ovat nykyajan nuorelle jokapäiväistä. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 24–25, 44, 149–150.)

Erityisesti muutosten hahmottaminen näkyy nuorten suomalaisten suhtautumisessa koulutukseen. Sukupolvien arvot ovat muuttuneet elämän kamppailusta ja työkeskeisyydestä pitkäkestoiseen kouluttautumiseen. Onkin ajan kysymys, milloin jokin nyky-yhteiskunnan ilmiö nousee määrittämään uuden sukupolven. Uusi sukupolvi voisi olla Internetin sukupolvi, projektien sukupolvi tai globalisaation sukupolvi. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 24)

Mannisenmäki ja Valtari (2005, 157) toteavat, että opiskelijoista on tullut muutosten lisäksi sekalainen joukko. Enää ei ole yhtenäistä opiskelijajoukkoa, vaan erilaiset tavat ja arvot erottavat heidät toisistaan. He ovat ikärakenteeltaan ja taustaltaan moninainen ryhmä. Viuhkon (2006, 11) mukaan selkeästi määriteltävissä olevaa tyyppillistä opiskelijaa ei enää olekaan. Mannisen ja Valtarin mukaan (2005, 157) on mahdollista, että on syntynyt uusi ikäpolvi. Heitä erottaa muun luonteenpiirteiden ja taustojen lisäksi opiskelijoiden ympärillä pyörivä projektimaisuus, pitkittäisyys, tilapäisyys, erilaiset pakot, runsaat mahdollisuudet, kilpailu ja kuluttajamenteliteetti. Yksilöllisyys on siis nykypäivää ja kilpailussa pärjäävät ne, joiden talous, terveys ja tukiverkostot ovat kunnossa. Toiset opiskelijat näkevät tulevaisuuden mahdollisuutena toteuttaa itseään ja kokeilla voimavarojaan. Toiset taas suhtautuvat tulevaisuuteen epäilevästi, jopa pelokkaasti. (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 157.)

Rinnekallo (2002, teoksessa Kokko 2002, 51) mukaan yksilöllinen opiskelija elää uhkia, riskejä ja henkilökohtaisia valintoja korostavassa maailmassa. Koulutusjärjestelmässä yksilöllistyminen näkyy, kun opiskelijat saavat ja joutuvat tekemään omia valintoja koulutuksensa rakentamiseksi. Kaavoista luopuminen ja valintojen korostaminen pitää sisällään kuitenkin uhan. Tämä johtuu siitä, että koulutusjärjestelmällä ei ole edellytyksiä vastata opiskelijoiden lisääntyvälle halulle luoda omaa polkuaan. Eivätkä koulut pysty tekemään opiskelijan kannalta oikeita valintoja tai ratkaisuja. Väärillä valinnoilla saattaa olla merkittäviä ja pitkittäviä vaikutuksia opiskelijan opintoihin sekä voi johtaa jopa syrjäytymiseen. (Kokko 2002b, 51.)

Lisäksi Rinnekallo (2002, teoksessa Kokko 2002, 51) toteaa, että koulutus ei olekaan välttämättä enää työelämän ja urakehityksen eteen. Vaan hyvä koulutus ja työelämä nivoutuvat yhteen jo aiemmin opiskelijan elämänkaareissa. Ammattikorkeakouluopinnoissa korostetaan vahvasti koulutuksen ja työelämän välistä yhteistyötä eri tasoilla. Opintoihin liittyy erilaisia työelämässä tehtäviä yhteisprojekteja ja harjoittelua. Opiskelija aloittaa ammattiuransa luomisen jo opiskelu aikanaan, jolloin koulutus ei ole enää ainoa opiskelijaa työelämään valmentava ja valmistava taho. Opiskelijoiden lisääntynyt työssäkäynti kuvaa osittain tätä ilmiötä. Valitetta-

vaa on, että lisääntyvällä työnteolla on tapana näkyä stressinä tai väsymyksenä. (Kokko 2002b, 51.)

2.2 Opiskelijan terveys hyvinvointivaltiossa

Hyvinvointi on tärkeä osa opiskelijan jaksamista. Huonojen opiskelujaksojen aikana opiskelijat saattavat stressaantua ja tarvita tukea. Opetusministeriö (1998, teoksessa Mannisenmäki, & Valtari 2005, 100) selventää, että yhteiskunta muuttuu entistä nopeammin ja täten opiskelijan on vaikeaa sopeutua muutoksiin. Opiskelun ja työn yhdistäminen edellyttää jatkuvaa itsensä likoon laittamista sekä omakohtaista panostusta. Näin ollen ei kannata ihmetellä, jos nuoret kokevat ahdistusta ja pahimmillaan mieli järkkyy. (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 100.)

Aittolan (1992, teoksessa Mannisenmäki & Valtari 2005, 45) mukaan, opiskelijat ovat herkkiä yhteiskunnan sekä yksilöllisille muutoksille. Tällaisia epävakaita asioita voivat olla taloudellinen toimeentulo, terveydentila tai koulutus- ja työelämänsuhdanne vaihtelut. Nämä heilahtelut voivat vaikuttaa nuoren hyvinvointiin ja opiskelukykyyhin kriittisesti. Erityisiä vaiheita opiskelijan elämässä ovat aikuistuminen ja itsenäistyminen. Vaiheet luovat muutoksia ja epävarmuutta. Muutoksia voivat olla, muun muassa muutto pois kotoa ja/tai uudelle paikkakunnalle, seurustelu tai mahdollisesti oman perheen perustaminen. Kouluun liittyviä pelkoja voivat olla opin-toalan ja oppilaitostyyppin valinta, opiskelumotivaation ylläpito, opiskelijaidentiteetin omaksuminen sekä omaan koulutusalaan sosiaalistuminen, ammatti-identiteetin omaksuminen ja työmarkkinoille siirtyminen. Opiskelijoiden on jatkuvasti vertailtava itseään ympäröivään yhteiskuntaan sekä näin osattava uusia identiteettiään sen mukaisesti. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 45.)

Yleislääkäri Kuntun mukaan, psyykkisiä ongelmia on todettu olevan joka neljännellä opiskelijalla. Opiskelijoiden terveysongelmista mielenterveysongelmat ovat päässeet jopa joihinkin yhteiskunnallisiin raportteihinkin (Mannisenmäki & Valtari, 100). Opiskelijoiden stressitutkimuksissa on todettu huomattavan monia ongelmia, jotka koskevat juuri opiskelijaiässä olevia yksilöitä. Stressiä laukaisevia asioita ovat muun muassa huono taloudellinen tilanne, muutto pois kotoa, opiskelun alkaminen tai loppuminen. Opiskelijoiden useammanlainen fyysinen ja psyykkinen oireilu hyväksi koetusta terveydentilasta huolimatta on yleistä. (Samok 2002, 29.)

Erolan (Erola 2004, 44) vuonna 2004 laatiman hyvinvointitutkimuksen mukaan 83 prosenttia tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista kertoi terveydentilansa olevan hyvän ja melko hyvän välillä. Loput 17 prosenttia olivat keskitason ja melko huonon välillä. Matkailu-, ravitsemis-, ja

talousalan opiskelijoista 86 prosenttia kertoi terveydentilansa olevan hyvän ja melko hyvän välillä. Keskitasoisesti ilmoittivat 12 prosenttia marata-alan opiskelijoista sekä kaksi ja puoli prosenttia huonosti. Tavallisimpia opiskelijoiden päivittäisoireita olivat niska- ja hartiakivut, joista 13 prosenttia kärsi. Viikoittain tai päivittäin väsymyksestä kärsi viidesosa opiskelijoista. Satunnaisia oireita ovat uni- ja nukahtamisvaikeudet sekä masentuneisuus, joista kärsi noin 35 prosenttia tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista. (Erola 2004, 44, 87.)

Kun opiskelija on terve sekä fyysisesti että psyykkisesti, niin hoituvat opiskelijan elämään liittyvät vaikeudet helpommin. Hyvinvoiva opiskelija valmistuu määräajassa ja hyvin arvosanoin. Jotta tuloksiin päästäisiin on opiskelijalle annettava riittävästi ohjausta ja hyvälaatuista opetusta. Tarvitaan toimivia terveydenhoito- ja mielenterveyspalveluita, erilaista liikunnallista tarjontaa ja korkeakouluyhteisön tukea. (Buss, Karkkunen, Lehtinen, Nordlund & Taskila 2008, 5.)

2.3 Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 89–91) mukaan opiskelijoiden taloudellisesta tilanteesta puhutaan paljon, sillä opintuki on monen opiskelijan mielestä liian pieni elämiseen. Moni opiskelija joutuukin toimeentulonsa takaamiseksi työskentelemään opintojensa ohessa. Kuitenkin joillekin niukka toimeentulo on opiskelijaelämän olennainen osa ja he odottavat palkkiota tulevaisuuden työmarkkinoilta. Kun taas, joillekin kohtuullisen elintason säilyttäminen, on peruste opiskeluaikaiselle työssäkäynnille, kun taas osalle opiskelijoista opintolaina on elintason ylläpitäjä. (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 89–91.)

Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointitutkimuksessa Erola (2004, 78–79) tiedusteli opiskelijoiden työntekoa opintojen ohessa toimeentulonsa takaamiseksi kyseisen vuoden aikana. Nuoremmat opiskelijat työskentelivät harvemmin kuin vanhemmat tai pisimmällä opinnoissaan olevat ammattikorkeakouluopiskelijat. Yli puolet ammattikorkeakouluopiskelijoista ilmoitti käyneensä töissä toimeentulonsa takaamiseksi. Marata-alan opiskelijoista miltei 60 prosenttia katsoivat olevan pakotettuja työskentelemään toimeentulonsa takaamiseksi. (Erola 2004, 78–79.)

Viuhkon (2006, 35–36) opiskelijatutkimus raportoi, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden nettotulojen mediaani oli 700 euroa kuukaudessa ja menot 620 euroa kuukaudessa. Nettotuloihin oli eroteltu mukaan opintuki, opintolaina, palkkatulot, vanhempien tuki, puolison tuki, säästöt, toimeentulotuki, muut sosiaaliturvaetuudet sekä muut tulonlähteet. Menoissa oli ilmoitettu ne menot, jotka maksaa itse ja ne menot, jotka opiskelijan perhe maksaa. Nämä kulut oli

eroteltu elinkustannusmenoihin, johon kuuluvat ruoka ja asuminen. Lisäksi menoihin kuului-
vat opiskeluun liittyviä menoja. Opiskelijatutkimuksissa oli havaittu, että yliopisto-
opiskelijoiden tulot ovat suuremmat kuin ammattikorkeakoulussa olevilla. Ammattikorkeakou-
lulaisista kymmenellä prosentilla oli käytettävänä nettotuloja alle 400 euroa ja yli 1000 euroa
kuussa oli 18 prosentilla opiskelijoista. Koulualoittain tarkasteltuna opiskelijoiden tuloissa oli
eroja. Suurimman mediaanituloksen saivat yhteiskunta, liiketalouden ja hallinnon alan opiskeli-
jat, joiden palkkatulot olivat kuukaudessa noin 790 euroa. Pienimmät palkkatulot olivat mat-
kailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoilla, jotka tienasivat noin 680 euroa kuukaudessa.
Muiden alojen palkat sijoittuivat näiden kahden välille. (Viuhko 2006, 35–36, 38, 41, 67.)

Erolan (2004, 76–77) hyvinvointitutkimuksessa esitellään, että vajaat 37 prosenttia tutkimuk-
seen osallistuneista ilmoitti käytettävissä olleiden rahojen riittäneen viimeisen vuoden aikana
erittäin hyvin tai hyvin. Lähes 45 prosenttia oli tullut toimeen, kun oli elänyt säästäväisesti ja 18
prosenttia piti toimeentuloaan niukkana sekä epävarmana. (Erola 2004, 76–77.)

Opiskelijatutkimuksessa 2003 (teoksessa, Mannisenmäki & Valtari 2005, 96) mukaan myös
vanhempien tuki nuoren kasvulle ja pyrkimyksille on merkittävää. Niukka toimeentulo vaatii
vanhempien tukea. Opiskelijoista 20 prosenttia sai säännöllistä taloudellista tukea vanhemmil-
taan ja 30 prosenttia satunnaista tukea sekä 30 prosenttia edeltävien välimaastosta. Liki 20 pro-
senttia ei saanut lainkaan taloudellista tukea vanhemmiltaan. Mannisenmäen ja Valtarin mu-
kaan, siitä syystä eräiden on pakosta työskenneltävä koulun ohella. (Mannisenmäki, & Valtari
2005, 96, 151.)

2.3.1 Opintotuki ja -laina

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 39) mukaan opintotuen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa
rahallisesti, sillä opiskeluaikana rahoitusta ei katsota vanhempien velvollisuudeksi. Bussin
(2008, 38) teoksen mukaan opintotuella varmistetaan, että opiskelijalla on edes jonkinlainen
toimeentulo. Näin turvataan opiskelijan opiskeluaika. Opintukijärjestelmän avulla on parannet-
tu satojen tuhansien opiskelijoiden edellytyksiä opiskella. Yhteiskunnan antamat oikeudet ky-
seisiin etuuksiin, kuten opintotukeen tuo mukanaan myös opiskeluvälittömyyksiä ja vastuuta
opinnoista. (Buss ym. 2008, 38; Mannisenmäki, & Valtari 2005, 39.)

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 86–87) tutkimuksessa käy ilmi, että vuoden 1992 opintotuki
uudistuksen kautta korkeakouluopiskelijat ovat saaneet parannusta elintasoonsa. Edelleen asi-
asta keskustellaan ja sittemmin opiskelijajärjestöt ovat vaatineet opintorahan määrän nostoa ja

opintolainakeskeisen opintotukipolitiikan vähentämistä. Perusteluina on esitetty mahdollisuutta keskittyä entistä enemmän opiskeluun, kun ei tarvitsisi hankkia toimeentuloaan töitä teke-mällä. Toisaalta ei voida tietää, kävisivätkö opiskelijat töissä joka tapauksessa vai keskittyisivät-kö he vain enemmän opiskeluun. (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 86–87.)

Bussin (2008, 38–39) mukaan opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion ta-kaamasta opintolainasta. Kelan (2009) mukaan, opintotukea korotettiin 1.8.2008. Kelan (2008a) mukaan, opintorahaa ammattikorkeakouluopiskelijat saivat bruttona 298 euroa kuu-kaudessa ja asumislisää enintään 201,60 euroa kuukaudessa. Opintolainaa sai opintotukipää-töksen mukaisesti 300 euroa kuussa. Lisäksi Buss (2008, 38–39) selventää, että opintoraha ja asumislisä ovat valtion rahoittamia avustuksia, jotka maksetaan kuukausittain opiskelijan pank-kitilille. Korkeakouluopinnoissa lukuvuoden tukikuukausien määrä on yleensä yhdeksän kuu-kautta. Opintotukea voidaan myöntää pidemmäksikin aikaan, jos opiskelija osoittaa opiskele-vansa pidempään. Esimerkiksi kesällä, jolloin hän ansaitsee opintopisteitä. Opintotukeen vai-kuttavat kaikki ansio- ja pääomatulot bruttomääräisinä sekä toimeentuloon saadut verottomat apurahat. Asumislisään vaikuttaa ratkaisevasti opiskelijan asumismuoto ja perhesuhteet. Kelan (2009) mukaan 1.1.2009 puolison tuloja ei oteta huomioon asumislisässä. (Buss ym. 2008, 38–39; Kela 2008a; Kela 2009)

2.3.2 Opintoraha ja asumislisä

Valtaosa suomalaisista korkeakouluopiskelijoista nostaa opintotukea jossain opintojensa vai-heessa. Ammattikorkeakouluopiskelijoista 86 prosenttia sai opintotukea kyselyhetkellä. Opis-kelijoilta kysyttiin, miten opintotukea tulisi heidän mielestään parantaa tai kehittää. Noin puolet opiskelijoista piti ensisijaisena kehitysmuotona opintorahan korottamista. Liki 20 prosenttia ehdotti tulorajan nostamista ja 13 prosenttia asumistuen nostamista. Kelan (2009) mukaan 1.1.2008 tulorajaa nostettiin 30 prosentilla. Avovastauksissa opiskelijat toivoivat mainittujen kehittämisideoiden lisäksi esille paikkakuntakohtaisen asumislisän käyttöön ottamisen. Koulu-aloittain tarkasteltuna toive tulorajojen nostamisesta on yleisintä juuri matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoiden keskuudessa. Lisäksi keskeinen opintotuen kehittämistoiveisiin yh-teydessä oleva tekijä on työssäkäynti. Opiskeluaikaisen työnteon lisääntyessä luonnollisesti toiveet tulorajan nostamisesta yleistyy. (Kela 2009; Viuhko 2006, 49.)

Kelan (2008b) mukaan lukuvuonna 2006–2007 opintotukea sai yhteensä noin 170 000 korkea-kouluopiskelijaa. Suurin osa opintotuen saajista oli 24-vuotiaita tai sitä nuorempia. Opintotu-kea saaneet olivat keskimäärin 22-vuotiaita. Tuen saajista naisia oli 58 prosenttia ja miehiä 42

prosenttia. Tutkinnon suorittaneet olivat käyttäneet keskimäärin 50 opintotukikuukautta opiskeluaikaisen toimeentulonsa rahoittamiseen. Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 85–86) mielestä jotkut opiskelijat käyttävät opintotukea myös opintolainan tavoin eli nostavat opintotuen, vaikka käyvät töissä, minkä takia heillä ylittyy vapaan tulon raja. Kelan (2008a) mukaan, vapaa tulo lasketaan siten, että jokaista tukikuukautta kohden tuloa voi olla 660 euroa ja jokaista tuetonta kuukautta kohden 1970 euroa. Kela lähettää päätösehdotuksen takaisinmaksusta niille, joiden tulorajat ovat ylittyneet. Viime vuosina lähetettyjen takaisinmaksuehdotusten määrä on kasvanut. Lahtisen ja Parkkosen Kela (2008b) tulosten mukaan, vuonna 2006 Kela lähetti 42 000 takaisinmaksuehdotusta ja vuonna 2003 luku oli 38 000. Tämä johtuu siitä, että opiskelijat eivät ole peruneet tai palauttaneet opintotukeaan ajoissa. Näin ollen Kela oli lähettänyt heille opintotukilain mukaisen takaisinmaksuehdotuksen. Keskimääräinen takaisin maksettava määrä oli vuonna 2006 noin 1 155 euroa ja takaisinmaksuehdotusten yhteismäärä oli 48,4 miljoonaa euroa. Lahtisen mukaan takaisinperinnän määrien vuosittainen kasvu kertoo koko ajan lisääntyneestä opiskeluaikaisesta työssäkäynnistä sekä siitä, että tulorajat ovat olleet kehittymättömät. (Kela 2008a; Kela 2008b, 14–15; Lahtinen & Parkkonen 2008; Mannisenmäki, & Valtari 2005, 85–86.)

Bussin (2008, 39) mukaan yliajalla opiskelevalla voi tulla kiire valmistua, jos haluaa pitää opintotuen. Tämä johtuu siitä, että opinnoissa viivästyneelle voidaan myöntää lisätukea enintään yhdeksäksi kuukaudeksi. Mikäli viivästyminen johtuu opiskelijan tai hänen lähiomaisensa sairaudesta tai muusta erityisen painavasta syystä, kuten vaikeasta elämäntilanteesta voidaan tukea harkita. Puuttuvia opintoja voi olla enintään 75 opintopistettä tai 40 opintoviikkoa. Korkeakouluopiskelijoiden opintojen edistymisen tavoitetaso on 5,5 opintopistettä tukikuukautta kohden. Jokaisessa ammattikorkeakoulussa on opintotukilautakunta, jonka tehtävänä on opintotukilaissa määrätty opintojen edistymisen seuranta. Seuranta tehdään joka lukuvuosi. Jos opiskelijan opinnot eivät ole edenneet riittävästi, on opiskelijan tehtävä asiasta selvitys. Selvityspyynnön avulla opintotukilautakunta tekee päätöksen tuen jatkuvuudesta, mutta jos pyyntöön ei vastata, tuen saanti katkaistaan. (Buss ym. 2008, 39.)

2.3.3 Opintolaina

Opintolaina on laina, jonka opiskelija hakee valitsemastaan pankista. Ennen lainan hakua on opiskelijan saatava myöntymys valtiolta, joka takaa tämän kyseisen lainan eli muita vakuuksia ei tarvita. Lainan ehdoista opiskelija sopii pankin kanssa. Yleensä takaisinmaksu alkaa vasta opintojen päätyttyä. (Buss ym. 2008, 38.)

Viuhkon teoksessa (2006, 50–51) lukuvuonna 2005–2006 aikana opintolainaa nosti ammattikorkeakouluopiskelijoista 23 prosenttia. Restonomiopiskelijoilla lainan nosto tapahtui 37–40 prosentilla. Opintolainaa nostivat vanhemmat ja opiskeluvuosien perusteella opinnoissaan pidemmällä olevat opiskelijat. Ikäluokittain tarkasteltuna nuorimmalla ikäluokalla oli muita harvemmin opintolainaa. Lainaa oli yleisimmin 24–26-vuotiailla, ja tätä vanhemmilla lainan nostaminen oli harvinaisempaa. Nostetun lainan mediaani oli 3322 euroa. Opintolainan nostamiselle kaksi yleisintä syytä olivat välttämättömyysmenojen kattaminen, kuten ruoka ja asuminen. Toisena syynä ammattikorkeakouluopiskelijat esittivät, että rahat riittäisivät muuhun kuin välttämättömyysmenoihin, kuten vapaa-aikaan ja hauskanpitoon. Lisäksi 20 prosenttia lainaa nostaneista ammattikorkeakouluopiskelijoita ilmoitti, ettei ole halunnut tehdä töitä opintojensa ohella. (Viuhko 2006, 50–51.)

Muita syitä joita vastaajat toivat esille, oli lainan tarve opintotukien takaisin maksua varten. Todennäköisesti rahaa kulutetaan melko pitkälti sen verran, ettei rahaa jää säästöön, esimerkiksi juuri tukien palautusta varten. Kaikki opiskelijat eivät jatkuvasti valvo tulojaan tai palauta ajoissa liikoja tukiaan. Vaikuttaa siltä, että palkkatulojen tarkka säännöstely vuoden mittaan on hankalaa ja palkkatuloista huolimatta opintoraha ja/tai asumislisä koetaan tarpeelliseksi. Tällöin opiskelijat ovat tuoneet esille vapaan tulon rajan korottamistarpeen, koska opiskelijat pitävät tulorajaa liian alhaisena ja pitävät kohtuuttomana sitä, että tukea pitää palauttaa, vaikka opinnot etenisivät vaaditulla tavalla. Näin ollen tukeen ei suhtauduta saatavana etuutena, vaan palkkiona suoritetuista opinnoista. (Viuhko 2006, 52.)

Lähes 63 prosenttia korkeakouluopiskelijoista ei ole nostanut opintolainaa opintojen ohella. Useissa tutkimuksissa on pohdittu, miksi opiskelijat eivät ole olleet innokkaita nostamaan lainaa. Ammattikorkeakouluopiskelijoista vähän yli puolet kertoi keskeiseksi syyksi haluttomuuden elää lainarahalla. Noin 27 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista piti yhtenä tärkeimpänä syynä sitä, että lainan takaisinmaksu pelottaa tulevaisuuden epävarmuuden vuoksi. Tähän vaikuttavat opiskelijoiden mielikuvat tulevaisuuden työllistymisestä ja yleistyvistä pätötyöstä. (Viuhko 2006, 53.)

Viuhkon (2006, 49) tutkimuksen mukaan, opintukijärjestelmää muutettiin vuonna 2005 korkeakouluopiskelijoiden osalta siten, että opintolainan valtiontakauksen määrä nousi 220 eurosta 300 euroon kuukaudessa. Kuitenkaan tämänkaltaisen opintolainan nosto ei tuonut odotettua kasvua (Viuhko 2006, 54). Kokon (2002, 51) mielestä, syyt löytyvät lisääntyneen työssäkäynnin taustalta ja opintotukijärjestelmän puutteista. Opintotuen tavoitteena on olla opintojen etenemistä kannustava osa. Kuitenkin nykyisellään, opiskelijat eivät halua edes nostaa opin-

tolainaa, vaan sen sijaan hankkivat työpaikan. Näin ollen voi sanoa, että työssäkäynti on yleisempää kuin lainanottaminen. (Viuhko 2006, 49; Kokko 2002b, 51.)

2.4 Opiskelija minuuden rakennusaineet

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 44–49) teoksen mukaan, opiskelijat hakevat omaa identiteettiään entistä enemmän koulutusjärjestelmän ulkopuolelta. Kulutus, media, vapaa-ajan harrastukset, matkustelu ja työelämä ovat tulleet nuorelle entistä tärkeämmäksi. Identiteetin käsitteellä kuvataan minäkuvan kehitystä. Voidaan puhua lisäksi opiskelijaidentiteetistä, joka voidaan ilmaista esimerkiksi opiskelijoiden haalari pukeutumisella, joita käyttävät sekä yliopisto-opiskelijat että ammattikorkeakouluopiskelijat. Myös toimeentulolla voidaan tuoda esille opiskelijaidentiteettiä, esimerkiksi opiskelijoille on tyypillistä kuvata itseään ”niukatuloisina”. Opiskelijansa aikana nuoret ajattelevat omaa maailmankuvaansa, arvojaan sekä fyysistä ja psyykkistä kuvaa itsestään. Lehtosen (1999, 8) mukaan nuoruusvaiheessa selvitettävänä ovat itsenäistyminen ja oman elämän kysymyksien ratkominen. Opiskelijaelämä tarjoaa nuoruuden ja aikuisuuden ajoittuvaa ajanjaksoa, jolloin nuori elää osaksi vapaana aikuisuuden paineilta ja sosio-kulttuurisilta malleilta. (Lehtonen 1999, 8; Mannisenmäki & Valtari 2005, 44–49.)

Nuorten opiskelijoiden aikuisuuden vaiheessa noin 22–28-vuotiaina kuuluvat aikuisuuden elämäntavan rakentaminen ja valintojen tekeminen. Myöhäisnuoruuteen kuuluvat emotionaalinen ja taloudellinen itsenäistyminen vanhemmista, ammatinvalinta, taloudellisen riippumattomuuden luominen, avioliittoon ja perhe-elämään varautuminen, yhteiskunnallisen vastuunalaisuuden sisäistäminen, elämän arvojen sekä eettisten perusajatuksien rakentaminen. (Lehtonen 1999, 8-9.)

Aittola toteaa (teoksessa Lehtonen 1999, 9), että opiskelijajoukon epäyhtenäisyyden seurauksena elämäntilanteet vaihtelevat suuresti eikä yhtenäistä opiskelijan elämäntapaa voida erottaa. Opiskelijan omat teot sekä toiminta ovat kosketuksissa häntä ympäröivän todellisuuden, sosiaalisen maailman ja yhteiskunnan kanssa. Opiskelijan kiinnostuksien ja elinympäristön kannalta syntyvät tulevaisuuden suunnitelmat, toiveet ja odotukset. (Lehtonen 1999, 9.)

Pulkkinen kertoo (teoksessa Lehtonen 1999, 9-10), että nuoret poikkeavat valinnoissaan suuresti toisistaan, kun he tekevät itselleen ominaisia ratkaisuja. Osa tekee ratkaisuja nopeammassa tahdissa ja toiset hitaammassa tahdissa. Nyky-yhteiskunnassa näyttää siltä, että nuorten elämää sävyttävät yksilöllisyys ja perhekeskeisyys. Lisäksi painotus on siirtynyt laadulliseen hyvinvointiin, henkilökohtaiseen terveyteen ja itsemääräämiseen tärkeyteen. (Lehtonen 1999, 9-10.)

Kurikan mukaan (teoksessa Lehtonen 1999, 10), nuorilla individualisoituminen ilmenee lisääntyneenä valinnanvarana ja mahdollisuuksina. Yhä useammin sosiaalisten instituutioiden sijaan elämän arvot ja identiteetti muotoutuvat toveripiiriin, harrastusten ja erilaisten nuorisokulttuurien piirissä. Weidman (teoksessa Lehtonen 1999, 10) kertoo, että nuorten elämänvaiheen muutokset tapahtuvat nykyään myöhemmin, mutta ne ovat ajallisesti lähempänä toisiaan. Koulusta lähteminen, kotoa muuttaminen, opiskelu ja työhön meno sattuvat miltei samaan vaiheeseen. (Lehtonen 1999, 10.)

Opiskelua ja identiteetin muodostamista on ennen pidetty nuoruuteen kuuluvina asioina. Nykyisin identiteetin muodostus on siirtynyt myös aikuisuuteen ja vanhuuteen. Nuoruudesta on tullut tietynlainen normi. Tämänhetkiset nuoria koskevat koulutuspolitiikat ja lainsäädännöt perustuvat pääasiassa aikuisten itse muodostamaan nuoruudenkäsitteeseen. Kaikki mitä nuorille on säädetty pelisäännöiksi, perustuvat päättäjien omiin nuoruuden kokemuksiin. Siitä syystä päättäjät usein määrittelevät nuoruuden tavalla, joka ei välttämättä vastaa nykyistä hetkeä. Parhaillaan opiskelutavoitteita ohjaavat vahvasti koulutusyhteiskunnan pelisäännöt, joiden mukaan opiskelu on hyväksytty tapa yhdyntä yhteiskuntaan. Säännöt ovat muun muassa yhden opiskelupaikan säännös, opiskeluaikarajoite ja opintotukea koskevat säännökset. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 51.)

2.5 Restonomiopiskelijoiden arki

Restonomiopiskelijoiden arki muistuttaa pitkälti muiden alojen opiskelijoiden elämää. Muun muassa niukka toimeentulo, itsenäinen opiskelu koulupäivän jälkeen ja vilkas sosiaalinen elämä ovat yhdistäviä tekijöitä. Eroavaisuuksia löytyy erityisesti restonomiopiskelijoiden aktiivisemmassa työnteossa opiskelun ohessa. Työntekeä sekä tutkimukseen liittyvät harjoittelujaksot painottuvat enemmän ilta- ja yötyöhön kuin muilla aloilla. Marata-alan opiskelijat näkevät myös työskentelyn välttämättömäksi, koska tuleva työllistyminen vaatii käytännönkokemusta. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi 2004 tutkimuksessa restonomiopiskelijoista noin 34 prosenttia kertoivat käytettävissä olleiden rahojen riittäneen hyvin elämiseen. Yli puolet restonomeista ilmoitti tulevansa toimeen, kun elivät säästeliäästi. Loput elivät niukasti ja epävarmasti omilla tuloillaan. Marata-alan matala palkkataso luo eroavaisuutta muihin aloihin. Eri alojen opiskelijat tienaavat tutkimusten mukaan alaamme paremmin. (Erola 2004, 76–77.)

Vaikka suurin osa restonomeista pitää terveyden tilaansa hyvänä, on opiskelijoita, jotka eivät voi hyvin. (Erola 2004, 44). Oire, josta marata-alan opiskelijat kärsivät muita opiskelualoja

enemmän on väsymys(Erola 2004, 49). Tämä johtuu pitkälti vuorotyöstä sekä työn ja koulun yhdistämisestä. Lisäksi alemmalla palkkatasolla on tapana johtaa pidempiin työpäiviin ja siitä johtuen väsymykseen. Kun pitkiä päiviä on liikaa, alkaa opiskelija ennen pitkään oireilla ja voimaan pahoin. Hyvinvointitutkimuksesta nousee ilmi myös, että marata-alan nuoret tupakoivat muita aloja useammin, mikä tosin on saattanut muuttua voimaan tulleen tupakkalain myötä. (Erola 2004, 50.)

3 Opiskelu ammattikorkeakoulussa

Toisessa teoreettisessa luvussa esitellään ammattikorkeakoulun vaikuttavuutta opiskelijoihin. Miten ammattikorkeakoulun vaikutus näkyy opiskelijassa ja hänen työnteossaan. Pitävätkö opiskelijat itseään pää- vai sivutoimisinakin opiskelijoina. Mikä on ammattikorkeakoulu ja mitkä ovat koulun tehtävät. Minkälaista on opiskella ammattikorkeakoulussa ja mitä siihen liittyy. Kerron, miten oppilaitokset auttavat opiskelijoita työelämään jo opiskelun aikana. Lopuksi selvitän, mitä restonomitutkintoon kuuluu ja mitä eri koulutusohjelmia restonomitutkinto tarjoaa.

3.1 Korkeakoulutasoinen opiskelu

Nykyisin voidaan todeta, että korkeakoulussa opiskelevilla on paremmat mahdollisuudet opiskella kuin edeltäneillä sukupolvilla (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 157). Jorosen (1996, 22) mukaan koululla on aina ollut oma tehtävänsä ja aina tulee olemaan, kuten valmistella ihmistä työelämän polulle. Joronen kertoo, että oppilaitosten tehtävänä on valmentaa oppilaita työmarkkinoille, koska sieltä nämä kyseiset pätevyyden rakennusaineet saadaan. Koululla on suuri vaikutus ihmiseen, koska pääosa yleissivistyksestä opitaan nuorena. Näin ollen kouluorganisaatiolla on tietynlainen rooli olla esimerkkinä ihmisen kehittymismahdollisuuksista työyhteisön jäsenenä. (Joronen ym. 1996, 15, 22.)

Suominen (2002, 77) kertoo, että suuremmalla osalla ammattikorkeakoulunopiskelijoista on suuria odotuksia tutkintoa kohtaan. Hakiessaan he ovat kiinnostuneita alasta ja heillä on tarkoituksena oppia uusia asioita. Heidän tavoitteena on suorittaa ammattikorkeakoulututkinto, joka toisi kilpailuetua alan asiantuntija- ja esimiestehtävissä. Jos ammattikorkeakoulu ei pysty vastaamaan näihin kyseisiin haasteisiin, saattaa mielenkiinto opiskelua kohtaan kadota. Kun into katoaa, kasvaa motivaatio siirtyä työelämään. Monelta tällainen siirtyminen onnistuu helposti, kun opiskelee työn ohella. (Suominen 2002, 77.)

3.2 Opiskelun pää- ja sivutoimisuus

Korkeakouluopiskelijoiden pää- ja sivutoimisuus kysymystä pohditaan usein. Esimerkiksi päätoimista opiskelua mahdollistaa ja tukee opintotuki. Päätoimisuus tarkoittaa sitä, että opiskelija käyttää pääosan ajastaan opiskeluun. Opiskelijatutkimus (2006, 30–31) tarkasteli opiskelijoiden näkemyksiä siitä, pitävätkö he opiskelutilannettaan ensisijaisesti pää- vai sivutoimisena. Vuonna 2006 ammattikorkeakouluopiskelijoista 86 prosenttia ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti.

Vuonna 2004 ammattikorkeakouluopiskelijoista ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti 84 prosenttia. Avovastauksissa opiskelijat viittasivat tilanteisiin, jossa aika jaettiin opiskelun ja työn kanssa. Kuitenkaan suoraa johtopäätöstä ei voi tehdä, että opiskelu olisi tällöin sivutoimista. Lisäksi oli tilanteita, joissa opiskelu oli ajoittaista, kuten työn ohella tai työsuhteessa tehdään lopputyötä tai työharjoittelu. (Viuhko 2006, 30–31.)

Lisäksi Viuhkon (2006, 31) tutkimuksessa käy ilmi, että opiskelu oli useimmiten päätoimisempaa ensimmäisenä opiskeluna vuonna kuin opiskeluvuosien karttuessa. Tutkimuksessa tarkasteltiin opiskelutilannetta iän ja opiskeluvuosien mukaan, jossa havaittiin, että mitä vanhempia ollaan, sitä useammin opiskelu oli sivutoimista. Päätoiminen opiskelu oli yleisempää nuorilla ikäluokilla. Ansiotyön tekeminen oli yhteydessä opiskelutilanteeseen siten, että mitä enemmän töitä tehtiin, sitä harvemmin opiskelijat ilmoittivat olevansa päätoimisia opiskelijoita. (Viuhko 2006, 31.)

3.3 Kehittyvä ammattikorkeakoulu

Ammattikorkeakouluetiikan (2004, 10) teoksen mukaan, nykyaikaista suuntausta edustaa 1990-luvun ammattikorkeakoulureformi, jossa koko ammatillisen opistoasteen ja korkea-asteen koulutuksesta kehitettiin ammattikorkeakoulusektori yliopistojen, tiede- ja taidekorkeakoulujen rinnalle. Mäkinen, Valkonen ja Vuorinen (2000, 3) toteavat, että ammattikorkeakoulujen perustamisella haettiin ratkaisuja koulujärjestelmän toiminnan ongelmiin, joita muun muassa olivat ylioppilassuma, moninkertainen kouluttautuminen ja opiskeluaikojen pitkittyminen. Mannisenmäki ja Valtari (2005, 30) kertoo, että yli 15 vuodessa ammattikorkeakoulusta on kehittynyt osa suomalaista korkeakoulujärjestelmää. Ammattikorkeakoulutus on sinä aikana kasvanut huomasti, mutta ammattikorkeakoulut ovat suhteellisen nuoria ja etsivät edelleen omaa paikkaansa akateemisen yliopiston rinnalla. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 30; Ammattikorkeakouluetiikka 2004, 10.)

Silvennoinen, Kivinen ja Ahola (2002, teoksessa Mannisenmäki & Valtari 2005, 16) selvittävät, että Suomen korkeakoulujärjestelmä koostuu siis kahdesta rinnakkaisesta sektorista: ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Ammattikorkeakoulut suuntautuvat työelämään ja perustavat toimintansa sen asettamiin korkean ammattitaidon vaatimuksiin. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 30.)

Ammattikorkeaoopinnoista säädetyssä laissa (351/2003) todetaan ammattikorkeakoulututkintojen johtavien opintojen tarkoituksena, on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen ja taiteellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntija-

tehtäviin, tukea yksilön ammatillista kasvua ja harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä tukevaa ja alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. (Ammattikorkeakoululaki)

Työelämälähtöisyys on kaiken ammatillisen koulutuksen ja ammattikasvatuksen peruslähtökohta (Ammattikorkeakouluetiikka 2004, 10). Ammattikorkeakoulujen pääkeskeiset tavoitteet ovat koskeneet ensisijassa opetusta, opiskelua, alueiden kehittämistä, työelämäsuhteita sekä organisointiin liittyvissä asioissa. Lisäksi ammattikorkeakoulujen yhtenä tavoitteena on taata toisen asteen suorittaneille korkeakouluväylää. Keskeinen tavoite on kuitenkin ammattikorkeakoulujen toiminnassa ja niiden alueellisessa vaikuttavuudessa. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on vahvistaa alueellista kehitystä ja pyrkiä vastaamaan alueellisiin korkeakoulutuksen tarpeisiin. Tavoitteena on, että maan eri alueilla saadaan riittävästi korkeatasoista työvoimaa ja, että alueille syntyy kestäviä ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä uuden tiedon tuottamiseen, levittämisen ja käyttöön liittyviä prosesseja. (Laine, Stenström & Valkonen 2005, 13.)

Ammattikorkeakouluetiikan (2004, 28) teoksen mukaan, ammattikorkeakoulut kuuluvat opetusministeriön ohjaukseen. Opetusministeriö tekee sekä yliopistojen että ammattikorkeakoulujen kanssa erilliset tulossopimukset, joilla se ohjaa toimintaa ja taloutta. Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 30) mukaan kahdesti vuodessa opiskelijat lasketaan, ja oppilasmäärien perusteella ammattikorkeakoulut saavat toimintaansa rahaa. Yllä olevien kriteerien seurauksena ammattikorkeakoulut ovat joutuneet kritisoinnin kohteeksi sekä lisäksi antaneet itse palautetta asiasta. Aloituspaiikkojen määrät ovat kasvaneet ja valmistuvien määrä pienentynyt. Kuitenkin koulut saavat rahaa sen mukaan, kuinka paljon he tuottavat tutkintoja tai kuinka paljon on opintoja aloittavia opiskelijoita. (Ammattikorkeakouluetiikka 2004, 28; Mannisenmäki & Valtari 2005, 30.)

Nykyään ammattikorkeakoulut keskittyvät jatkuvaan kehittämiseen. Ammattikorkeakouluetiikan (2004, 10) mukaan, ammattikorkeakoulujen osaamisvaatimusten jatkuva kasvu on muuttanut ammattirakennetta. Tämä on haastanut oppilaitokset nostamaan koulutustasoaan ja pakottanut kouluja panostamaan koulutuksen laadulliseen kehittämiseen. Yhä suurempi osa työvoimasta ja tulevista opiskelijoista työskentelee asiantuntijatehtävissä. Tämä näyttää johtuvan kasvavan kansainvälistymisen ja kovenevan kilpailun myötä. Tämä luo paineita yhä kehittyvään ammattikorkeakoulujärjestelmään. (Ammattikorkeakouluetiikka 2004, 10.)

3.4 Opiskelijana ammattikorkeakoulussa

Ammattikorkeakouluun suuntautuvat henkilöt ovat yleensä kiinnostuneita käytännönläheisestä opiskelusta. Teoreettisesti suuntautuneet nuoret hakeutuvat yliopistokoulutukseen. Ammattikorkeakoulua pidetään opiskelijoiden keskuudessa käytännönläheisenä ja hyvän ammattitaidon tarjoavana koulutusmuotona, jolla on tiiviit yhteydet työelämään. Yliopistokoulutuksen katsotaan olevan teoreettispainotteista ja tarjoavan enemmän laaja-alaisempia tutkintoja. (Vuorinen 2003.)

Ammattikorkeakoulututkinnon normisuoritus aika on 3,5 – 4,5 vuotta koulutusalaista ja opintoalasta riippuen. Opintojen mitoituksen peruste on opintopiste. Opintopisteitä ammattikorkeakoulututkinnon suorittamiseen tarvitaan 210–270. Yliopistossa keskimääräinen suoritus aika on 5,5-6 vuotta. Tämä johtuu pitkälti yliopisto-opiskelijoiden akateemisen sivistyksen ja laaja-alaisen oppimisen takia, joka vie aikaa. Yliopisto-opintoja pidetään yleisesti ammattikorkeakouluopiskelua vaativampana. (Mannisenmäki & Valtari 2006, 35.)

Ammattikorkeakoulussa tutkinto johtaa korkeakoulututkintoon ja käytännön ammattitaitoon. Opintoihin kuuluu perus- ja ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja, ammattitaitoa edistäviä harjoitteluja sekä opinnäytetyö. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavat opinnot järjestetään koulutusohjelmina. Koulutusohjelmat ovat ammattikorkeakoulun suunnitteleimia ja järjestämiä opintokokonaisuuksia, jotka suuntautuvat johonkin työelämän tehtäväalueeseen ja sen kehittämiseen. (Opetusministeriö 2008)

Ammattikorkeakouluissa opintokokonaisuudet koostuvat lähiopetuksesta, itsenäisestä opiskelusta, ryhmätöistä ja tiimiprojekteista. Osa kursseista tarjotaan myös verkko-opintoina. Kuten HAAGA-HELIA:n ammattikorkeakoulussa opiskelu toteutetaan vuosittain neljänä kahdeksan viikon pituisena opintojaksona. Yksi opintojakso koostuu viidestä opintokokonaisuudesta. Opintojakson kurssit yhdistää elinkeinolähtöinen hanke. Opiskelu edellyttää aktiivista osallistumista opetukseen. Lähiopetukseen osallistumisen pakollisuus määritellään opintojaksoittain. Opintojakson opettaja voi vapauttaa opiskelijan lähiopetukseen osallistumisesta perustellusta syystä. (HAAGA-HELIA 2008a; HAAGA-HELIA 2008b.)

3.5 Ammattikorkeakoulujen vaatimukset opiskelijoita kohtaan

Ammattikorkeakouluilla on omat vaatimuksensa, jotka he haluavat opiskelijoiden täyttävän. Kun koulutukseen haetaan oppilaita, on oppilaitoksilla omat kriteerinsä, joilla kyseiset opiskeli-

jat valitaan. Aina ei ole ilmiselvää, että opiskelijan motivaatio tai muu taustalla oleva tekijä riittää koko tutkinnon loppuun viemiseen. Näin ollen kouluilla on tarkat valintajärjestelmät, joilla nämä kyseiset opiskelijat karsitaan. Opiskelijoiden on täytettävä oppilaitoksen haluamat arvot ja kriteerit. Kuten edellä olevissa kappaleissa on huomattu. Opiskelijat ovat moniulotteinen joukko, joten Mäkisen, Valkosen ja Vuorisen (2000, 34) mukaan erilaisen taustan omaavien opiskelijoiden pääsemistä koulutukseen tarkastellaan sen perusteella mikä on opiskelijoiden pohjakoulutus, koulumenestys, ikä sekä sukupuoli. Tämän jälkeen siirrytään pohtimaan eri ryhmien eroja. (Mäkinen, Valkonen & Vuorinen 2000, 34.)

Suomisen (2002, 11) mukaan ammattikorkeakouluun pyrittäessä vaaditaan pohjakoulutuksena joko ylioppilastutkintoa, lukion oppimäärää, opistoasteen tai korkea-asteen tutkinto tai erikseen määritelty vähintään kolmevuotinen ammatillinen perustutkinto. Ammattikorkeakouluun voidaan myös ottaa henkilö, jolla muuten katsotaan olevan riittävät tiedot ja taidot opintoja varten. Lukion ja ammatillisen koulutuksen kautta tulevat opiskelijat ovat pääsääntöisesti samalla viivalla valintilanteessa. (Suominen 2002, 11).

Mäkinen, Valkonen ja Vuorinen (2000, 3-4) esittävät, että yleensä hakijoiden sekä opiskelevien oppilaiden pohjakoulutuksena ovat ylioppilastutkinnot. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita hakijoita on noin viidesosa. Lukion ja ammattikoulun suorittaneita hakijoita on noin viisi prosenttia. Tutkimuksessa käy myös ilmi, että valintakriteerit olivat suosiollisemmat ammatillisella pohjakoulutuksella. Ammatillisesta koulusta pyrkivä tuli valituksi kaikissa koulutuksissa huomattavasti suurempi osa kuin ylioppilashakijoita. (Mäkinen, Valkonen & Vuorinen 2000, 3-4.)

Mäkinen, Valkonen & Vuorinen (2000, 44–45) kertovat, että hyvin koulussa menestyneet valittiin useammin kuin heikommin menestyneet. Iältään valtaosa ammattikorkeaan päässeistä ovat nuoria. Yli 25-vuotiaita tulee valituksi kymmenesosa. Viuhko (2006, 21) lisää, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden keskimääräinen ikä on 23 vuotta. Ammattikorkeakouluopiskelijoista yli puolet on enintään 23-vuotiaita. Osittain ammattikorkeakouluopiskelijoiden alhaisempi ikä esitellään siten, että ammattikorkeakoulututkinnon suorittaminen on pääsääntöisesti nopeampaa kuin yliopisto opinnot. Ammattikorkeakoulututkintojen suorittamiselle on asetettu selkeät ja tiukemmat aikarajat. Mäkinen, Valkonen & Vuorinen (2000, 44–45) esittävät myös, että hakijoista suurin osa on yleensä naisia, joista koulutus paikan saaneita on noin puolet. Tämä kertoo, että naisten osuus on mieshakijoihin verrattuna pienempi eli mieshakijoista on tullut valituksi suurempi osa. (Mäkinen, Valkonen & Vuorinen 2000, 44–45; Viuhko 2006, 21.)

Valkosen ja Vuorisen (2001, 10) mukaan opiskelijavalinnan tavoitteena on tuottaa oppilaitokselle mahdollisimman hyviä ja sopivia opiskelijoita. Se, millaiset ominaisuudet määrittävät hyvää opiskelijaa on pitkälti oppilaitosmuoto- ja alakohtaista. Yleistä merkitystä on kuitenkin riittäväillä opiskelukyvillä ja – edellytyksillä, motivaatiolla sekä sitoutumisella ja kiinnittymisellä koulutusalueelle. Oppilaitos voi vaikuttaa välillisesti valintajärjestelmän kautta kehittämällä valintakriteerejä sellaisiksi, että valituksi tulisi motivoituneita ja alalle suuntautuneita hakijoita. (Valkonen & Vuorinen 2001, 10.)

Kokon ja Kolehmainen (2002, 8) mukaan ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen suuri määrä on asettanut oppilaitokset kilpailemaan keskenään opiskelijoista. Oppilaitosten viehätyksen lisääminen on ollut toiminnan keskeisempiä tavoitteita. Markkinoinnissa koulut pyrkivät lähestymään opiskelijoita. Kuvan, joka koulutuksen tavoitteista ja sisällöstä, opetuksesta ja opintojen suorittamisesta on luotu, tulisi vastata opiskelijan odotuksia. Erityisesti harhaanjohtava markkinointi saa opiskelijat tekemään vääriä valintoja. Nimittäin valinta on opiskelijalle yleisemmin vaikeampaa, kun kuva koulutuksesta on totuudenmukainen. (Kokko & Kolehmainen 2002, 8.)

3.6 Ammattikorkeakoulut yllyttäjinä työntekoon

Ammattikorkeakoulun tarkoituksena on tuottaa osaavia henkilöitä esimies- ja asiantuntijatehtäviin. Tämän ohella ammattikorkeakoulujen tulee tehtäviään suorittaessaan olla erityisesti omalla alueellaan yhteistyössä elinkeino- ja muun työelämän kanssa. Yhteistyö näkyy tutkinnon koulutusohjelmassa sisältyvissä harjoitteluissa. Lisäksi ammattikorkeakoulut järjestävät yhdessä elinkeinoharjoittajien kanssa työnhakutilaisuuksia, joissa opiskelijoilla on mahdollisuus löytää itsellensä, esimerkiksi harjoittelupaikka, kesätyö tai vakituinen työ. Näin oppilaille annetaan mahdollisuus saada työpaikka sekä ”suostumus” työskennellä opintojensa ohessa.

Harjoittelu on osa ammattikorkeakoulututkintoa. Harjoittelu on merkittävä osa opintoja ja se toteutetaan opintojen aikana, myös lukuvuosien välissä. Harjoittelu tapahtuu elinkeinon johtavissa yrityksissä niin kotimaassa kuin ulkomailla. Harjoittelu syventää opiskelijan taitoja, valmentaa alan työtehtäviin sekä tukee ja täydentää koulutusohjelman mukaista opiskelua. Harjoittelua voidaan pitää yhtenä suurimmista ammattikorkeakoulun tarjoamista houkuttimista ja valttikorteista kovenevilla opiskelijamarkkinoilla. Harjoittelu on kotimaassa hyvinkin mahdollinen ovi työhön opintojen jälkeen. (HAAGA-HELIA 2008a; Harjoittelupedia 2008.)

Opiskelijoille on nykyään tarjolla ura- ja rekrytointimessuja, joilla pyritään varmistamaan opiskelijoille opiskeluaansa vastaava työ. Esimerkkinä HAAGA-HELIA:n koordinoiman pääkaupunkiseudun ammattikorkeakoulujen ura- ja rekrytointimessut 23.1.2008 järjestettiin ensimmäistä kertaa yhteisesti kuuden ammattikorkeakoulun tuottamana. HAAGA-HELIA:n sähköisen selvityksen mukaan, heidän tavoitteenaan oli tukea opiskelijoiden sijoittumista työelämään sekä edistää ammattikorkeakoulujen työelämä- ja elinkeinoyhteistyötä. (HAAGA-HELIA 2008c.)

3.7 Restonomitutkinto

Restonomitutkinto on matkailu-, ravitsemis- ja talousalan tutkinto. Restonomitutkinto on palvelualan esimies- ja asiantuntija tehtäviin valmentava ammattikorkeakoulututkinto. Restonomin ensisijaisia osaamisalueita ovat ammatillisen osaamisen lisäksi joustava palvelutaito, tuotteiden ja palveluiden kehittäminen, esimies- ja markkinointitaidot sekä kielitaito. Yleensä opintojen sisällössä otetaan huomioon restonomin alantehtävien monipuolisuus ja toimialan kehitys. (Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007, 79.)

Osassa koulutusohjelmia on suuntautumisvaihtoehtoja, joissa opiskelijat voivat erikoistua koulutusalan johonkin osa-alueeseen. Opiskelija voi suorittaa osan opinnoistaan myös ulkomaisissa korkeakouluissa. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutusohjelmat ovat sisällöltään lähes päällekkäisiä. Koulutusohjelmien sisältö painottuu ammattikorkeakouluittain eritavalla. Koulutusohjelmissa suositaan projektityyppisiä opiskelutapoja. Näitä kyseisiä opiskelutapoja käytetään ammattikorkeakoulujen omissa yksiköissä. Koulutusohjelmat sisältävät viestinnällisiä, yhteiskunnallisia, luonnontieteellisiä ja liiketoiminnallisia perusopintoja. Erityisesti painotetaan liikkeenjohdollisia taitoja. (Opetushallitus 2008, 77; Opetushallitus: Ammattikorkeakouluopinnot 2005–2007, 79.)

3.7.1 Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma

Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma suuntautuu majoitus- ja ravitsemispalveluihin. Majoitus- ja ravitsemispalveluita tarkastellaan yleensä yhdessä, sillä ne yhdistyvät usein käytännön yritystoiminnassa. Keskeistä koulutuksessa on laaja liiketoiminnan ja palvelutoiminnan osaaminen. Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmassa opiskelijat muodostavat käsityksen alan yrityksille asiakaskeskeisestä lähestymistavasta sekä tuloksellisesta toiminnasta. Koulutusohjelmassa painotetaan teoriaopintojen ja käytännön yhteyttä. Näin ollen opiskelijat pystyvät soveltamaan oppimaansa opintojen jälkeen kehittäessään hotelli- ja

ravintola-alan liiketoimintaa. Kyseisen koulutusohjelman suorittaneet voivat toimia majoitus- ja ravitsemisliikkeiden, matkailualan organisaatioiden sekä ravintola-alan suunnittelu-, esimies-, markkinointi- ja kehittämis- sekä asiantuntijatehtävissä itsenäisinä yrittäjinä tai toisen yrityksen palveluksessa. (Opetushallitus 2007, 115.)

3.7.2 Hotelli- ja ravintola-alan koulutusohjelma

Tämä on toisin sanoen ruokatuotannon liikkeenjohdon koulutusohjelma. Tämän koulutuksen tarkoituksena on antaa riittävä teoreettinen tieto ruokapalvelutoimintojen suunnitteluun ja johtamiseen sekä taata tarvittavat ammatilliset kädentaidot. Opintojen aikana teoreettiset opinnot saatetaan käytännön työn tasolle ammattikeittiöympäristössä erilaisten harjoitustöiden avulla. Opiskelijoilla on opintojensa päätyttyä kyky ymmärtää oppimaansa teoreettisella tasolla, mutta myös soveltaa tietoa käytännön työjohtotehtävissä. Koulutus on suunniteltu yhteistyössä Suomen Keittiömestarit ry:n kanssa. Koulutusohjelmasta valmistuneella on edellytykset toimia palvelualan, erityisesti ruokapalvelualan yritysten ja sidosryhmien esimies- ja asiantuntijatehtävissä, keittiöpäällikkönä keittiömestarina, sekä yrittäjänä niin kotimaassa kuin ulkomailla. (Opetushallitus 2008, 77–78.)

3.7.3 Matkailun koulutusohjelma

Matkailu on monipuolinen ja kansainvälinen palveluala, johon kuuluu liikenne- ja matkatoimistoala, majoitus- ja ravitsemistoiminta, kokous- ja kongressitoiminta, ohjelmapalvelut ja tapahtumienjärjestäminen sekä eri matkailualan organisaatioiden toiminta. Matkailun koulutusohjelmassa yhdistyy laaja palvelutoiminnan ja liiketoiminnan osaaminen. Koulutusohjelma perustuu muun muassa asiakaslähtöisyyteen ja laatutietoisuuteen. Koulutuksen päätyttyä he osaavat käyttää tutkimustietoa hyväkseen kehittämistyössä sekä hyödyntää työssään monipuolisesti tiedonhankintataitoja ja tietotekniikkaa. Opiskelijoilla on valmiudet kehittää matkailutuotteita ja – palveluita sekä markkinoida niitä. (Opetushallitus 2007, 115.)

Opiskelu on matkailun koulutusohjelmassa enimmäkseen projektiluonteista. Teoriaopinnot linkittyvät vahvasti käytännön työhön. Opiskelijan ammatillinen osaaminen ja yhteydet alan toimijoihin vahvistuvat harjoitteluaikana sekä työelämän kanssa yhteistyössä toteutetuissa hankkeissa ja projekteissa. Kansainvälisyys on tärkeä osa koulutusta, ja se näkyy sekä opintojen sisällöissä että toteutustavoissa. Matkailun koulutusohjelmasta valmistunut restonomi työllistyy matkailuelinkeinon asiantuntija- ja kehittämistehtäviin tai yrittäjäksi. Työpaikkoja löytyy esi-

merkiksi matkailupalvelujen tuottamisen, matkailun markkinoinnin, myynnin ja matkanjärjestämisen piiristä sekä matkailualan projekteista ja hankkeista. (Opetushallitus 2007, 115.)

3.7.4 Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma

Opiskelija muodostaa selkeän ja kokonaisvaltaisen käsityksen matkailualan yritystoiminnasta kansainvälisessä ja kotimaisessa toimintaympäristössä. Matkailun liikkeenjohdon koulutuksessa painotetaan yrittäjyyttä, liiketoimintaosaamista ja -johtamista, asiakaslähtöisyyttä, yhteistyötaitoja sekä ympäristötekijöiden merkitystä matkailualalla. Monipuolisten teoriaopintojen tavoitteena on, että opiskelija osaa soveltaa luovasti oppimaansa matkailualan liiketoiminnan kehittämiseen. Opiskelijoilla on valmiudet toimia matkailuyritysten ja sidosryhmien johto-, asiantuntija-, suunnittelu- ja kehittämistehtävissä sekä yrittäjänä kotimaassa ja ulkomailla. (Opetushallitus 2007, 115.)

4 Opiskelijoiden työssäkäynti

Neljännessä luvussa tarkastellaan opiskelijoiden työntekoa. Selvitetään, miksi opiskelijat tekevät ylipäättänsä töitä ja kuinka vahvasti nämä kyseiset syyt painavat. Esitellään opiskelijoiden käyttämät työsuhteenlaadut, ajankäyttö ja ajankohdat, jolloin töitä tehdään. Lisäksi on hankittu tietoa opintojen jälkeisestä työllistymisestä ja mitkä tekijät työllistymiseen vaikuttavat. Muun ohella kerrotaan yrityksien vaatimuksista, siitä minkälainen on hyvä työntekijä ja kuinka asiaan vaikuttaa, että työntekijä on vasta opiskelija. Tämän luvun lopussa on selvitetty restonomiopiskelijoiden työmarkkinoita ja heidän työmarkkinakelpoisuutta.

4.1 Työnteko ja työkokemuksen kasvattaminen

Viuhko (2006, 54) kertoo teoksessaan, että opiskelun aikana tapahtuva työssäkäynti on monelle opiskelijalle arkipäivää. Työssäkäynti linkittyy vahvasti sekä elämän rahoittamiseen että opiskelijoiden tulevaan työmarkkinakelpoisuuteen. Jorosen ym. (1996, 46) mukaan, nuorten suhtautuminen työntekoon on pääsääntöisesti myönteistä. Opiskelijat kaipaavat elämässään onnistumisen kokemuksia. Nuoret odottavat tekemältään työltään rahaa sekä mahdollisuutta itenäistyä ja saada sosiaalisia kontakteja. Mannisen ja Valtarin (2005, 112) mukaan, opiskelijat kokevat työnteon merkitykselliseksi oppimisen, toimeentulon ja elämän vaihtelun kannalta. Työssäkäynti parantaa työelämän valmiuksia ja auttaa työllistymisessä. (Joronen ym. 1996, 46; Mannisenmäki & Valtari 2005, 112; Viuhko 2006, 54.)

Opiskelijoille työkokemuksen kasvattaminen on tärkeää työnteon ohella. Mannisenmäki ja Valtari (2005, 155) kertovat, että opiskelijat eivät välttämättä kieltäydy työtilaisuuksista, vaikka työ ei toisi rahallista hyötyä. Tämä voi hyvinkin johtua siitä, että opiskelijat tiedostavat työelämäkontaktien ja työkokemuksen välttämättömyyden. Mikkolan ja Nurmen (2002, teoksessa Suominen 2002, 49) mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoiden työssäkäyntiä voidaan pitää omaehtoisena. Tiukassa opiskeluaikataulussa, ylimääräinen työssäkäynti voi olla haitaksi, kun molempien hoitaminen samaan aikaan kunnolla saattaa olla mahdotonta. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 155; Suominen 2002, 49.)

Vuoden 2000 (Viuhko 2006, 55) opiskelijatutkimuksen mukaan ammattikorkeakouluopiskelijoista lukuvuoden 1999–2000 aikana teki töitä 42 prosenttia. Lukuvuoden 2003–2004 (Viuhko 2006, 55) aikana ammattikorkeakouluopiskelijoista teki töitä noin 50 prosenttia. Myös Viuhkon (2006, 55) 2006 opiskelijatutkimuksessa ammattikorkeakouluopiskelijoista teki töitä puolet. Erola (2004, 82–83) kertoo, että 46 prosenttia ammattikorkeakouluopiskelijoista teki töitä

vuonna 2004. Vajaat 22 prosenttia ilmoittaa Erolan tutkimuksessa työskentelevänsä yli kymmenen tuntia viikossa. Lisäksi paljastuu, että opintojen edetessä tai iän karttuessa työssäkäynti lisääntyy. (Erola 2004, 82–83; Viuhko 2006, 55, 73.)

Koulutusaloittain työssäkäynti opintojen ohessa vaihtelee paljon. Tämä johtunee pääosin eri alojen työtilanteista ja jossain määrin myös alojen erilaisesta opiskelurytmistä. Tavallisinta työskentely on matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Erolan tutkimuksessa (2004, 82–83) marata-alan opiskelijoista 54 prosenttia työskenteli opintojen ohessa. Marata-alan opiskelijoista kolmasosa työskenteli enemmän kuin 10 tuntia viikossa. Maantieteellinen työpaikkojen tarjonnan vaihtelu ja myös elinkustannusten vaihtelu selittänevät sitä, että Etelä-Suomessa ammattikorkeakouluopiskelijat työskentelevät muita useammin. Etelä-Suomen ammattikorkeakouluopiskelijoista yli puolet kävi töissä. Esimerkiksi Itä-Suomen läänissä 64 prosenttia ei työskentele lainkaan. (Erola 2004, 82–83.)

Erolan (2004, 83–85) hyvinvointi 2004 tutkimuksessa kyseltiin työssäkäynnin syitä. Moni teki työtä ansaitakseen rahaa. Matkailu-, ravitsemus-, ja taloudenalan opiskelijoista 82 prosenttia teki puhtaasti rahan takia. Vain kolme prosenttia marata-alan opiskelijoista mielsi, että teki työtä kartuttaakseen työkokemusta. Marata-alan opiskelijoista vajaat 14 prosenttia piti tärkeänä, että työ liittyi opiskeltavaan ammattiin. Työn liittyminen tulevaan ammattiin kasvaa iän ja opintojen edetessä. (Erola 2004, 83–85.)

Viuhkon (2006, 70) tutkimuksessa 2006 yleisin syy ammattikorkeakouluopiskelijoiden palkkatyön tekemiselle oli, että he pystyvät kattamaan välttämättömyyskulut, kuten ruuan ja asumisen. Toiseksi yleisin syy ammattikorkeakouluopiskelijoiden mielestä oli muun kuin välttämättömyysmenojen kattaminen, kuten vapaa-aikaan tai hauskanpitoon kuuluvia kuluja. Kolmanneksi Viuhkon tutkimuksessa syyksi työnteolle oli työkokemuksen ja kontaktien saaminen. Viuhkon tutkimuksessa kolmannes ammattikorkeakouluopiskelijoista ilmoitti, ettei heidän työnsä ole vastannut lainkaan nykyistä opiskelualaa. (Viuhko 2006, 70.)

Opiskelijoille on tyypillistä hankkia toimeentulonsa täydennystä työskentelemällä niin opintojen ohessa kuin myös lomien aikana. Osa ammattikorkeakouluopiskelijoista työskentelee kesä- ja/ tai joululomilla. Toiset työskentelevät viikoittain opintojensa ohessa. Viuhkon mukaan (2006, 55) opiskelijoilta tiedusteltiin palkkatyöstä kuluvan vuoden aikana. Tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden työmuodot. Opiskelijoista 16 prosenttia, ilmoitti tekevänsä kokoaikatyötä. Osa-aikaisissa päivä-, ilta- ja/ tai viikonlopputyöissä ilmoitti olleensa 41 prosenttia. Satunnaisesti töitä ilmoitti tehneensä 18 prosenttia. (Viuhko 2006, 55.)

Hämäläisen (2004, teoksessa Mannisenmäki, & Valtari 2005, 86) mukaan ammattikorkeakouluopiskelijat työskentelevät vuosittain noin viisi kuukautta. Berndtson (2004, teoksessa Mannisenmäki, & Valtari 2005, 86) esittää, että erityisesti pääkaupunkiseudulla opiskeleville on tarjolla paljon osa-aikatoita. Näin ollen pääkaupunkiseudulla asuvat opiskelijat tekevät enemmän töitä. Pääkaupunkiseudulla opiskelevat ammattikorkeakouluopiskelijat työskentelevät sekä opintoalaansa vastaavaa että vastaamatonta osa-aikatyötä enemmän kuin opiskelijat muualla maassa. (Mannisenmäki, & Valtari 2005, 86.)

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus (2005, teoksessa Mannisenmäki & Valtari 2005, 109) kertoo opiskelijoiden työssäkäynnistä uutta tietoa. Tulokset kumoavat käsityksen siitä, että opiskelijat tekevät suurimmaksi osin osa-aikatyötä. Vuonna 2002 kaikista työllisistä korkeakoulujen perustutkintoa suorittavista 44 prosenttia oli kokoaikatyössä eli teki yli 30-tuntista työviikkoa. Iän myötä työssäkäyvien opiskelijoiden osuus kaikista opiskelijoista kasvaa. Myös Tilastokeskuksen tietojen mukaan, työllistettyjen opiskelijoiden osuus oli suurin matkailu, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoilla. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 109.)

Mannisenmäki ja Valtari (2005, 161) toteaa, että olisi syytä miettiä, miten opiskelijoiden työssäkäyntiä voitaisiin sopia tapahtuvan kohtuullisin ehdoin kaikkien osapuolten kannalta. Joillakin aloilla työssä opittuja asioita hyväksyttäisiin osaksi tutkintoa. Myös Suomen (2002, 77) mukaan, olisi myös mahdotonta ajatella, että tulevaisuudessa opiskelijat eivät kävisi koulun ohella töissä lainkaan. Olisi mahdollista, että tulevaisuudessa opiskelijat voisivat yhdistää työnteon opintoihinsa. Tämä lisäisi koulutuksen vaikuttavuutta, antaisi uusia työelämälähtöisiä oppimiskokemuksia ja mahdollistaisi opintojen rahoituksen. Tämä voisi motivoida opiskelijoita toimimaan päätoimisesti opiskelijana. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 161; Suominen 2002, 77.)

4.2 Työllistyminen opiskelun jälkeen

Työelämätaitojen ja – valmiuksien pohja pyritään luomaan opiskelunaikana. Nykyinen työelämä edellyttää nuorilta samanlaisia taitoja ja valmiuksia kuin opiskelu. On hallittava kunnolla tietotekniikka. Tietoa on löydettävä, käsiteltävä ja tuotettava nopeasti. Nykyihminen on yksilö, jonka on kyettävä itsenäiseen ja vastuulliseen työhön. Päätöstenteko ja riskien ottaminen on arkipäivää. Kommunikointi- ja kielitaitoja tarvitaan työssä, että opiskelussa. On realistista, että työantajat eivät kuitenkaan odota ihmisiä tai valmiita työntekijöitä vaan oppimishaluisella otteella on edelleenkin merkitystä. Työelämää ja sen toimintatapoja tutustuminen jo opiske-

lun aikana on tärkeää nuoren kasvulle, jotta hänestä saadaan tasapainoinen työntekijä. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 113.)

Nykynuorista puhutaan ikäpolvena, jolle korkeintaan koulutus ei johda suoraan työpaikkaan. Tietysti hyvä koulutus antaa paremmat eväät työllistyä ja selvitä elämässä kuin kouluja käymättömyys. Suutarin (2002, teoksessa Suominen 2002, 18) tutkimuksissa on käynyt ilmi, että korkeakoulussa opiskelevan kannattaa hankkiutua työelämään jo ennen valmistumistaan. Jos valmistuu työttömänä, on riski jäädä pitkäaikaistyöttömäksi. Opiskelijat, jotka olivat tehneet työtä opiskelujen ohessa, olivat päätoimisesti työsuhteessa valmistuttuaan. Tutkimuksen mukaan opiskelijan kannalta katsottuna on järkevämpää jättää opinnäytetyö tekemättä ja etsiä vakavasti otettava työpaikka, jossa työllistyminen on taattu. Työnantajien mielestä vastavalmistunut työnhakija on jotenkin arveluttava. Vastavalmistunut luokitellaan työttömäksi, joka ei ole onnistunut hankkimaan töitä. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 26; Suominen 2002, 18.)

AMKOTA- tietokannan (2005, 45) mukaan, ammattikorkeakoulututkinnon vuosina 2000–2004 suorittaneista opiskelijoista 82,8 prosenttia olivat työllisiä 2004 lopussa. Palkansaaajia olivat 80,8 prosenttia ja 2 prosenttia yrittäjiä. Työttömänä oli 7,2 prosenttia ja opiskelemissa 4,6 prosenttia. Loput 1,9 prosenttia olivat muuttaneet ulkomaille. Maakunnittain tarkasteltuna vuosina 2000–2004 ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden työllisyys osuus oli Uudellamaalla 89,4 prosenttia, Lapissa 76,6 prosenttia sekä Ahvenanmaalla työllistyminen oli 90 prosenttia. (Ammattikorkeakoulut 2005, 45.)

Suomalaiset valmistuvat eurooppalaisen mittapuun mukaan kohtuullisen vanhoina, ammattikorkeakouluista keskimäärin noin 26-vuotiaina. Näin ollen he sijoittuvat työmarkkinoille myöhemmin. Merkittävintä on kuitenkin, että suomalaiset ovat eurooppalaisen mittapuun mukaan aikaisemmin koulutustaan vastaavassa työssä. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 108.)

Tämä on seurauksena osaltaan työharjoittelun ja työssäkäynnin luomista työelämävalmiuksista. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 157). Suomalaisilla opiskelijoilla on kohtuullisia työelämäntaitoja ja kokemuksia omalta alaltaan jo työuran alkuvaiheessa. Nykytyöelämässä on tärkeää, että nuoret ovat voineet työskennellä ennen valmistumistaan. Ilman minkäänlaista työkokemusta nuoret vastavalmistuneet kiertelevät työmarkkinoilla eivätkä välttämättä saa alansa töitä työkokemuksen puuttumisen takia. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 108.)

Lisäksi on muistettava, että monen opiskelijan työelämästä saamat tiedot ovat lähtöisin pääasiassa työharjoittelusta, joten sen merkitys opiskelijoiden työelämäkuvan rakentajana on tärkeä.

Työharjoittelun tulisi vastata mahdollisimman hyvin tulevia työtehtäviä, joten ammattikorkeakoululla on tässä asemassa suuri työ ja apu. (Kokko 2002a, 54.)

4.3 Yritysten vaatimukset

Koulutus- ja työmarkkinat ovat epävakastuneet. Ammatteja katoaa ja syntyy nopeasti. Työsuhteet ovat määräaikaistuneet, työajat ovat monipuolistuneet ja työt ovat projektiluontoisempia. Työn henkinen rasittavuus, kiire ja epätietoisuus työpaikalla tapahtuvista muutoksista ovat lisääntyneet. Eletään määrä- ja osa-aikaisissa työsuhteissa. Pätäkätöitä tehdään entistä enemmän, etenkin korkeasti koulutettujen naisten toimesta. Työelämässä arvostetaan kulttuurintuntemuksen lisäksi verkostoitumista, vuorovaikutustaitoja sekä yhteyksien luonnin ja hallinnan kykyä. Työnhakijalta saatetaan kysyä osaamisen ja tietämisen lisäksi, esimerkiksi kenet sinä tunnet tai kenen kanssa teet yhteistyötä? (Mannisenmäki & Valtari 2005, 15; Mannisenmäki & Valtari 2005, 114.)

Työnantajat odottavat laaja-aikaisesti ajattelevia, joustavalla ja oppivalla asenteella töihin tulevia valmistuneita. Heiltä toivotaan sosiaalisten ja muiden työelämän perustaitojen hallintaa. Työnantajat eivät odota juuri valmistuneiden nuorien olevan täydellisiä työntekijöitä, vaan tietävät, että työelämään menee aikaa tottua. He haluavat opiskelijoiden sopeutuvan työyhteisöön, oppivan pelisäännöt, toimintatavat ja kulttuuri. Tämän jälkeen he pystyvät tuottamaan. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 152.)

4.4 Restonomien työmarkkinat

Turun restonomiopiskelijoiden tutkinnon puuttuminen ei ole haitannut lainkaan heidän elämänsä tai työnsaantia. Matkailu- ja ravitsemisalan työnantajat arvostavat opiskelijoiden mukaan ammatillista osaamista ja työkokemusta eivätkä tutkintoja. Matkailu-, ravitsemis- ja talousalan työnantajat arvostavat ennen kaikkea ”hyvää tyyppiä”, joka kykenee omalla työllään osoittamaan osaamisensa. Todennäköistä on kuitenkin myös se, etteivät työnantajat vielä tunnne restonomitutkintoa niin hyvin ja sen tuomaa lisäarvoa alan esimies- ja asiantuntijatehtävissä. On hyvinkin mahdollista, että toisen asteen tutkinnon suorittaneet ja restonomit kilpailevat osittain vielä samalla viivalla alan työpaikoista. Tutkinnon ollessa vielä uusi, tulee vasta tulevaisuudessa nähtäväksi, millainen restonomien markkina-arvo alan työnantajien silmissä tulee olemaan. (Suominen 2002, 71, 77.)

5 Työnteon vaikutuksia opiskeluun ja opiskelijoihin

Työnteolla on nähty olevan tietty yhteys opiskelijan opiskelumenestykseen, etenemiseen, keskeyttämiseen ja opintojen keskeyttämiseen. Opiskelijat työskentelevät useitakin tunteja viikossa, joten opiskelulle jää vähemmän aikaa. Läsnäolopakko ja projektit painostavat opiskelijoita olemaan koulussa, jotta normiajassa eteneminen tapahtuisi. Jos työskentelystä tulee opiskelijalle opiskeluakin tärkeämpi asia, on syrjäytymisen sekä jälkeen jäämisen mahdollisuus suurempi. Tässä luvussa selvitetään, miten työnteoko vaikuttaa opiskelijan opiskeluun. Onko työnteolla positiivinen vai negatiivinen vaikutus opiskelijaan?

5.1 Eteneminen opinnoissa

Kolehmainen (2002, 2) mukaan opiskelun tavoitteena on, että opiskelijat menestyvät opinnoissaan. Menestyminen ei pelkästään tarkoita vain opintosuoritusten keräämistä. Keskeistä on, että opiskelijat oppivat jotain, joka kehittää heissä niitä valmiuksia, jotka auttavat heitä koulun jälkeen selviytymään työelämässä ja elämässään muutenkin. Opiskelijoille on opetettava taitoja oppimiseen sekä ohjattava heitä kehittämään myös johtamisen- ja itsesääätelyvalmiuksia. Itsesääätely tarkoittaa, kykyä organisoida ja säädellä omaa oppimistaan ja selviytyä opiskeluun liittyvistä vaikeuksista ja ongelmista. (Kokko 2002a, 2.)

Erolan (2004, 64–65) mukaan on mahdollista, että koulut asettavat epärealistisia vaatimuksia ja opettajat odottavat opiskelijoilta aivan liikoja. Opintojen työläys oli tuotu esille opiskelijoiden opintoihin liittyvissä työmäärissä. Noin puolet ammattikorkeakouluopiskelijoista katsoi työmäärän olleen sopiva ja suurena työmääränä näki 41 prosenttia opiskelijoista. Vähäisenä sitä piti yhdeksän prosenttia. Myös samoihin lukemiin jakautuivat matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoiden tulokset. (Erola 2004, 64–65.)

Opiskelijoiden työssäkäynnin ja opintosuoritusten kertymisen yhteyttä ei ole tarkemmin tutkittu. Helsingin yliopiston tutkimuksessa oli saatu muutamia tuloksia, jotka näyttivät siltä, että työnteoko ei ollut välttämättä vähentänyt opintoviikkojen suorittamismäärää. Pikemminkin aktiivisesti opiskelevat ja opintoviikkoja tasaisesti kartuttavat ehtivät käydä myös töissä. Ne, joille opintoviikkoja kertyi vähiten, eivät viihtyneet töissäkään. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 156.)

Erolan (2004, 63) tutkimuksessa selvitettiin opiskelijoiden mielipidettä opintomenestyksestä. Ammattikorkeakouluopiskelijoista 66 prosenttia koki opintonsa menestyvän odotusten mukaisesti. Vastaajista 15 prosenttia kertoi opintomenestyksensä olleen odotettua heikompi. Am-

mattikorkeakouluopiskelijoista lähes 20 prosenttia koki opintomenestyksensä odotuksia paremmaksi.

(Erola 2004, 63.)

Viuhkon (2006, 29) opiskelijatutkimuksessa 2006 käy ilmi, että puolet ammattikorkeakouluopiskelijoita piti työntekoa opintoja hidastavana tekijänä. Työssäkäynti onkin yhteydessä opintojen etenemiseen. Esimerkiksi. Viuhkon tutkimuksessa selvenee, että mitä enemmän edellisen viikon aikana oli tehty töitä, sitä useammin opinnot olivat edenneet omia tavoitteita hitaammin. Muita keskeisiä syitä opintojen hitaalle etenemiselle olivat elämäntilanne ja henkilökohtaiset syyt. Lisäksi heikko opiskelumotivaatio tai kokemus väärällä alalla olemisesta nähtiin opintoja hidastavana asiana. Myös opintojen työläisyys tai puutteellinen ohjaus teki opiskelijoiden etenemisestä hitaampaa. (Viuhko 2006, 29.)

Erola (2004, 83–85) selvitti tutkimuksessaan, että häiritseekö työnteko opiskelua. Kävi ilmi, että liki puolet opiskelun ohessa työskentelevistä ilmoitti työnteon häiritsevän vain vähän. Ammattikorkeakouluopiskelijoista kymmenen prosenttia näki työnteon häiritsevän opintoja erittäin paljon. Miehet kokivat naisia enemmän, että työnteko häiritsi koulunkäyntiä. Mitä myöhemmäksi valmistuminen tai opinnot menivät, sitä useammin opiskelijat katsoivat työskentelyn häiritsevän opiskelua. (Erola 2004, 83–85.)

Viuhkon (2006, 71) opiskelijatutkimuksessa korkeakouluopiskelijoista 44 prosenttia ilmoitti, että työnteko oli häirinnyt opintojen etenemistä. Muun ohessa korkeakouluopiskelijoista 44 prosenttia kertoi, että työssäkäynnillä ei ole ollut vaikutusta opintojen etenemiseen sekä 13 prosenttia vastaajista oli ilmoittanut työnteon edistävän opintoja. Vuoden mittaan töitä tehneistä ammattikorkeakouluopiskelijoista 35 prosenttia oli sitä mieltä, että työnteko oli haitannut opintojen edistymistä. Marata-alan opiskelijat olivat harvemmin muihin aloihin nähden sitä mieltä, että työnteko olisi haitannut opintojen etenemistä. (Viuhko 2006, 71.)

5.2 Opintojen keskeyttäminen

Keskeyttäminen voidaan määritellä joko tilapäiseksi, lopulliseksi, ammattikorkeakoulusta eroamiseksi, siirtymiseksi ammattikorkeajärjestelmän sisällä tai koulutusalan tai – ohjelman vaihdoksi. Opintojen keskeyttäminen on opiskelijan tietoinen tai olosuhteiden pakosta tapahtuva keino hakea joustavuutta opintoihin. (Kokko 2002b, 8.)

Opintojen keskeyttäminen on huomattavasti suurempi ongelma ammattikorkeakouluissa kuin yliopistoissa. AMKOTA (2005, teoksessa Mannisenmäki & Valtari 2005, 76) esittää, että vuonna 2003 ammattikorkeakouluopiskelijoista opintonsa keskeytti noin 9,5 prosenttia eli yhteensä noin 10 300 opiskelijaa. Keskimääräinen opiskelu-aika ennen keskeyttämistä oli noin kaksi vuotta. Tutkimusten mukaan yleisimpiä keskeyttämisen syitä olivat toiseen ammattikorkeakouluun siirtyminen, yliopisto-opintojen aloittaminen ja töihin meno. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 76.)

Opintojen keskeyttämisprosentissa oli ammattikorkeakoulujen välillä huomattavia eroja. Ammattikorkeakouluopintojen keskeyttäminen näyttää olevan yhteydessä aiemmin samalta koulutusalaalta valmistuneiden työttömyyteen. Niillä aloilla, joilla työttömyysprosentti oli keskimääräistä työttömyysprosenttia korkeampi, opinnot keskeytettiin keskimääräistä useammin. Tällaisia aloja olivat muun muassa matkailu-, ravitsemis- ja talousala. Lisäksi on mahdollista, että opiskelijat saavat entisiltä opiskelukavereiltaan todenmukaista tietoa tutkinnon todellisesta arvosta työmarkkinoilla. Tämä saa nuoret arvioimaan tutkinnon tarvittavuutta ja näin he tekevät aktiivisia ja yksilöllisiä päätöksiä asiasta. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 154–155.)

Parjanen (1979, teoksessa Suominen 2002, 36) oli tutkinut teknillisen korkeakouluopiskelijoiden opintojen keskeyttämisen syitä. Hän oli yrittänyt selvittää keskeyttämisilmiötä yhteiskunnallisista tutkimuksista tutulla luonnontieteellisestä gravitaatioteoriasta lainatulla viitekehyksellä, joita voidaan kutsua työntö-veto-teoriaksi. Parjanen kertoo, että opiskelija saattaa jossain opintojen vaiheessa harkita jatkaako opintoja. Työntö-veto-teorian mukaan muuttoliikkeessä on kaksi tärkeää komponenttia, jotka ovat lähtö- ja tuloalue. Lähtöalueeksi nimitetään ammattikorkeakoulu ja tuloalueeksi työelämä. Näiden tekijöiden välillä esiintyy osaltaan edistäviä tai estäviä tekijöitä. Esimerkiksi. Ammattikorkeakouluopiskelijan opintojen keskeyttäminen selittyy seuraavilla tekijöillä. Ensimmäisenä ammattikorkeakouluun ja opiskeluun liittyvillä epäedullisilla tekijöillä, jotka työntävät opiskelijan piiristään pois. Toinen on työelämän tuomat mahdollisuudet, jotka vetävät opiskelijaa puoleensa sekä työsuhteeseen liittyvillä tekijöillä. Lisäksi väliin tulevat tilanteet tai tekijät, joilla on vaikutusta opiskelijan valintoihin, kuten elämäntilanne, opiskelumotivaatio tai rahalliset tekijät. Teoriassa nousee esille opintojen keskeyttäminen ja viivästyminen. Nämä kyseiset asiat tulevat esille silloin, kun opiskelijan työssäkäynti nousee opiskelun edelle. Opiskelija asettaa mielessään painokertoimet kyseisille tekijöille valiten siinä tilanteessa itselleen sopivamman vaihtoehdon. Päätöksenteosta tulee entistä helpompaa mitä enemmän on erilaisia tilannetekijöitä. (Suominen 2002, 36–37.)

Valkosen ja Vuorisen (2003, 38–41) tutkimuksessa vastaajia pyydettiin luonnehtimaan, millaisia ovat ne opiskelijat, jotka keskeyttävät. Määreiksi esitettiin muun muassa pohjakoulutusta, koulumenestystä, perustietoja ja – taitoja sekä motivaatiota. Opiskelijoista mainitsi useimmiten keskeyttäneillä yhdistäneenä piirteenä motivaation puutteen opiskelua kohtaan. Valkosen ja Vuorisen Jyväskylän yliopistossa 2002 tehdyssä tutkimuksessa käy ilmi että, vetovoimaisimpana keskeyttämisen syynä oli ansiotyö (Valkonen & Vuorinen 2003, 30). Valtaosa keskeyttämisistä oli tavallisimmin ajoittunut opintojen alkuvaiheeseen, lähinnä ensimmäiseen opintovuoteen. (Valkonen & Vuorinen 2003, 38–41).

Rinnehallion (teoksessa, Kokko 2002b, 57) mukaan turhien keskeyttämisten ehkäisemiseksi on lisättävä joustavia mahdollisuuksia opintojen suorittamiseen. Opiskelijat voisivat näin yhdistää työnteon, ulkomailla opiskelun sekä harjoittelun, jotka tukisivat opiskelijan päämäärätietoisuutta sekä sitoutumista opintoihin. (Kokko 2002b, 57.)

5.3 Opinnäytetyön viivästyminen

Opintojen saattaminen loppuun voi olla monille opiskelijoille raskasta. Loppu vaiheessa tarvitaan hyvää, kannustavaa ja asiantuntevaa lopputyön ohjausta. Lopputyön ohjaus ammattikorkeakouluissa on perinteisesti hoidettu vaihtelevasti. Nykyisinkin opiskelijoilla saattaa olla vääriä ajatuksia opinnäytetyöstä. Monet kuvittelevat työn olevan ”elämäntyö”, vaikka se on oppimisprosessi ja – projekti kuten muutkin opintosuoritukset. Osaltaan voi sanoa, että lopputyöhön liittyy pientä ponnistelua ja tuskailua. Uuden tiedon tuottaminen, laajojen kokonaisuuksien hallinta ja julkisen arvostelun kohteeksi joutuminen, esimerkiksi julkistamisseremoniassa saattaa olla vaikeaa. Osalle opiskelijoista lopputyön teosta tulee sietämättömän ahdistava. Lisäksi myös käytännölliset ongelmat, kuten oma motivaatio tai alaan perehtyneen ohjaajan löytäminen, voivat tehdä lopputyönteosta hankalaa. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 73.)

Joensuun yliopistossa Putkisen (teoksessa, Kokko 2002a, 52) tekemässä tutkimuksessa käy ilmi, että opinnäytetyön aiheen valinta tuo monelle opiskelijalle vaikeuksia, joka voi olla yksi syy miksi työ jää tekemättä. Syy johtuu, että valinta ajoittuu useimmiten opintojen alkuvaihetta myöhemmäksi, jolloin aihe joudutaan valitsemaan liian pikaisesti. Lisäksi opiskelijat eivät nähneet muiden opintoaineiden tukevan opinnäytetyöntekoa tai aloittamista. (Kokko 2002a, 52.)

Putkisen (teoksessa, Kokko 2002a, 54) mukaan opinnäytetyö vaatiikin paljon kehittämistä kokonaisuudessaan. Opinnäytetyöstä tiedottaminen tulisi aloittaa opiskelun varhaisessa vaiheessa, jolloin opiskelijoilla olisi mahdollisuus miettiä aiheiden kiinnostavuutta ja tarpeellisuutta. Joten

onkin tärkeää saada opiskelijat kiinnostumaan opinnäytetyön teosta esimerkiksi esittelemällä ja analysoimalla jo aiemmin tehtyjä opinnäytetöitä kiinnittäen huomiota ulkoasuun ja sisältöön. Lisäksi opinnäytteiden ohjaaminen tulisi olla olennainen tavoite opinnäytetöiden kehittämisessä. Ohjaajan tulisi vastata opiskelijan tarpeita sekä määrällisesti ja laadullisesti. Opinnäytetyön ohjaajalla tulisi olla tarvittava asiantuntemus ohjaamiinsa aiheisiin ja näin opiskelijoilla tulisi olla saatavilla tarpeellista ohjausta kun he niin toivovat. (Kokko 2002a, 54.)

5.4 Valmistumisen pitkittyminen

Viime aikoina ammattikorkeakouluissa ongelmaksi ovat nousseet yliajalla roikkuvat opiskelijat. Tilastokeskuksen vuoden 2007 tutkimuksen mukaan ammattikorkeakoulujen tutkintoon opiskeli syksyllä 2007 yhteensä 133 300 opiskelijaa. Määrä oli 700 opiskelijaa enemmän kuin vuonna 2006. Uusien opiskelijoiden määrä oli 36 600, joka on prosentin edellisvuotta enemmän. Vuonna 2007 ammattikorkeakouluissa suoritettiin yhteensä 21 000 tutkintoa, joka on huomattavaa uusiin opiskelija määräin verraten. (Tilastokeskus 2007a.)

Tilastokeskuksen vuoden 2007 tuoreiden oppilaitostilastojen mukaan matkailu-, ravitsemis- ja talousalan opiskelijoista ammattikorkeakouluun päässeistä, noin alle puolet opiskelijoista on valmistunut. Alalle tulevia opiskelijoita oli vuonna 2007 noin 2500 kappaletta. Kun saamaan aikaan tutkintoja suoritettiin 1400 kappaletta. (Tilastokeskus 2007b.)

Ammattikorkeakouluissa yliajalla opiskelevat koetaan oppilaitoksissa taloudelliseksi rasitteeksi, joten lienee ymmärrettävää hoputtaa opiskelijat valmistumaan koulun säätämässä tavoiteajassa. Mannisen ja Valtarin teoksessa kuvataan yliajalla olevien tilannetta seuraavasti:

”Yliajalla opiskelevilta puuttui yli 7300 opintoviikkoa (koulutusohjelman sisällä). Näiden tuottaminen yksikössämme maksaa 720 000 euroa. Summa vastaa noin 12 opettajan vuosittaista työpanosta. Laskelmista on jätetty pois puuttuva harjoittelu (20 ov) ja opinnäytetyötä (10 ov), jotka eivät tuota kustannuksia samankaltaisesti kuin muut opinnot. Yliaikaiset opiskelijat ovat kouluille taloudellinen rasite”. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 78–80.)

Seurantansa mukaan osa opiskelijoista sai opintonsa valmiiksi seuraavan lukukauden aikana, mutta osa myös erosi oppilaitoksesta huomattuaan edessä olevan urakan ylivoimaiseksi. Lähes kaikilta keskeyttäneiltä puuttui lopputyö. Opintojen seuranta kyselyssä ammattikorkeakouluopiskelijat esittivät opintojensa hitaan edistymisen syiksi työssäkäyntiä, henkilökohtaisia ongelmia tai elämäntilannetta. Syitä olivat myös motivaation puute tai vaikeudet opinnäytetyön

kanssa, hops:n epäselvyys tai harjoittelupaikan saanti. Kaiken kaikkiaan opintojen pitkittyminen on varsin moniasteinen ongelma. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 78–80.)

Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 153) tutkimuksessa haastatelluista ammattikorkeakouluopiskelijoista olivat sitä mieltä, että heidän koulutusallallaan opintojen kesto oli venytetty liiankin pitkäksi ja opiskelijoilla jää niin sanottua ”luppoaikaa”. Heidän mielestään opintoja saataisiin nopeutettua opetussuunnitelmaa muuttamalla. Opiskelijoiden mielipiteet jakautuvat vaihtelevilla lähtötasotiedoilla ja – taidoilla. (Mannisenmäki & Valtari 2005, 153.)

Opetusministeriön työryhmä on pohtinut korkeakouluissa opiskelevien opintojen nopeuttamista. Heidän mielestään opintojen viivästymiseen vaikuttaa opintojen osa-aikaisuus, opetusjärjestelyjen huono laatu, opintojen ohjauksen ja opetuksen tukijärjestelyjen puutteet, laajojen tutkintoon kuulumattomien opintojen suorittaminen sekä runsas työnteko. (Kallinen & Varjonen 2006, 12.)

Opintojen viivästymistä voidaan tarkastella useammasta näkökulmasta. Yhteiskunnallisesti näkökulmasta katsottuna kiinnitetään huomio koulutuksen tuloksellisuuteen ja vaikuttavuuteen. Yksittäisen oppilaitoksen intressinä on oma kilpailukyky, joka haluaa tarjota laadukasta opetusta ja työelämän tarpeita vastaavaa ammatillista osaamista. Opiskelijan näkökulmasta katsottuna opintojen viivästymisen ei tarvitse olla ongelma. (Suominen 2002, 38.)

Niiden opiskelijoiden kohdalla, joilla on taloudellisia ongelmia, opintojen pitkittyminen on seurausta työssäolon ja opintojen epäonnistuneesta yhdistämisestä. Tästä on yleensä seurauksen oravanpyörä, jossa opiskelija on käytävä työssä saadakseen päivittäisen toimeentulonsa, mutta opinnot eivät etene ja opintotuki katkeaa liian vähäisten opintoviikkojen vuoksi. Opintotuen puute pakottaa taas työskentelemään entistä enemmän. Joidenkin opiskelijoiden on siis pakko käydä töissä toimeentulonsa vuoksi, mutta jotkut taas puolestaan saavat työnteosta hyvän syyn olla suorittamatta opintojaan. Näin on syntynyt kierre, josta pois pääsy edellyttää tiukkaa itsekuria ja ajankäytön suunnittelua. Monelle helpompi ratkaisu olisi tehdä päätös: olla päätoimisesti töissä tai opiskella päätoimisesti. Molempien samanaikainen tekeminen ei onnistu ilman selkeää suunnitelmaa ja määränpäättämistä. Myös oppilaitoksen on tällöin tultava vastaan järjestämällä tukitoimet ja antamalla mahdollisuuden vaihtoehtoiseen suoritustapaan, esimerkiksi iltaoopiskeluun. Täytyy kuitenkin muistaa tutkintovaatimusten täyttyminen ja taustalla olevat työelämän asettamat ammattialakohtaiset osaamistarpeet. Tutkintojen vaatimustason laskeminen ei palvele ketään pidemmällä aikavälillä. (Kokko 2002c, 35.)

5.5 Työnteon vaikutuksia restonomiopiskelijoihin

Suomisen (2002, 49) teoksen mukaan, Turun ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden opintojen viivästymisen syistä tutkimuksessa käy ilmi, että opiskelijoista 65 prosenttia piti opintojensa viivästymisen syynä sekavaa opetussuunnitelmaa. Restonomiopiskelijoista 63 prosenttia näin ilmoitti taloudelliset syyt. Restonomiopiskelijoista 53 prosentti ilmoitti työnteon viivästymisen syyksi. Tutkimuksessa käy ilmi, että työssäkäynti näyttää kuuluvan itsestään selvyytensä opiskelijoiden elämään. Opiskelijat olivat suurimmaksi osaksi sitä mieltä, että ammattikorkeakoulun tulisi suhtautua myönteisesti työnteeseen opintojen ohella. Sillä opettajat korostavat puheissaan työkokemuksen ja työelämäyhteyksien tärkeyttä ammattikorkeakouluopinnoissa. (Suominen 2002, 49.)

Suomisen (2002, 51) tutkimuksessa 35 prosenttia opiskelijoista mainitsi motivaation hiipumisen syyksi opiskelujen viivästymiselle. Esimerkki kommentteja opiskelijoilta:

”Oma opinnäytetyöni viivästyminen johtuu suurimmaksi osaksi motivaation ja ajan puutteesta. Pääsin työelämässä nopeasti esimiestason tehtäviin omalla alalla ja näin työ vei kaiken ajan.”

”Varmaan siksi, kun minulla on ollut todella uraputki tuolla Börssissä.”

Opiskelijoiden kiinnostus on suuntautunut sinne, missä koetaan itselle olevan eniten hyötyä. Työssäkäynti antaa mahdollisuuden ansaita rahaa, oppia uusia asioita ja edetä uralla ilman tutkintoa. Silloin kun kiinnostus on kokonaisvaltaisesti työnteossa, on energiaa vaikeata enää siirtää opiskeluun. Restonomiopiskelijoista 33 prosenttia kertoi, ettei koulutus vastannut työelämän vaatimuksia. Noin 30 prosenttia kuvasi oppimisympäristöä huonoksi, opiskelutahtia hitaaksi ja oppimateriaalin saatavuutta vaikeaksi. Kymmenen prosenttia opiskelijoista oli maininnut opintojen viivästymisen syinä työnantajan vähäisen arvostuksen tutkintoa kohtaan. (Suominen 2002, 51.)

6 Tutkimuksen toteuttaminen

Tässä luvussa käsittelen, kuinka tutkimus toteutettiin. Ensin selvitän, mitkä olivat tutkimustehtävän tavoitteet, tutkimusongelmat, kohdejoukko ja taustatiedot. Tämän jälkeen kerron, mitä tutkimusmenetelmää tutkimuksessa käytettiin ja miten mittarin käyttö konkreettisesti tapahtui. Selvitän kyselylomakkeen tekoprosessin sekä toteuttamistavan. Luvun lopuksi selvitetään, kuinka koko tutkimusprosessi vietiin alusta loppuun.

6.1 Tutkimustehtävä ja tutkimusongelmat

Tämän tutkimuksen ensisijaisena tavoitteena oli selvittää, kuinka työnteke vaikuttaa HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden opiskeluun. Tarkastelun kohteena olivat opiskelijoiden näkemykset työnteon ja opiskelun yhdistämisestä. Pyrkimyksenäni oli saada kehitysehdotuksia asioihin, johon työssäkäynti vaikuttaa sekä miten opintoon liittyviä järjestelyjä voisi parantaa, jotta työssäkäynnistä olevat vaikutukset saataisiin minimaalisiksi. Lisäksi yritettiin tehdä selkoa opiskelijoiden toimeentulosta sekä hyvinvoinnista. Muun ohella otettiin selvää, miten opiskelijat kokevat työnantajien kannustavan opintoja.

Tutkimusongelmat:

- Minkälaisena ilmiönä opiskelijat ovat kokeneet työnteon ja opiskelun yhdistämisen?
- Miten opiskelun ja työnteon sovittaminen on onnistunut?
- Miten opiskelijat ovat arvioineet oman toimeentulonsa?
- Minkälaisia vaikutuksia työnteolla on ollut opiskelijoiden terveydentilaan?
- Miten työnantajat ovat kannustaneet opiskelijoiden opintoja?

Opinnäytetyötä tehtiin opiskelijoiden näkökulmasta, jotta tutkittaviin tutkimusongelmiin saatiin vastauksia. Sen vuoksi tutkimus pohjautuu HAAGA-HELIAN opiskelijoiden antamiin vastauksiin. Ongelman monipuolisempi selvittäminen olisi vaatinut oppilaitoksen henkilökunnan ja alan työnantajien näkemyksien huomioimista.

6.2 Kohdejoukon kuvaus

Kysely suunnattiin HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulun Haagan sekä Porvoon yksikön suomenkielisille opiskelijoille, jotka opiskelivat yksiköissä päiväopiskelijoina toista tai kolmatta

vuotta sekä yli- tai lisäajalla restonomiksi. Aikuisopiskelijat, ruotsin- ja englanninkieliset opiskelijat ja ensimmäisen vuoden eli vuonna 2008 opintonsa aloittaneet päiväopiskelijat jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, sillä heidän lähtö asetelmansa ja taustansa olivat erilaiset. Lisäksi tutkimukseen otettava ryhmä oli rajattava realistisiin raameihin ja ilmiön monipuolisempi selvitys olisi vaatinut aikuisopiskelijoiden, ruotsin- ja englanninkielisten opiskelijoiden ja ensimmäisen vuoden päiväopiskelijoiden kannalta tutkimuksen laajentamista.

Haagan yksiköstä tutkimukseen kohderyhmäksi asetettiin hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon, ruokatuotannon johtamisen sekä matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelmassa opiskelevat restonomiopiskelijat. Porvoon yksikössä kohderyhmässä olivat matkailun koulutusohjelmassa opiskelevat restonomit. Tutkimukseen valittiin kaikki kohderyhmään sopivat henkilöt.

6.3 Tutkimusmenetelmä

Tutkittavan ilmiön tutkimusongelmien selvittämiseen käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta. Alkuperäisessä suunnitelmassa oli tarkoitus tutkia ilmiötä myös kvalitatiivisen tutkimusotteen avulla. Kuitenkin opiskelijahaastattelut jätettiin pois tutkimuksesta, koska tutkimus olisi laajentunut liikaa.

Kvantitatiivinen tutkimusmenetelmä eli kyselytutkimus valittiin ilmiön selvittämiseen ensisijaiseksi, koska sen avulla pystyttiin keräämään laaja tutkimusaineisto. Näin tutkimukseen saatiin paljon henkilöitä ja samalla voitiin kysyä monia asioita. Tavoitteena oli saada mahdollisimman kattava kokonaisuus. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 182.)

Kvantitatiivisessa tutkimuksessa valittiin kohdejoukko, jotka voitiin tavoittaa sähköpostin välityksellä. Tutkimusaineisto hankittiin sähköisten kyselylomakkeiden välityksellä käyttäen Webropol -kyselytyökaluohjelmaa.

6.4 Kyselylomakkeen laatiminen

Sähköinen kyselylomake laadittiin siten, että vastausten avulla pystyttiin tutkimaan työn ja opiskelun yhdistämisen ilmiötä (Liite 1). Kysymyslomakkeeseen kootut kysymykset laadittiin opinnäytetyön tutkimusongelmien pohjalta. Kysymyksiä tehdessä oli selvää, että työn ja opiskelun yhdistäminen ei ole yksiselitteinen ilmiö vaan monien tekijöiden summa.

Sähköinen kyselylomake koostui viidestä työhön liittyvästä teemasta sekä taustatieto- ja palautteosioista. Kyselylomakkeen teemoina olivat opiskelu, työnteko, työnteon vaikutukset, toimeentulo ja opiskelijahyvinvointi. Lomake sisälsi valinta- ja monivalintakysymyksiä, monivalinta-asteikkokysymyksiä sekä muutamia avoimia kysymyksiä. Kyselylomakkeen avulla kartoitettiin oppilaiden mielipiteitä.

6.5 Tutkimusprosessi

Aloitin kysymysten laatimisen syyskuun puolessa välissä vuonna 2008. Syyskuun loppupuolella vuonna 2008 kysymysten muokkaamisen ja tarkistuttamisen jälkeen, kysymykset olivat valmiina ensimmäiseen testaukseen. Testaus tehtiin kysymyslomakkeen ja Webropol -kyselytyökalun toimivuuden testaamiseksi. Tämä pienimuotoinen testaus ns. pilotti lähetettiin sähköposteihin yksityisenä seitsemälle restonomiopiskelijalle. Vastaus aikaa opiskelijoilla oli viisi päivää. Kyselyyn vastasi viisi restonomiopiskelijaa seitsemästä eli vastauksia tuli 71 prosenttia. Opiskelijoiden vastauksien ja palautteen perusteella kysymyksiä korjattiin, poistettiin ja lisättiin. Lisäksi kyselylomaketta lyhennettiin. Pilotin ansioista kysymyslomaketta pystyttiin kehittämään ja tehostamaan.

Opinnäytetyökysely toteutettiin 9.10.2008. Tämä kyseinen kysely osoittautui epäonnistuneeksi virheellisen kyselylomakelinkin takia. Kyselyjä lähetettiin 873 oppilaalle, joista hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmaan (Helsinki) kuului 256 opiskelijaa, matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelmaan (Helsinki) kuului 224 opiskelijaa, ruokatuotannon johtamisen koulutusohjelmaan (Helsinki) kuului 61 opiskelijaa ja matkailun koulutusohjelmaan (Porvoo) kuului 332 opiskelijaa. Ongelman johdosta opiskelijat eivät pystyneet vastaamaan sähköpostin kautta kyselyyn sinä päivänä. Kysymyslomakelinkki korjattiin välittömästi kun saatiin asiantuntevan henkilön apua. Saman päivän aikana asia saatiin korjattua ja seuraavana päivänä uusi sähköpostikysely odotti kohdejoukkoa pahoittelujen kanssa. Täysin virallinen opinnäytetyökysely lähetettiin 10.10.2008 (Liite 2). Vastaamiseen opiskelijoille annettiin viikko aikaa. Vastauksia saatiin 204, mutta epämääräisten vastausten takia viisi vastaajaa jouduttiin poistamaan. Kokonaisvastaus määräksi saatiin 199 vastaajaa. Vastausprosentti oli 23 prosenttia.

Vastausten purkaminen aloitettiin lokakuun lopulla vuonna 2008. Saatuun aineistoon tutustuttiin tarkasti, jotta oikeanlainen purkaminen onnistuisi. Tämän jälkeen tehtiin suunnitelma, jonka pohjalta lähdettiin purkamaan saatuja vastauksia. Kysymyksiä oli yhteensä 35. Käytin vastausten purkamiseen Microsoft Officen Excel taulukkolaskenta -ohjelmaa. Saatua aineistoa tarkasteltiin yleisesti kaikkien restonomien kesken, koulutusohjelman, sukupuolen, iän ja opinto-

jen aloitusvuoden mukaan. Näin saatiin ulottuvuutta ja monipuolisuutta saatuihin tuloksiin. Tulokset kuvattiin taulukoiden ja kuvioiden avulla sekä luokittelemalla avoimia avovastauksia. Tämän jälkeen aloitettiin taulukoiden ja kuvioiden tulkinta. Avoimet vastaukset jaettiin ryhmiin. Viisi eniten saanutta vastausta/syytä otettiin huomioon. Lisäksi muutamia hyviä mielipiteitä otettiin työhön mukaan.

7 Tulokset

Tässä luvussa käydään läpi kyselystä saadut tulokset. Tulokset esitellään teemoittain. Teemoina ovat opiskelu, työnteke, työnteon vaikutukset, toimeentulo sekä hyvinvointi. Teemat käsitellään työssä samassa järjestyksessä kuin ne esitettiin kyselyssä. Tulokset purettiin kirjallisesti selostaen sekä havainnollistetaan taulukoin ja kuvioin. Taulukot ja kuvat on laitettu tekstiin mukaan, jotta tuloksia olisi helpompi tulkita. Avoimet vastaukset ovat pyritty tuomaan esille enemmistön näkökulmasta katsoen, mutta myös pienet ryhmät sekä yksilölliset vastaukset on otettu huomioon

Taulukko 1. Tutkimuksen keskeiset sosiodemografiset taustamuuttujat sekä opiskelutilannetta kuvaavat taustamuuttujat (%)

		Perusjoukko	Perusjoukon osuus (%)	Kyselyyn vastanneet	Vastanneiden osuus (%)
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon ko. (Helsinki)	256	29 %	n= 74	37 %
	Matkailun liikkeenjohdon ko. (Helsinki)	224	26 %	n= 60	30 %
	Ruokatuotannon johtamisen ko. (Helsinki)	61	7 %	n= 8	4 %
	Matkailun ko. (Porvoo)	332	38 %	n= 57	29 %
		873		n= 199	
Sukupuoli	Naisia	684	78 %	n= 171	86 %
	Miehiä	189	22 %	n= 28	14 %
		873		n= 199	
Ikä	18-21	90	10 %	n= 31	16 %
	22-25	540	62 %	n= 127	64 %
	26 tai yli	243	28 %	n= 41	21 %
		873		n= 199	
Peruskoulutus	Lukio			n= 143	72 %
	Peruskoulu ja ammatillinen tutkinto			n= 14	7 %
	Lukio ja ammatillinen tutkinto			n= 42	21 %
	Muu			n= 0	0 %
				n= 199	
Opintojen aloitusvuosi	2002	8	1 %	n= 3	2 %
	2003	46	5 %	n= 3	2 %
	2004	118	14 %	n= 24	12 %
	2005	214	25 %	n= 46	23 %
	2006	277	32 %	n= 69	35 %
	2007	210	24 %	n= 54	27 %
		873		n= 199	

Ensimmäisessä taulukossa on havainnollistettu kyselyyn osallistuvien taustamuuttujat (Taulukko 1). Tuloksen purussa näitä kyseisiä muuttujia on käytetty, jotta analysointi olisi tarkempaa ja vastauksia olisi helpompi ymmärtää. Taulukkovertailu tehtiin tuloksien purussa koulutusohjelmittain, sukupuolijakauman, iän sekä opintojen aloitusvuoden näkökulmasta.

Taustamuuttuja taulukosta voidaan huomata, että HAAGA-HELIAssa on mahdollista opiskella restonomiksi kahdessa eri yksikössä. Helsingissä toimiva Haagan yksikkö tarjoaa kolme erilaista koulutusohjelmaa ja Porvoon yksikkö tarjoaa yhden matkailuun painottuvan koulutusoh-

jelman. Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmasta vastanneita oli eniten (37 prosenttia) ja vähiten vastasivat ruokatuotannon opiskelijat (4 prosenttia). Edustavuutta tarkastellen koulutusohjelmittain, sukupuolittain, ikäjakaumittain sekä opintojen aloitus vuosittain oli suhde vastanneiden määrään tyydyttävän ja hyvän välillä.

Naiset olivat aktiivisempia vastaamaan kyselyyn kuin miehet, joka on tavanomaista survey-tutkimukselle. Vastaajista 86 prosenttia oli naisia ja 14 prosenttia oli miehiä. Yli puolet vastanneista oli 22–25-vuotiaita. Viidesosa vastaajista oli 26-vuotiaita tai yli ja 16 prosenttia 18–21-vuotiaita. Peruskoulutukseltaan suurin osa oli lukiolaisia. Yli 70 prosenttia vastaajista oli lukiolaisia ja joka viides oli käynyt sekä lukion että ammatillisen tutkinnon. Seitsemän prosenttia vastaajista oli suorittanut ammatillisen tutkinnon.

Vastaajista 2002 ja 2003 vuonna opiskelunsa aloittaneet, edustivat vähemmistöä. Noin kolmasosa vastaajista oli vuonna 2006 aloittaneita opiskelijoita. Vuonna 2007 aloittaneita opiskelijoita osallistui kyselyyn 27 prosenttia, vuoden 2005 opiskelijoita 24 prosenttia sekä vuoden 2004 aloittaneita opiskelijoita 24 prosenttia.

7.1 Restonomiopiskelijoiden opiskelumotivaatio

Opiskeluun liittyvillä kysymyksillä pyrittiin saamaan tietoa opiskelijoiden motivaatioista, kouluun käytetystä ajasta ja etenemisestä. Alla olevassa taulukossa on pyydetty opiskelijoita kertoamaan pitävätkö he opiskelutilannettaan pää – tai sivutoimisena (Taulukko 2). Kaikista restonomiopiskelijoista 65 prosenttia piti itseään täysin päätoimisina opiskelijoina. Sivutoimisina toimi 25 prosenttia ja noin 10 prosenttia vastaajista ei osannut sanoa. Koulutusohjelmittain tarkasteltuna matkailun liikkeenjohdon (Helsinki) opiskelijoista opiskeli päätoimisesti eniten (72 %) kaikkiin muihin koulutusohjelmiin verraten. Matkailu (Porvoo) opiskelijoista päätoimisia opiskelijoita oli vähiten (61 %). Sivutoimisimpina opiskelijoina 38 prosentilla toimivat ruokatuotannon liikkeenjohdon opiskelijat.

Sukupuolittain eroja katsellen miesten opiskelu oli lähes yhtä päätoimista kuin naisten. Ikäjakautumassa nuorten opiskelijoiden päätoimisuus oli vahvempi. Taulukosta 2 ilmeni, että vanhemmat opiskelijat pitivät opiskeluaan sivutoimisempina. Opintojen aloitusvuosia tarkastellen 2004–2005 vuoden opiskelijat olivat enemmän kiinni jo työelämässä kuin myöhemmin aloittaneet opiskelijat.

Taulukko 2. Restonomiopiskelijoiden (n=199) käsityksiä opintojensa pää – ja sivutoimisuudesta (%)

Vastaajista			Päätoimisina	Sivutoimisina	Ei osaa sanoa
Kaikki		n= 199	65,3 %	25,1 %	9,5 %
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola (Helsinki)	n= 74	63,5 %	24,3 %	12,2 %
	Matkailu (Helsinki)	n= 60	71,7 %	21,7 %	6,7 %
	Ruokatuotanto (Helsinki)	n= 8	62,5 %	37,5 %	0,0 %
	Matkailu (Porvoo)	n= 57	61,4 %	28,1 %	10,5 %
Sukupuoli	Naisia	n= 171	66,1 %	24,6 %	9,4 %
	Miehiä	n= 28	60,7 %	28,6 %	10,7 %
Ikä	18-21	n= 31	96,8 %	3,2 %	0,0 %
	22-25	n= 126	66,1 %	24,4 %	9,4 %
	26 tai yli	n= 41	39,0 %	43,9 %	17,1 %
Opintojen aloitusvuosi	2002	n= 3	33,3 %	33,3 %	33,3 %
	2003	n= 3	66,7 %	0,0 %	33,0 %
	2004	n= 24	16,7 %	66,7 %	16,7 %
	2005	n= 45	34,8 %	50,0 %	15,2 %
	2006	n= 69	78,3 %	13,0 %	8,7 %
	2007	n= 54	98,1 %	1,9 %	0,0 %

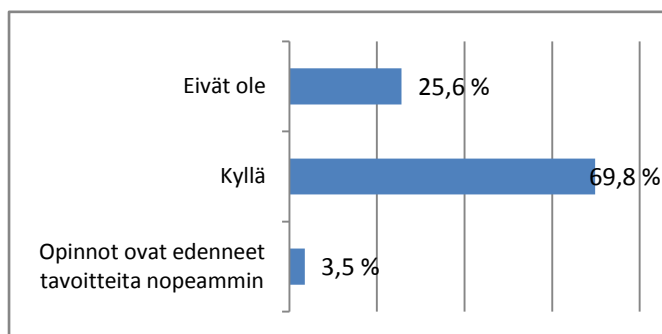
Kyselyssä selvitettiin opiskeluun käytettyä tuntimäärää viikossa koulutunnit mukaan lukien (Taulukko 3). On mahdollista, että kysymys on voitu tulkita itsenäisenä opiskeluna, joka voisi selventää tässä kysymyksessä saatuja tuloksia. Opiskelijoista 35 prosenttia käyttää opiskeluun kymmenen tai alle kymmenen tuntia viikossa. Vastaajista 29 prosenttia käytti 11–20 tuntia opiskeluihin ja 24 prosenttia käytti 21–30 tuntia viikossa. Noin 11 prosenttia käytti 31–40 tuntia viikoittain ja kaksi prosenttia vastaajista yli 41 tuntia viikossa. Vähiten aikaa kouluun käyttävät matkailun (Porvoo) opiskelijat.

Kyselyyn vastanneista naisista 12 prosenttia käytti opiskeluun yli 30 tuntia viikossa. Vastaavasti miehistä yli 30 tuntia opiskeluun viikossa käytti 4 prosenttia. Nuoremmat käyttivät enemmän aikaa opiskeluun kuin vanhemmat opiskelijat. Lisäksi pidemmällä opinnoissaan olevat opiskelijat antoivat vähiten aikaa opinnoilleen.

Taulukko 3. Kyselyyn vastanneista (n=199) käyttivät opiskeluun tuntimääräisesti viikossa (%)

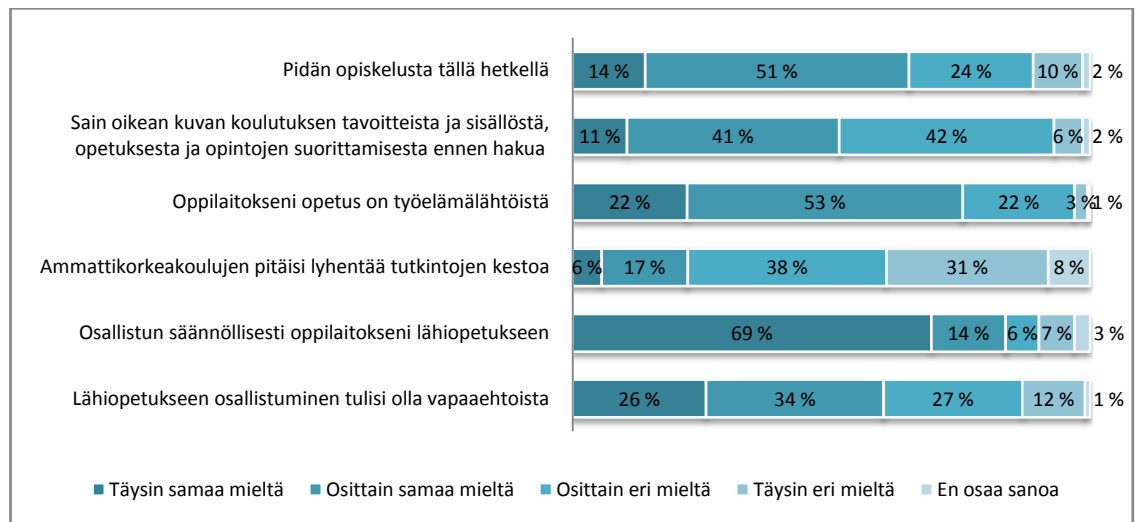
Vastaajista			-10	11. - 20	21-30	31-40	41-
Kaikki		n= 199	34,8 %	28,8 %	23,7 %	11,1 %	1,5 %
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola (Helsinki)	n= 74	37,8 %	24,3 %	24,3 %	12,2 %	1,4 %
	Matkailu (Helsinki)	n= 60	28,3 %	28,1 %	26,7 %	15,0 %	0,0 %
	Ruokatuotanto (Helsinki)	n= 8	12,5 %	50,0 %	12,5 %	25,0 %	0,0 %
	Matkailu (Porvoo)	n= 57	40,4 %	29,8 %	24,5 %	3,5 %	3,5 %
Sukupuoli	Naisia	n= 171	34,5 %	28,7 %	22,8 %	12,3 %	1,8 %
	Miehiä	n= 28	35,7 %	32,1 %	28,6 %	3,6 %	0,0 %
Ikä	18-21	n= 31	12,9 %	9,7 %	45,2 %	32,3 %	0,0 %
	22-25	n= 126	38,1 %	33,3 %	18,3 %	7,9 %	2,4 %
	26 tai yli	n= 41	41,5 %	26,8 %	26,8 %	4,9 %	0,0 %
Opintojen aloitusvuosi	2002	n= 3	33,3 %	0,0 %	33,3 %	33,3 %	0,0 %
	2003	n= 3	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
	2004	n= 24	54,2 %	29,2 %	16,7 %	0,0 %	0,0 %
	2005	n= 45	55,6 %	33,3 %	2,2 %	8,9 %	0,0 %
	2006	n= 69	29,0 %	36,2 %	24,6 %	5,8 %	4,3 %
	2007	n= 54	13,0 %	18,5 %	44,4 %	24,1 %	0,0 %

Miltei 70 prosentilla olivat opiskelut edenneet omien tavoitteiden mukaisesti (Kuvio 1). Noin viidenneksellä opiskelut olivat edenneet tavoitteitaan huonommin. Syitä huonoon edistymiseen pyydettiin selvittämään kolmella itselleen tärkeällä syyllä. Työ ja huono taloudellinen tilanne olivat yleisin syy, miksi opinnot olivat edenneet huonosti. Motivaatio ja laiskuus olivat myös monien syy opiskelujen huonoon etenemiseen.

Kuvio 1. Vastaajien (n=199) opintojen edistyminen tavoitteiden mukaisesti (%)

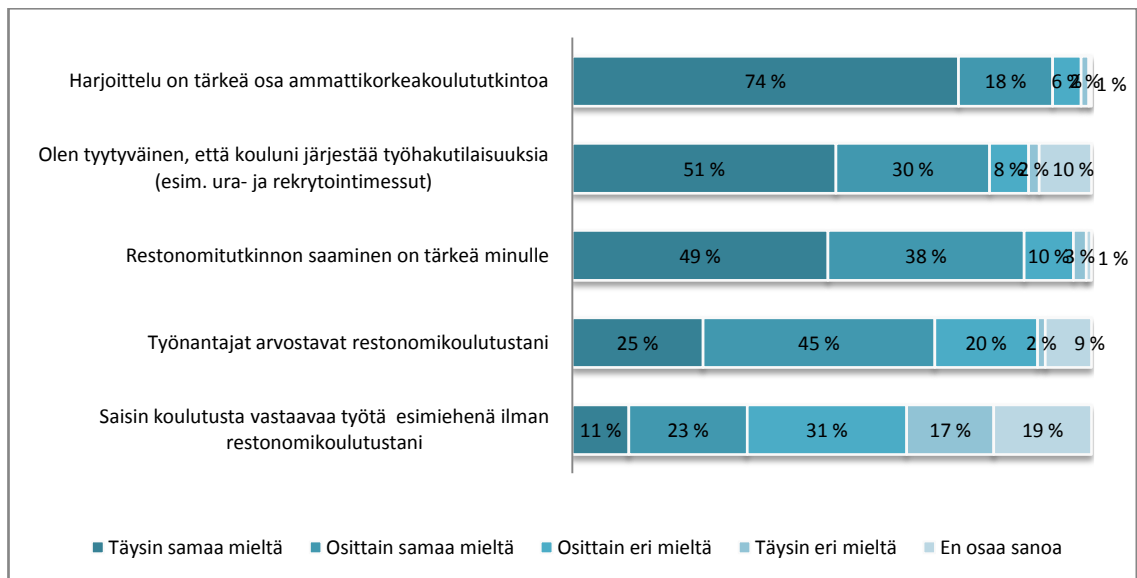
Opinnäytetyö oli tuottanut etenemiseen ongelmia, kuten aiheen muuttuminen, itselleen oikean aiheen löytäminen sekä ajan puute opinnäytetyön tekoon. Vaihdoissa olevat opiskelijat olivat perustelleet vaihto-opiskelun hidastavaksi tekijäksi. Opiskelijat, jotka olivat vastanneet opiskelun edenneen tavoitteitaan paremmin, kertoivat syyksi muun muassa opinnäytetyön teon aikaisemman aloittamisen opiskelun ohessa, motivaation ja olemalla luokalla, joilla on ammatillinen tutkinto.

Kuvio 2. Opiskeliijoista (n=199) vastasi väittämiin, jotka liittyivät opiskeluun ja oppilaitokseen (%)

Monivalintakysymyksissä kysyttiin yleisesti opiskelijoiden mielipidettä opiskeluympäristöstä, opetussuunnitelmasta sekä koulutusohjelmien sisällöstä ja niiden tärkeydestä opiskelijoiden keskuudessa (Kuvio 2). Puolet vastaajista piti opiskelusta ja 25 prosenttia vastaajista ei ollut kysely hetkellä kiinnostuneita opiskelusta. Toisessa väittämässä miltei puolet vastaajista oli tyytyväisiä koulun antamaan kuvaan kuinka koulutuksen tavoitteet, sisältö, opetus sekä opintojen suorittaminen vastasi haussa annettua tietoa. Alle puolet opiskeliijoista oli tyytymättömiä koulun antamaan informaatioon. Opiskeliijoista yli puolet pitivät oppilaitoksensa opetusta osittain työelämälähtöisenä. Noin 22 prosenttia pitää opetusta täysin työelämälähtöisenä ja loput vastaajista eivät niinkään pidä opetusta kohdallaan olevana. Opiskelijoiden mielestä, tutkintojen kestoja ei pitäisi lyhentää. Opiskeliijoista noin 70 prosenttia osallistuu säännöllisesti lähiopetukseen ja 14 prosenttia osittain. Loput osallistuvat lähiopetukseen harvemmin. Väite, että lähiopetukseen osallistuminen tulisi olla vapaaehtoista jakaa opiskelijoiden mielipiteitä. Suurin osa näkisi, että tunneille osallistuminen pitäisi olla vapaavalintaista. Vain 12 prosenttia pitäisi lähiopetukseen osallistumista täysin pakollisena.

Opiskeliijoista suurin osa 74 prosenttia piti harjoittelua tärkeänä osana tutkintoaan (Kuvio 3). Yli 51 prosenttia vastaajista oli tyytyväisiä, että oppilaitos järjestää työhakutilaisuuksia. Työhakutilaisuus nähtiin positiivisena asiana. Vastaajista melkein puolet piti restonomitutkintoaan tärkeänä ja noin 40 prosenttia osittain. Työnantajien arvostus restonomikoulutusta kohtaan jakoi mielipiteitä. Noin 45 prosenttia kertoi, että he olivat osittain samaa mieltä siitä, että työnantajat arvostavat opiskelijoiden koulutusta ja 20 prosenttia osittain eri mieltä. Kuitenkin 25 prosenttia olivat sitä mieltä, että työnantajat arvostavat heidän koulutustaan täysin.

Kuvio 3. Opiskelijoista (n=199) vastasi väittämiin, jotka liittyivät tutkintoon (%)

Lisäksi opiskelijoille tehtiin aiheesta jatkokysymys, kuinka työnantajat kannustavat heidän opiskelujaan. Työnantajat kannustivat opiskelijoiden mukaan suurimmaksi osaksi olemalla joustavia työvuorojen ja vapaiden suhteen. Opiskelijat mainitsivat esimerkkejä, kuten työvuoroitoiden huomioon ottaminen, työvuorojen suunnittelu ja sovittaminen lukujärjestyksen ehdoin. Lisäksi vapaita annettiin pyydettäessä tenttejä ja kouluprojekteja varten. Muita kannusteita, joita työnantaja tarjosivat opiskelijoille, olivat opinnäytetyönaihe ja yleisen hyvinvoinnin tiedustelu. Erityisesti esille nousi myös työnantajien kannustus valmistumiseen. Muutama vastaaja ei pitänyt työnantajaansa lainkaan kannustavana, esimerkiksi poissaolot töistä koulun taktia nähtiin negatiivisena.

Viimeisenä väittämänä opiskelijoilta kysyttiin, saisivatko he ilman restonomikoulutusta samantasoista työtä, jota koulutus vastaa. Vastaajista 31 prosenttia olivat osittain eri mieltä ja 17 prosenttia ilmoitti, ettei ilman tutkintoa saa samantasoista työtä kuin henkilö jolla olisi restonomitutkinto. Noin 10 prosenttia vastaajista oli sitä mieltä, että esimiehen paikan saa ilman koulutusta ja 20 prosentille tähän kysymykseen oli vaikea vastata.

Opiskelijoita pyydettiin antamaan arvio opintojen loppuun saattamisesta. Lähes puolet kaikista opiskelijoista arvioi oman valmistumisensa olevan kolmen ja puolen vuoden sisällä. Noin joka kolmas uskoi saattavansa opintonsa loppuun viimeistään neljässä ja puolessa vuodessa. Viidesosa vastaajista arvioi valmistuvansa kahdessa ja puolessa tai kolmessa vuodessa. Miltei kahdeksan prosenttia uskoi tarvitsevänsä lisää aikaa. Innokkaimpia nopeaan valmistumiseen olivat ruokatuotannon liikkeenjohdon opiskelijat. Eniten lisää aikaa tarvitsevia ovat hotelli- ja ravintolan liikkeenjohdon opiskelijat 12 prosentilla. Naiset arvioivat suorittavan tutkintonsa

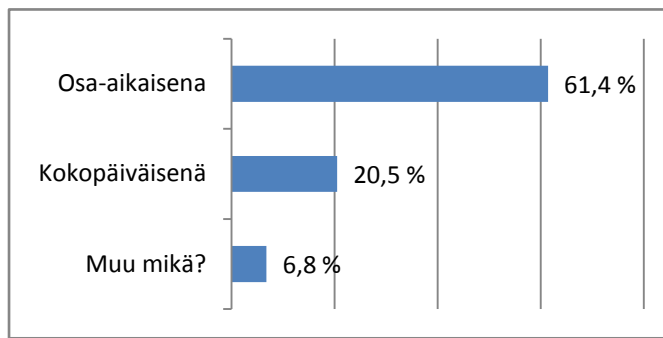
nopeammin kuin miehet. Eniten lisääikää tarvitsivat 26 tai yli 26 vuotiaat, toisaalta osa heistä arvoi valmistuvansa nopeassa ajassa. Noin 60 prosenttia nuorista opiskelijoista arvioi saattavansa opintonsa loppuun viimeistään kolmessa ja puolessa. Opintojen aloitusvuosia tarkastellen, vuonna 2002-2004 opintonsa aloittaneet opiskelijat olivat joutuneet anomaan lisääikää. Vuonna 2005 aloittaneet arvoivat valmistuvansa viimeistään neljässä ja puolessa vuodessa sekä vuoden 2006-2007 opiskelijoista pyrkii valmistumaan kolmessa ja puolessa vuodessa.

7.2 Työtä tekevät restonomiopiskelijat

Työnteko osiolla kyselyssä selvitettiin opiskelijoiden suhdetta työhön. Haluttiin tietää, kuinka moni työskentelee opintojen ohessa, paljonko he käyttävät aikaa työhön suhteessa opiskeluun ja miksi he ylipäättensä työtä tekevät. Kyselyhetkellä 88,5 prosenttia työskenteli opintojensa ohessa. Täysin opintoihin panostavia opiskelijoita oli suurin piirtein joka kymmenes (11,5 %) opiskelija. Opiskelijoita, jotka eivät työskennelleet, pyydettiin selventämään syytä siihen, miksi he eivät työskentele opintojensa ohessa. Suurimmalla osalla vastaajista syynä oli ulkomaan op-pilasvaihdon suorittaminen. Lisäksi opiskelijat kertoivat panostavansa opinnäytetyönsä tekoon tai keskittyvänsä pelkästään opiskeluun. Lisäksi vastaajat mainitsivat, ettei heillä ole aikaa työn-tekoon. Tämän kysymyksen jälkeen pyydettiin ainoastaan työskenteleviä opiskelijoita vastaa-maan jatkokysymyksiin.

Työskenteleviltä opiskelijoilta kysyttiin, onko heidän työnsä opiskelualaa vastaava työtä. Vas-taajista 80 prosenttia kertoi työn olevan opiskelua vastaavaa. Vastaajista 20 prosenttia ei tehnyt oman alansa töitä. Eri alalla työskentelevät opiskelijat kertoivat palkan ja työaikojen olevan paremmat kuin ravintola-alalla. Lisäksi eri alalla työskentelyn syyksi kerrottiin, että työ oli aloi-tettu ennen opiskelua, tai haluttiin vaihtelua tai muuten vain muu ala kiinnosti. Matkailun opiskelijat kertoivat, että heillä oli ollut vaikeuksia löytää koulutusta vastaavaa työtä, joten oli-vat tehneet ravintola- ja hotellialan töitä.

Työtä tekeville vastaajille tiedusteltiin mikä kuvaisi parhaiten heidän työssäkäyntiään viimeksi kuluneen vuoden aikana. Töissä opintojen ja lomien aikana oli 81 prosenttia vastaajista. Pel-kästään opintojen aikana oli tehnyt 11 prosenttia ja pelkästään lomien aikana 3 prosenttia ja loppuilla työskentely on satunnaisempaa.

Kuvio 4. Työskentelen nykyisessä työpaikassani (% työtä tehneistä n=176)

Kartoittavassa kyselyssä selvitettiin työtä tekevien opiskelijoiden työsuhteen laatua (Kuvio 4). Työskentelevistä opiskelijoista osa-aikaisina toimi 61 prosenttia. Kokopäiväisiä oli noin 21 prosenttia vastaajista ja loput opiskelijoista työskenteli vuokratyöläisinä eli extroina tai pelkästään tuntityöläisinä.

Työskentely määrän selvittämiseksi opiskelijoita pyydettiin kertomaan, kuinka paljon he työskentelevät tuntimääräisesti viikossa (Taulukko 4). Enemmistö restonomiopiskelijoista työskenteli 11-20 tuntia viikossa. Restonomiopiskelijoista 26 prosenttia käytti aikaa töiden tekemiseen 21-30 tuntia viikossa ja 24 prosenttia opiskelijoista käytti yli 31 tuntia työntekoon. Alle kymmenen tuntia viikossa työskenteli seisemän prosenttia opiskelijoista.

Taulukko 4. Työtä tekevien restonomiopiskelijoiden (n=176) työskentely tuntimääräisesti viikossa (%)

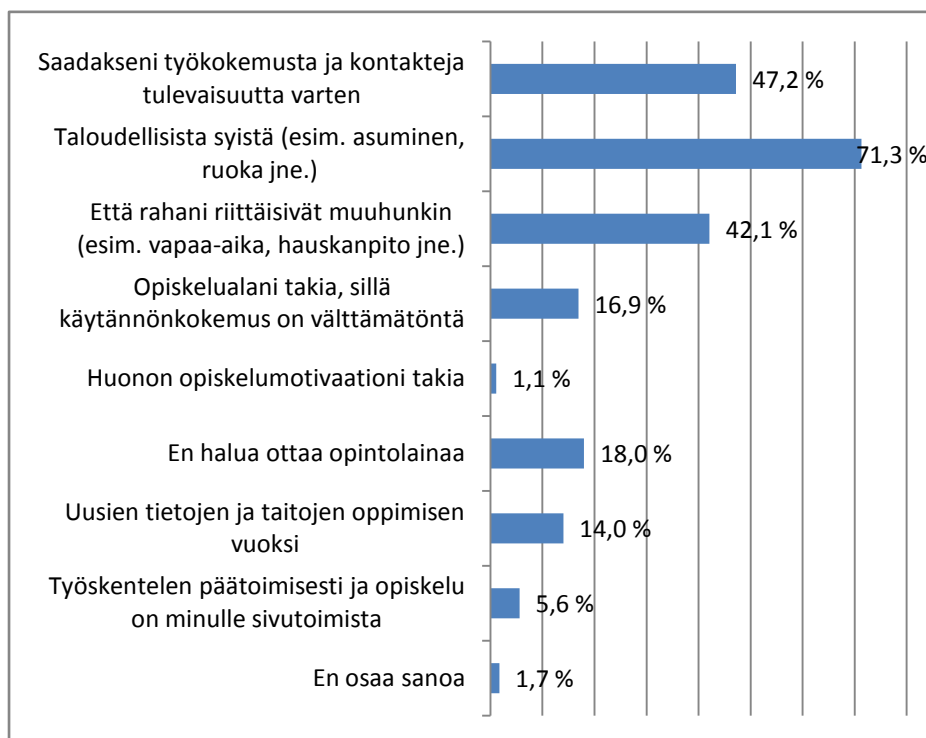
Vastaajista			-10	11. - 20	21-30	31-
Kaikki	n=	176	6,8 %	43,2 %	26,1 %	23,9 %
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola (Helsinki)	n= 70	4,3 %	40,0 %	22,9 %	32,9 %
	Matkailu (Helsinki)	n= 57	14,0 %	40,4 %	29,8 %	15,8 %
	Ruokatuotanto (Helsinki)	n= 5	0,0 %	60,0 %	40,0 %	0,0 %
	Matkailu (Porvoo)	n= 44	2,3 %	50,0 %	25,0 %	22,7 %
Sukupuoli	Naisia	n= 152	7,9 %	43,4 %	27,0 %	21,7 %
	Miehiä	n= 24	0,0 %	41,7 %	20,8 %	37,5 %
Ikä	18-21	n= 24	25,0 %	54,2 %	20,8 %	0,0 %
	22-25	n= 115	3,5 %	48,7 %	25,2 %	22,6 %
	26 tai yli	n= 37	5,4 %	18,9 %	32,4 %	43,2 %
Opintojen aloitusvuosi	2002	n= 3	0,0 %	33,3 %	0,0 %	66,7 %
	2003	n= 3	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100,0 %
	2004	n= 23	0,0 %	8,7 %	30,4 %	60,9 %
	2005	n= 44	4,5 %	40,9 %	22,7 %	31,8 %
	2006	n= 58	8,6 %	41,4 %	34,5 %	15,5 %
	2007	n= 45	11,1 %	68,9 %	20,0 %	0,0 %

Koulutusohjelmittain analysoiden, eniten työskentelyyn käyttivät aikaa hotelli- ja ravintolan liikkeenjohdon opiskelijat, 33 prosenttia. Naisten ja miesten välisenä erona voidaan huomata,

että miehet työskentelivät naisia enemmän viikossa. Miehet eivät tehneet laisinkaan 10 tai alle tuntisia viikkoja tämän kyselyn mukaan. Naiset työskentelivät enimmäkseen 11-20 tuntia viikossa. Työtuntien määrä kasvaa henkilön iän myötä ja opiskeluajan kasvaessa. Vuonna 2002-2004 opintonsa aloittaneet opiskelijat työskentelivät keskinääräistä enemmän yli 31 tuntia viikossa. Vuonna 2005-2006 aloittaneet opiskelijat käyttivät työskentelyyn aikaa 11-20 tuntia. Vuoden 2007 opiskelijoista kävi ilmi, että he olivat kiinnostuneita opiskelusta, eivätkä käyttäneet töiden tekemiseen yhtä paljon aikaa kuin aiemmin opintonsa aloittaneet.

Opiskelun ohella työskenteleviltä opiskelijoilta kysyttiin myös, mihin vuorokauden aikaan heidän työskentelynsä enimmäkseen sijoittuu. Vastaajista 72 prosenttia kertoi työskentelyn sijoittuvan arki-iltoihin ja viikonloppuihin. Arki aamuihin ja iltapäiviin oli vastannut 14 prosenttia. Pelkästään viikonloppuisin työskenteli 11 prosenttia.

Työssä käyneet opiskelijat vastasivat kysymykseen, miksi he ovat tehneet nykyistä työtään (Kuvio 5). Vastaajilla oli valittavanaan yhdeksän vaihtoehtoa, joista he saivat valita itsellensä kaksi tärkeintä syytä. Yleisimpänä syynä opiskelijat ilmoittivat välttämättömyys kulujen kattamisen, kuten ruoka ja asunto kustannukset. Tähän kyseiseen syyhyn päätyi 71 prosenttia vastaajista.

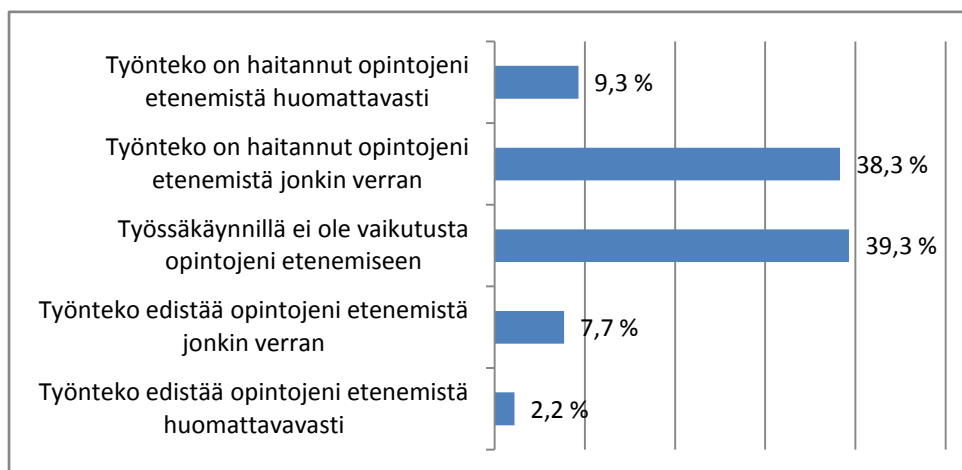

Kuvio 5. Opiskelun ohessa työskentelyn syyt (% työtä tehneistä n=176)

Toiseksi tärkein syy työntekoon oli työkokemuksen ja kontaktien saanti. Kolmanneksi yleisin syy oli vapaa-ajan ja hauskanpidon kustannusten kattaminen. Haluttomuus ottaa opintolainaa oli syy 18 prosentilla vastaajista. Työssä käyvistä opiskelijoista 17 prosenttia pitivät työssäkäyntiä välttämättömänä, koska opiskeluala vaatii käytännönkokemuksen. Uusien tietojen ja taitojen oppiminen oli tärkeä syy 14 prosentilla vastaajista. Kuusi prosenttia vastaajista ilmoitti olevansa päätoimisesti töissä ja opiskelun olevan sivutoimista. Lisäksi yksi prosentti ilmoitti huonon opiskelumotivaation. Loput eivät osanneet sanoa.

7.3 Opiskelun ja työnteon yhdistäminen

Tämä osio oli tutkimuksen tärkein osa, koska koko tutkimuksen teema keskittyi tämän aiheen ympärille. Aiheessa pyrittiin selvittämään kuinka opiskelijat näkevät työnteon. Työssäkäyviä opiskelijoita pyydettiin arvioimaan työnteon vaikutuksia opintojen etenemisen näkökulmasta (Kuvio 6). Noin 39 prosenttia vastaajista ilmoitti, ettei työnteolla ole vaikutusta opintojen etenemiselle. Kuitenkin lähes 38 prosenttia toisista vastaajista näki työnteolla olevan jonkinlaista vaikutusta etenemiselle. Yhdeksällä prosentilla oli näkemys siitä, että työnteoko oli haitannut etenemistä merkittävästi. Lisäksi lähes kahdeksan prosenttia näki työnteon jokseenkin opiskelua edistäväksi ja kaksi prosenttia ilmoittaa sen edistävän merkittävästi.

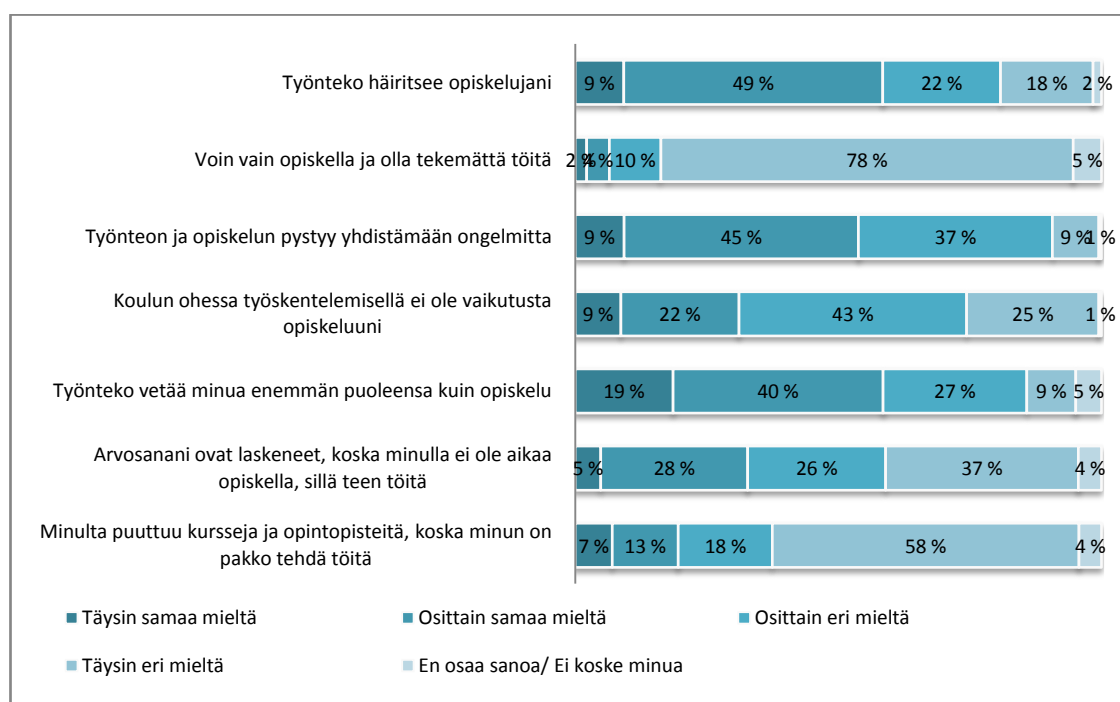

Kuvio 6. Työssäkäyvien restonomiopiskelijoiden (n=176) arvio työnteon vaikutuksesta opintojen etenemiseen (%)

Edeltävän kysymyksen jälkeen opiskelijoille esitettiin kysymys, ovatko heidän opintonsa viivästyneet, joka tarkoittaa, että opiskelija oli anonut lisää aikaa. Tämän kysymyksen esittämisen avulla selvitettiin viivästymiseen koskevia syitä ja kuinka työnteoko on vaikuttanut tähän kyseiseen ilmiöön. Opiskelijoista 82 prosenttia vastasi, etteivät heidän opintonsa ole viivästyneet. Restonomiopiskelijoista 18 prosenttia ilmoitti opintojen viivästyneen. Viivästyneiksi vastanneita

pyydettiin kertomaan kolme tekijää, jotka ovat myöhästyttäneet opintojen valmistumista. Suurimmalla osalla työnteon tuoma kiire ja työmäärä vievät ajan, joka pitäisi heidän mielestään käyttää opiskeluun. Lisäksi kun aikaa ei ollut muuhun kuin työhön mainitsivat he opinnäytetyön tekemisen hidastuneen töiden takia. Alhainen motivaatio nousi myös tekijäksi viivästymiselle. Pitkien työpäivien jälkeen motivaatio opiskeluun oli huono, sillä aikaa oli rajallisesti. Muiksi viivästymisen syiksi opiskelijat ilmoittivat opiskelijavaihdon, henkilökohtaiset syyt tai huonon taloudellisen tilanteen.

Työnteon vaikutuksien mittaamiseksi opiskelijoilta kysyttiin väittämiä, jotka koskivat tutkimuksen kyseistä teemaa (Kuvio 7a). Ensimmäisenä väittämänä kysyttiin häiritseekö työnteko heidän opiskeluaan. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että työnteolla oli häiritseviä vaikutus. Noin 40 prosenttia eivät sinänsä nähnyt työnteon hankaloittavan opiskeluaan.

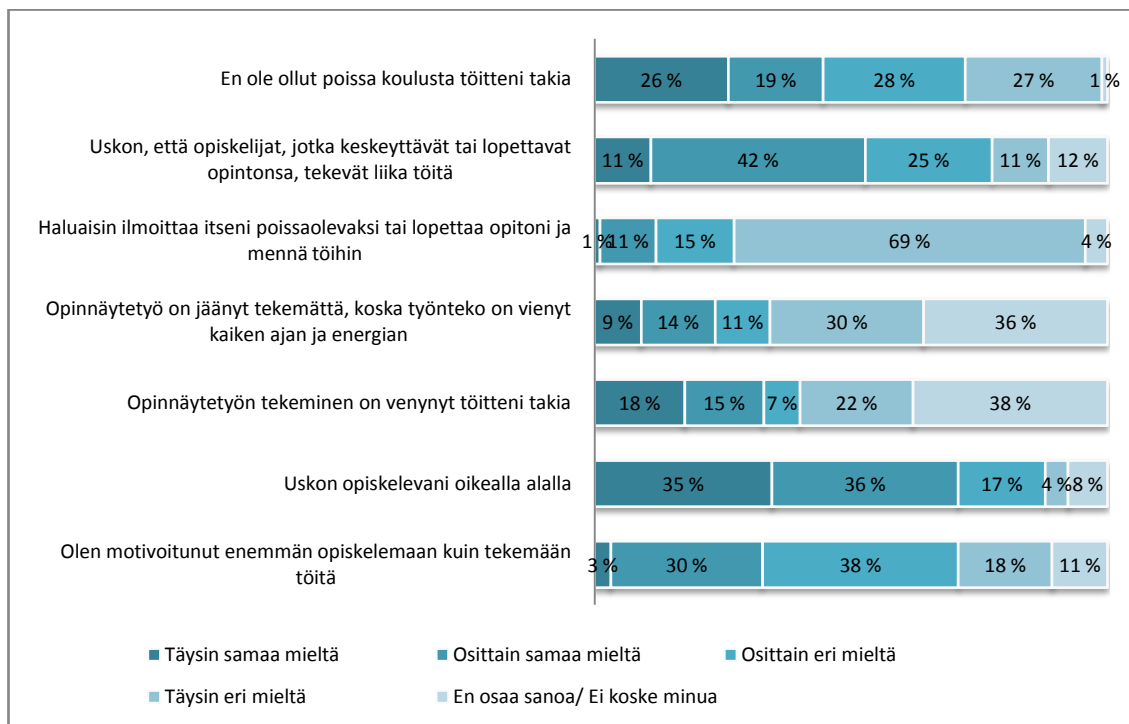

Kuvio 7a. Työssäkäyvien restonomiopiskelijoiden (n=176) suhtautuminen opiskeluun ja työnteokoon (%)

Seuraavassa väittämässä kysyttiin mielipidettä siitä, että voisivatko opiskelijat vain opiskella ja olla tekemättä töitä. Vastaajat olivat yksimielisesti sitä mieltä, että asian toteuttaminen olisi mahdotonta, sillä suurimmalle osalle työnteko tuo taloudellista vakautta. Työnteon ja opiskelun yhdistäminen ilman ongelmia jakaa mielipiteitä molempiin suuntiin. Koulun ohessa työskentely vaikuttaa opiskelijoiden mielestä opiskeluun osittain tai merkityksellisesti suurimmalla osalla vastaajista. Työnteko oli monelle huomattavampi vetotekijä kuin opiskelu. Vastaajien mukaan työnteko ei ollut alentanut heidän arvosanojaan. Viimeisessä väittämässä

käsitellään työnteon vaikutusta kurssien ja opintopisteiden kertymiseen. Noin 60 prosenttia toteaa, ettei heillä ollut jäänyt rästiin kursseja tai opintotopisteitä töiden takia. Seitsemällä prosentilla restonomiopiskelijoista oli puuttunut kursseja ja opintopisteitä, koska heidän oli tehtävä töitä.

Seuraavan kuvion (Kuvio 7b) ensimmäisessä väittämässä tarkastellaan töiden vaikutusta läsnäoloon. Töiden takia koulusta poissa oli ollut 28 prosenttia vastaajista ja huomattavasti poissa olivat olleet 27 prosenttia vastaajista. Noin puolet vastaajista eivät olleet pois koulusta töiden tähden. Opiskelijoilta kysyttiin mielipidettä siitä, että ovatko opiskelijat, jotka tekivät paljon töitä, herkempiä keskeyttämään tai lopettamaan opintonsa. Noin puolet vastaajista (53 %) oli täysin tai osittain samaa mieltä väittämästä.

Kuvio 7b. Työssäkäyvien restonomiopiskelijoiden (n=176) suhtautuminen opiskeluun ja työntekoon (%)

Kolmannessa väittämässä kysyttiin, haluaisivatko vastaajat ilmoittaa itsensä poissaolevaksi ja keskittyä pelkästään työntekoon. Noin 70 prosenttia oli täysin vastaan tätä väittämää, joten oli selkeää, että suurin osa haluaa viedä opintonsa loppuun. Kyselyssä tutkittiin myös työnteon vaikutusta opinnäytetyön tekemiseen ja sen loppuun saattamiseen. Ainoastaan yhdeksällä prosentilla oli jäänyt opinnäyte tekemättä työnteon takia. Noin viidesosalla työnteolla ei ole ollut vaikutusta opinnäytetyön venymiselle. Toinen viidesosa oli nähnyt töiden tuovan pitkittymistä opinnäytetyön teolle. Opiskelijoita pyydettiin kertomaan näkemyksensä siitä, että opiskelevat-

ko he omasta mielestään oikealla alalla. Täysin varmoja oikealla alalla opiskelemisesta oli 35 prosenttia vastaajista. Osittain varmoja oikeasta alasta oli 36 prosenttia ja epävarmoja 18 prosenttia. Neljä prosenttia oli varmoja siitä, että heidän opiskelemaisensa ala ei ole oikea. Viimeisessä väittämässä kysyttiin, ovatko opiskelijat enemmän motivoituneita opiskelemaan kuin tekemään töitä. Suurin osa opiskelijoista oli mieluiten motivoitunut työskentelemään kuin opiskelemaan. Vastaajista 30 prosenttia oli motivoitunut opiskelemaan enemmän kuin työskentelemään. Ainoastaan 3 prosenttia olivat täysin motivoituneita opiskelemaan.

Vastaajia pyydettiin kertomaan kuinka he sovittavat oman opiskelun ja työnteon. Enemmistöllä näiden kahden yhdistäminen oli sujunut hyvin. Opiskelijat toivat esille kuinka tärkeää on tasapainottaa tai organisoida työn ja opiskelun suhdetta. Yhdistäminen oli onnistunut työnantajien joustavuuden ja ymmärryksen johdosta. Jotta työntekeä ei ole häirinnyt opintoja, opiskelijat olivat pyrkineet tekemään vuoroja arki-iltaisina, viikonloppuisin sekä lomien aikana. Lisäksi opiskelijat mainitsivat, että olivat osanneet kieltäytyä työvuoroista sekä pyytäneet sopivan määrän työvuoroja viikolle. Koulutehtäviä ja projekteja oli pyritty tekemään kouluajalla. Lisäksi opiskelijat huomauttivat, että olivat mieltäneet, että koulu tulee aina ennen töitä. Vaikka työn ja koulun yhdistäminen oli onnistunut monilla ongelmitta, tuntui moni laittavan merkille, että sosiaalinen elämä oli kärsinyt, eikä vapaa-aikaa tai vapaapäiviä ole lähes lainkaan. Muutamien mielestä yhdistäminen oli heikentänyt heidän hyvinvointiaan, jaksamista, yöunia ja tuonut stressiä. Osa vastaajista ei osannut yhdistää työtä ja opiskelua niin, että ettei joku osapuoli kärsisi. Opiskelijat kertoivat, että kaikilla ei ole yhtä joustavia työnantajia. Töiden jälkeen ei monella riittä energiaa tehdä kotitehtäviä tai herätä tunneille aamuisin. Työ oli paikka, jonne oli pakko mennä ja muista oli joustettava. Muutama opiskelija ilmoitti opinnäytetyön tekemisen viivästyneen vuodella töiden takia. Työtä oli pakko tehdä toimeentulon takia, mutta myös, mikäli ei tee, asiaa katsotaan tällä alalla pahasti, muutama oppilas kertoi.

Edeltävään avoimena jatkokysymyksenä esitettiin, miten oppilaitos voisi kehittää tai helpottaa työssäkäyviä opiskelijoita. Suurin osa ehdotti, että läsnäolopakko tulisi poistaa tai edes pienentää nykyisestä 80 prosentista tai vain osa kursseista voisi olla läsnäolopakollisia. Jokunen oppilas huomautti, että tiukkojen läsnäolopakkojen takia he ovat jääneet jälkeen ja näin viivästyttäneet opintojensa loppuun viemistä. Ehdotuksena olisi kouluviikkojen lyhentäminen viidestä päivästä, neljään tai kolmeen päivään. Näin jäisi aikaa myös työnteolle. Lukujärjestyksiä ehdotettiin selkeimmiksi, kuten hyppytuntien karsiminen. Lukujärjestykset voisivat myötäillä alan sesonkiaikoja, kuten joulua, joka on alan kiireisintä aikaa. Lisäksi ehdotettiin lukujärjestystä, jonka voisi itse laatia oman mieltymyksien mukaisesti, kuten luokattomissa lukioissa. Koulupäivät voisivat alkaa myöhemmin, jotta yövuoroista jaksettaisiin palautua rauhassa. Itse opin-

toihin ja kursseihin opiskelijat haluaisivat vähentää etätehtävien määrää. Vastaajat esittivät kurssien verkko-opiskelun lisäämistä ja kurssien tenttimistä kirjatenttinä. Lisäksi restonomiopiskelijat halusivat vähemmän ryhmätyöskentelyä ja lisää itsenäistä opiskelua, sillä yhteistä aikaa oli vaikea löytää, kun kaikilla oli töitä.

Ylipäättään pyydettiin, että kursseja voisi tarjota useampina ajankohtina samalle aineelle, esim. myös iltatoteutuksena. Oppilaat ehdottivat joustavampia kurssitehtävien palautusaikoja. Jokaisen harjoittelu haluttiin palkalliseksi, sillä moni joutuu harjoittelupaikan työvuoron jälkeen menemään vielä oman työpaikkansa työvuoroon. Opinnäytetyön tekemiseen pyydettiin tukea, kuten tukihenkilöä, joka tarkastaisi sopivin ajan välein työn edistymistä ja kannustaisi työn loppuun viemiseen. Lisäksi vastaajat esittivät, että ravintola-alan töitä tekevät voisivat saada automaattisesti harjoittelunsa hyväksytyksi, näin valmistuminen nopeutuisi. Muun ohella jokunen opiskelija mainitsee, että opiskelijoiden tulisi itse ratkaista tämä ongelma, sillä oppilaat ovat työn taakakseen valinneet.

7.4 Restonomiopiskelijoiden taloudellinen tilanne

Toimeentulo osiossa yritettiin selvittää, kuinka opiskelijat elättävät itsensä. Pyrittiin tuomaan esille mikä on todellinen tulojen ja menojen suhde toisiinsa. Pystyvätkö opiskelijat opiskelemaan ilman, että tekevät töitä. Toimeentulo osiossa oli myös tiedusteltu opiskelijoilta Kansaneläkelaitoksen antamia etuuksia sekä opintolainaa koskevia asioita.

Kyselomakkeessa tiedusteltiin vastaajien tuloja ja menoja. Tuloja koskevat kysymykset oli muotoiltu siten, että vastaajia pyydettiin arvioimaan kuukausittain käytettävissä olevat nettotulonsa valmiiksi annetun ryhmittelyn mukaisesti. Ryhmittelyssä oli eriteltynä eri tulomuodot, kuten opintoraha, asumislisä/ -tuki, opintolaina, palkkatulot, vanhempien tuki, puolison tuki, säästöt, toimeentulotuki, sosiaaliturvaetuudet ja muut tulonlähteet. Näin saatiin kuva opiskelijoiden tuloista. Menoissa vastaajia pyydettiin arvioimaan menonsa kuukaudessa valmiiksi annetun ryhmittelyn mukaisesti. Ryhmittelyssä oli eroteltu elinkustannuksiin liittyviä menoja, kuten asuminen ja ruoka. Lisäksi vastaajia pyydettiin kertomaan opiskeluun liittyviä menoja, kuten opiskelumateriaalit sekä muita menoja, esimerkiksi puhelinelämys ja harrastuskulut sekä myös ne menot, jotka heidän perheensä maksaa. Vastaajien palautteen mukaan, tuloja ja menoja koskevat kysymykset olivat vaikeita vastata. Tulot ja menot oli ilmoitettu tutkimuksessa mediaaneina. Mediaania oli käytetty muissakin edeltävissä tutkimuksissa, koska tutkijat näkivät mediaanin luotettavammaksi kuin keskiarvon, sillä mediaani mahdollistaa suurien ilmoitettujen

tulolukujen käyttöön. Suuret luvut eivät vaikuta suurentavasti lopputulokseen, kuten keskiarvon tuloksessa.

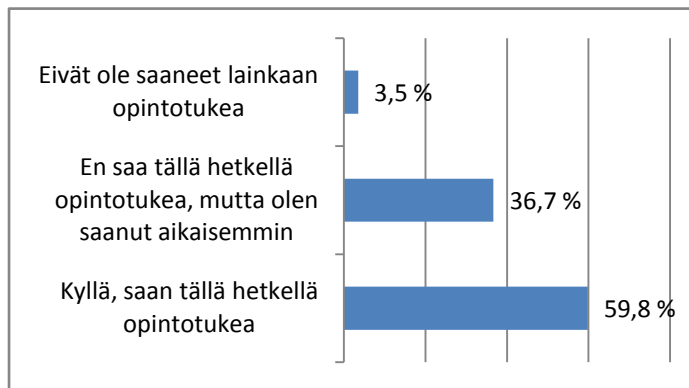
Opiskelijoiden kuukausinettotulot olivat yhteensä (mediaani) 1100 euroa. Kuukausi nettotulot yhteensä vaihtelivat 430–10000 euroon. Lisäksi viidellä opiskelijalla kuukausi nettotulot ylittivät yli 10 000 eurolla. Opiskelijoista 36 prosentilla nettotulot olivat yhteensä alle 1000 euroa kuussa ja lopulla 64 prosentilla nettotulot olivat yli tuhat euroa kuukaudessa. Opiskelijoista ei yksikään ilmoittanut nettotulokseen alle 400 euroa. Opiskelijoiden yksittäisiä palkkatulojen mediaaniksi saatiin 650 euroa kuukaudessa. Palkkatulot vaihtelivat 100–10000 euroon. Palkkatuloissa 66 prosenttia vastaajista ansaitsi alle 1000 euroa kuussa. Vastaajista 34 prosenttia saivat kuukaudessa palkkatuloja 1000 euroa tai yli. Opiskelijoiden yhteenlasketut menot olivat kuukaudessa mediaaniltaan 950 euroa. Opiskelijoilla oli mennyt eniten välttämättömyyskulujen kattamiseen. Välttämättömyys kuluihin, kuten asumiseen oli mennyt 400 euroa kuukaudessa. Ruokaan opiskelijoilla oli mennyt kuukaudessa 180 euroa. Huvitteluun ja vapaa-ajan viettoon opiskelijoilla kului noin 100 euroa kuukaudessa ja opiskelijamateriaaleihin 20 euroa kuukaudessa.

Tulojen ja menojen tarkastelujen jälkeen opiskelijoita pyydettiin kertomaan, miten he olivat pärjänneet 12 kuukauden aikana saamallaan tuloillaan (Taulukko 5). Kaikista vastaajista 39 prosenttia elivät 12 kuukauden ajan melko hyvin eli rahat olivat riittäneet, kun eli säästeliäästi. Erittäin hyvin tai hyvin olivat tulleet toimeen 47 prosenttia vastaajista. Tuloksia tarkastellen on mahdollista, että opiskelijat tekevät edellisiin vuosiin nähden enemmän töitä, jotta rahaa riittäisi myös muuhun kuin välttämättömyyskulujen kattamiseen.

Taulukko 5. Restonomiopiskelijoiden (n=199) taloudellinen tilanne 12 kuukauden aikana (%)

Vastaajista			Erittäin hyvä	Hyvä	Melko hyvä	Epävarma
Kaikki		n= 199	13,6 %	33,7 %	38,7 %	14,1 %
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola (Helsinki)	n= 74	14,9 %	40,5 %	31,1 %	13,5 %
	Matkailu (Helsinki)	n= 60	10,0 %	28,3 %	51,7 %	10,0 %
	Ruokatuotanto (Helsinki)	n= 8	0,0 %	37,5 %	50,0 %	12,5 %
	Matkailu (Porvoo)	n= 57	17,5 %	29,8 %	33,3 %	19,3 %
Sukupuoli	Naisia	n= 171	11,7 %	32,2 %	41,5 %	14,6 %
	Miehiä	n= 28	21,4 %	42,9 %	25,0 %	10,7 %
Ikä	18-21	n= 31	16,1 %	32,3 %	32,3 %	9,7 %
	22-25	n= 126	10,2 %	34,6 %	38,6 %	16,5 %
	26 tai yli	n= 41	17,1 %	29,3 %	43,9 %	9,8 %
Opintojen aloitusvuosi	2002	n= 3	0,0 %	66,7 %	33,3 %	0,0 %
	2003	n= 3	0,0 %	66,7 %	33,3 %	0,0 %
	2004	n= 24	12,5 %	37,5 %	45,8 %	4,2 %
	2005	n= 45	8,7 %	39,1 %	41,3 %	10,9 %
	2006	n= 69	5,8 %	36,2 %	34,8 %	23,2 %
	2007	n= 54	29,6 %	20,4 %	38,9 %	11,1 %

Naiset olivat eläneet epävarmemmassa rahatilanteessa kuin miehet. Iän mukaan katsoen, tietynlaista linjaa ei ollut, jonka mukaan rahatilanne olisi edennyt loogisessa järjestyksessä. Opintojen aloitusvuosia tarkastellen, erittäin hyvässä taloudellisessa tilanteessa olivat eläneet vuonna 2007 aloittaneet opiskelijat, joita oli 30 prosenttia vastaajista. Suurimmalla osalla rahatilanne oli ollut hyvin tai melko hyvin hallinnassa.

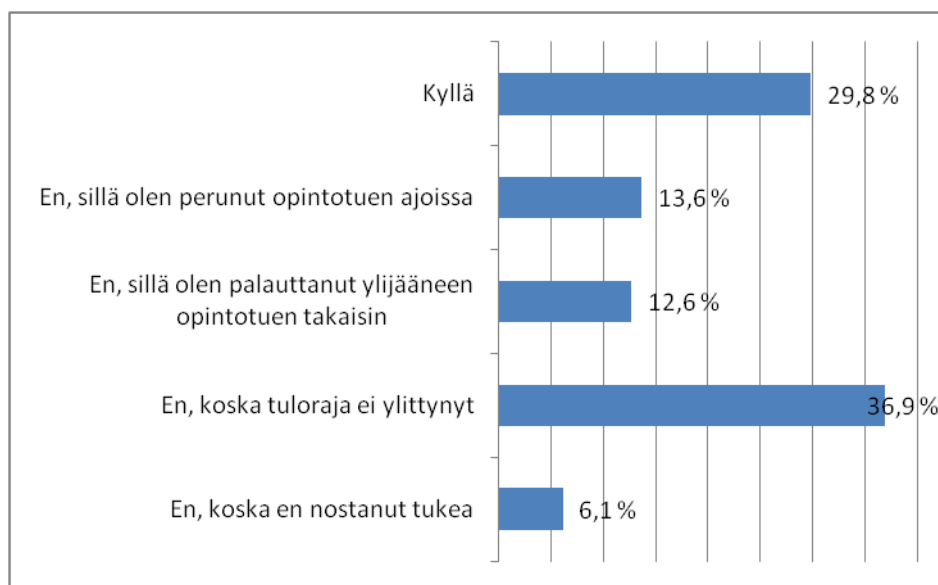
Kuvio 8. Restonomiopiskelijat (n=199), jotka olivat nostaneet opintotukea opintojen ohessa (%)

Kyselyssä kysyttiin myös Kansaneläkelaitosta koskevia kysymyksiä. Vastaajilta kysyttiin ovatko he saaneet kyselyhetkellä opintotukea tai ovatko saaneet aikaisemmin nykyisten opintojensa ohessa (Kuvio 8). Suurin osa, noin 60 prosenttia ilmoitti nostavana opintotukea. Vastaajista 37 prosenttia ilmoitti, ettei nosta opintotukea, mutta on saanut opintotukea jossain kohtaa opintojaan. Ainoastaan 4 prosenttia eivät ole saaneet opintotukea lainkaan.

Edeltävään kysymykseen tehtiin kyselyssä lisäkysymys, jossa kerättiin vastaajien mielteitä opintotuesta. Avoimissa vastauksissa vastaajista suurin osa piti opintotukea riittämättömänä eli tuella on mahdoton olla täysipäiväinen opiskelija ilman, että käy töissä ja nostaa opintolainaa. Monilla opintotuki riitti kattamaan ainoastaan vuokran tai osaan siitä. Syksyllä nostettua opintotukea ei nähty helpottavan opiskelijoiden toimeentuloa, sillä elintasokustannukset olivat nousseet samassa suhteessa. Ainoastaan pieniryhmä vastaajista näki noston positiivisena asiana. Moni kertoi tulorajan olevan alhainen, vaikka tulorajaa nostettiin vuoden 2008 alussa 30 prosentilla. Enemmistö mainitsi, että olivat joutuneet palauttamaan useamman kuukauden tuet takaisin. Tulorajan ylitys vastaajien mukaan tapahtui jo kesällä, jolloin oli ainoa mahdollisuus täysipäiväiseen työskentelyyn. Ehdotuksia tuli, että tulorajaa voisi nostaa tai jopa poistaa kokonaan.

Kaiken muun lisäksi, puolison tulojen vaikutus opintotukeen nähtiin negatiivisena. Tutkimuksessa asiasta maininneet ehdottivat puolison tulojen vaikuttavuuden poistoa, sillä muutama ei saanut lainkaan tukea tästä syystä. Kelan mukaan puolison tulot eivät tule vaikuttamaan 1.1.2009 lähtien. Lisäksi ehdotettiin tukeen opiskelijapaikkakuntaista porrastamista, sillä opiskelijat näkevät pääkaupunkiseudulla opiskelun kalliimmaksi kuin pohjoisemmassa. Näin ollen opintotuki voisi määräytyä paikkakuntaakohtaisesti. Tämä nähtäisiin oikeudenmukaisena. Noin neljäsosa avovastauksiin vastanneista piti opintukea positiivisena asiana. He mainitsivat, että ilman tukea opiskelu olisi lähes mahdotonta. Suomalaisten opiskelijoiden tulisi olla tyytyväisiä opintotukijärjestelmäämme, sillä monissa maissa valtio ei tue opiskelijoiden toimeentuloa lainkaan.

Kyselyssä selvitettiin myös kuinka moni on saanut Kansaneläkelaitoksen takaisinmaksuehdotuksen (Kuvio 9). Tulorajan ylittäneitä opiskelijoita oli joka kolmas vastaaja. Syyksi opiskelijat ilmoittivat, että olivat tehneet liikaa töitä, eivätkä olleet huomanneet tulojen ylittäneen tulorajaa. Myös tulojen hahmottaminen tai seuraaminen tuntuu monesta vaikealta. Edeltävässä avovastauksessa ehdotettiin, että Kansaneläkelaitos voisi luoda järjestelmän, jossa voitaisiin seurata opiskelijoiden tuloja ja ilmoittaa opiskelijalle kun tulot ovat hipomassa tulorajaa. Näin ollen takaisin perimistä voitaisiin vähentää. Noin 37 prosenttia vastaajista ei ole joutunut palauttamaan tukiaan takaisin, sillä tuloraja ei ole heidän kohdallaan ylittynyt. Lähes 14 prosenttia oli tarkkaillut tarkasti omia tulojaan, jotta ylittyminen ei tapahtuisi. Vastaajista 13 prosenttia oli lähettänyt ylijääneen opintotuen takaisin määrätyssä ajassa.

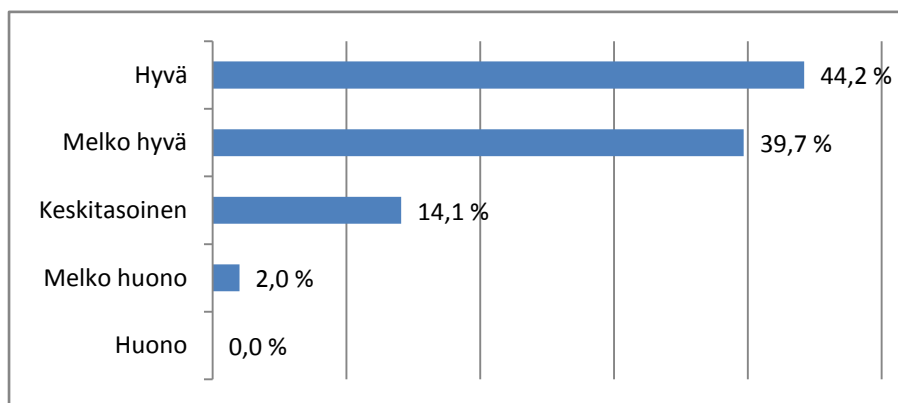

Kuvio 9. Restonomiopiskelijat (n=199), jotka olivat saaneet Kansaneläkelaitoksen takaisinmaksuehdotuksen (%)

Opiskelijoiden toimeentulon ymmärtämiseksi, kysyttiin opiskelijoilta opintolainasta. Opiskelijoista 44 prosenttia oli nostanut opintolainaa. Syyksi opintolainan nostoon opiskelijat ilmoittivat, että opintotuen sekä palkkatulojen lisäksi olisi vielä ylimääräistä rahaa. Muutamat vastaajat olivat nostaneet lainaa, koska eivät olleet opintojen alussa töissä lainkaan. Vaihdoissa olevat opiskelijat olivat myös nostaneet lainaa. Lisäksi vastaajat olivat ottaneet lainan helpon rahan takia. Muutama oppilas oli joutunut ottamaan lainan palkattoman harjoittelun takia, jotta ei tarvitsisi tehdä kahta työtä samaan aikaan. Vastaajista 56 prosenttia ei nostanut lainkaan opintolainaa. Tähän syyksi opiskelijat ilmoittivat, ettei rahalle ollut tarvetta, sillä työ riitti kattamaan kulut tai vanhempien tuki tai opintotuki. Opiskelijat mainitsivat myös, etteivät halunneet ottaa lainaa, koska laina olisi jossain vaiheessa maksettava takaisin. Lisäksi he huomauttivat, että pelko koroista, velkaisena olemisesta ja lainasta ajatuksena kauhistuttivat.

7.5 Restonomiopiskelijoiden fyysinen ja henkinen terveys

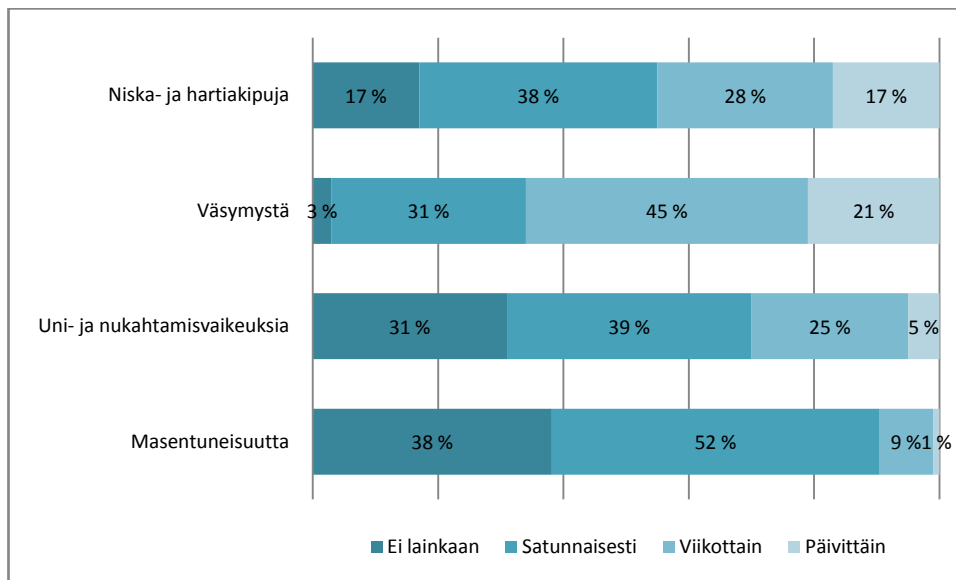
Viimeisenä teemana kyselyssä oli opiskelijahyvinvointi. Selvitettiin, onko työnteon ja opiskelun yhdistämisellä vaikutusta opiskelijoiden terveydentilaan. Opiskelijoilta tiedusteltiin kyselyhetkellä olevaa vointia (Kuvio 10). Restonomiopiskelijoista 84 prosenttia koki voivansa hyvin tai melko hyvin. Keskitasoisesti koki voivansa 14 prosenttia vastaajista ja melko huonosti 2 prosenttia opiskelijoista. Positiivista oli, ettei kukaan vastaajista kokenut voineen huonosti.

Kuvio 10. Restonomiopiskelijoiden (n=199) kokema terveydentila (%)

Opiskelijoita pyydettiin selventämään terveydentilaansa (Kuvio 11). Heiltä kysyttiin, että ovatko he viimeisen kuukauden aikana tunteneet niska- tai hartiakipuja, väsymystä, uni- tai nukahtamisvaikeuksia tai masentuneisuutta. Niska- ja hartiakipuja oli ollut suurimmalla osalla (38 %) satunnaisesti. Väsymystä olivat kokeneet viikoittain viimeisen kuukauden aikana 45 prosenttia vastaajista ja yli 20 prosenttia päivittäin. Ainoastaan kolme prosenttia ei tuntenut lainkaan väsymystä. Noin 40 prosenttia koki satunnaisesti uni- ja nukahtamisvaikeuksia. Yli 30 prosenttia

vastaajista eivät lainkaan olleet tunteneet minkäänlaisia uni- tai nukahtamisvaikeuksia. Masentuneisuutta vastaajilla oli puolella satunnaisesti. Lähes 40 prosenttia ei ollut kokenut lainkaan masentuneisuutta viimeisen kuukauden aikana. Viikoittain masentuneisuudesta kärsi 10 prosenttia vastaajista.

Kuvio 11. Restonomiopiskelijoiden (n=199) oireilut kysely hetkellä, viimeisen kuukauden aikana (%)

Opiskelijoilta tiedusteltiin, että onko opiskelun ohessa olevalla työssäkäynnillä ollut yhteyttä yllä oleviin oireisiin (Taulukko 6). Kaikista opiskelijoista 65 prosenttia näkee oireensa syntyvän työssäkäynnin ja opiskelun yhdistämisestä ja noin kolmasosa ei näe minkäänlaista yhteyttä oireisiinsa. Koulutusohjelmittain tarkastellen, vastaajista hotelli- ja ravintolan sekä matkailun (Helsinki) puolella opiskelevat restonomit näkivät työn ja opiskelun yhdistämisen luoneen esimerkiksi väsymystä. Naiset näkivät miehiä enemmän oireiden tulevan työnteosta. Iältään vanhemmat näkivät työn tuovan esim. hartia- ja niskakipuja. Aikaisemmin opintonsa aloittaneet kärsivät enemmän työn tuomista oireista kuin lähivuosina opintonsa aloittaneet restonomiopiskelijat.

Terveystietojen täydentämiseksi, vastaajille esitettiin avoimia kysymyksiä. Tiedusteltiin näkevätkö restonomiopiskelijat työssäkäynnin vaikuttaneen heidän terveydentilaansa. Avoimia vastauksia arvioiden, noin 20 prosenttia ei nähnyt työssäkäynnin vaikuttavan heidän terveydentilaansa. Muutamien vastaajien mukaan työnteolla oli positiivisia vaikutuksia. Työn nähtiin tuovan vaihtelua sekä piristävän mieltä ja kehoa, kun oli liikkeessä. Osa vastaajista ilmoitti kärsivänsä, joko fyysisistä tai psyykkisistä oireista. Fyysisiä oireita olivat väsymys, hartia-, niska- ja selkäkiput. Erityisesti moni mainitsi kärsivänsä väsymyksestä. Tämä johtui vastaajien mukaan

siitä, että työskentely oli tapahtunut suurimmaksi osaksi myöhään iltaisin tai öisin. Täten aamuisin oli vaikea herätä, kun yöunet jäivät monella vähäisiksi. Lisäksi epäsäännölliset työajat rasittivat unirytmää. Viikonloppu työskentelyn jälkeen arkeen oli vaikea palautua. Työskentely-
 asennoista johtuen moni kärsi muun muassa työn tuomista selkävaivoista.

Taulukko 6. Restonomiopiskelijoiden (n=199) opiskelun ja työssäkäynnin yhteys oireisiin (%)

Vastaajista			Kyllä	Ei
Kaikki		n= 199	65,0 %	35,0 %
Koulutusohjelma	Hotelli- ja ravintola (Helsinki)	n= 74	75,7 %	24,3 %
	Matkailu (Helsinki)	n= 60	72,4 %	27,6 %
	Ruokatuotanto (Helsinki)	n= 8	25,0 %	75,0 %
	Matkailu (Porvoo)	n= 57	50,9 %	49,1 %
Sukupuoli	Naisia	n= 171	66,9 %	33,1 %
	Miehiä	n= 28	53,6 %	46,4 %
Ikä	18-21	n= 31	48,4 %	35,5 %
	22-25	n= 126	67,2 %	32,8 %
	26 tai yli	n= 41	75,6 %	26,8 %
Opintojen aloitusvuosi	2002	n= 3	66,7 %	33,3 %
	2003	n= 3	33,3 %	66,7 %
	2004	n= 24	70,8 %	29,2 %
	2005	n= 45	76,1 %	23,9 %
	2006	n= 69	65,2 %	34,8 %
	2007	n= 54	53,8 %	46,2 %

Henkisiä oireita olivat yleisen jaksamisen puute, stressi, masentuminen ja ahdistuminen. Monilla työ ja koulu veivät suurimman osan ajasta, joten muun asian tekeminen oli henkisesti vaikeaa ja jaksaminen lähes jaksotta koetuksella. Stressi oli opiskelijoilla lauennut, kun töitä oli tehty liikaa ja koulutehtävät olivat kasaantuneet. Masentuminen oli muutamalla oppilaalla syntynyt työn, koulun ja väsymyksen tuloksena. Ahdistusta olivat tuoneet kireät aikataulut koulussa ja töissä.

7.6 Tulosten yhteenveto

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää restonomiopiskelijoiden työnteon vaikutuksia opintojen ohessa. Tutkimuksessa olivat mukana HAAGA-HELIAn Haagan ja Porvoon yksikön restonomiopiskelijat. Otokseen otettiin mukaan molemmista yksiköistä kaikki päiväopiskelijat. Tutkimuksen ulkopuolelle jätettiin ruotsin- ja englanninkieliset, aikuisopiskelijat ja vuonna 2008 opintonsa aloittaneet eli ensimmäisen vuoden opiskelijat. Kyselyyn vastasi 199 restonomiopiskelijaa. Aineistossa oli neljä eri koulutusohjelmaa. Kyselyyn vastanneita naisia oli 86 prosenttia ja 14 prosenttia miehiä. Suurin osa vastaajista oli 22–25 -vuotiaita. Opiskelijoista 65

prosenttia ilmoitti opiskelevansa päätoimisesti. Noin 25 prosenttia ilmoitti opiskelevansa sivutoimisesti.

Opiskelijoista 70 prosenttia oli sitä mieltä, että opinnot olivat edistyneet omien tavoitteiden mukaisesti. Neljä prosenttia oli sitä mieltä, että opinnot olivat edenneet tavoitteita nopeammin ja noin 26 prosenttia opiskelijoista mielsi, että opinnot eivät olleet edistyneet odotetusti. Opiskelijat käyttivät aikaa opiskeluun keskimäärin 10–20 tuntia viikossa. Opiskelijoista 70 prosenttia osallistui säännöllisesti lähiopetukseen. Osittain opetukseen osallistui 14 prosenttia opiskelijoista. Alle kymmenen prosenttia osallistui tunneille harvemmin. Suurin osa opiskelijoista näki, että lähiopetuksen tulisi olla vapaaehtoista. Puolet opiskelijoista koki, että oppilaitos oli antanut oikean kuvan koulutuksen sisällöstä, opetuksesta ja opintojen suorittamisesta hakuvaiheessa. Toinen 50 prosenttia vastaajista eivät olleet tyytyväisiä koulun antamaan kuvaan. Opiskelijat eivät toivo tutkintojen ajan lyhentämistä. Yli puolet piti koulunsa opetusta työelämälähtöisenä.

Opiskelijoista 74 prosenttia näki harjoittelun tärkeänä osana tutkintoa. Koulun järjestämiin työhakutilaisuuksiin oltiin tyytyväisiä suurimmaksi osaksi. Opiskelijoista suuri osa (89 %) piti restonomitutkintoa itselleen tärkeänä. Opiskelijat olivat epävarmoja siitä, että arvostavatko työnantajat heidän tutkintoaan. Opiskelijoista 48 prosenttia eivät nähneet saavan tutkintoaan vastaavaa työtä ilman koulutusta. Noin 34 prosenttia opiskelijoista näki saavansa koulutusta vastaava työtä ilman tutkintoa. Puolet opiskelijoista oli sitä mieltä, että he tulevat saamaan opintonsa loppuun kolmessa ja puolessa vuodessa. Opiskelijoista 28 prosenttia arvioi saattavansa opintonsa loppuun neljässä ja puolessa vuodessa. Kolmeen vuoteen mennessä opintonsa arvioivat lopettavan 19 prosenttia ja kahdeksan prosenttia opiskelijoista näkivät tarvitsevansa lisää aikaa.

Työssä käyviä vastaajista oli lähes 90 prosenttia. Syyt olla työskentelemättä koulun ohessa oli oppilasvaihto, opinnäytetyön tekeminen tai muuten opiskeluun keskittyminen. Opiskelualalla työtä tekeviä oli 80 prosenttia vastanneista. Suuri osa työskenteli työpaikassaan osa-aikaisena. Kokopäiväisenä opiskelijoista työskenteli 21 prosenttia. Loput työskentelivät ekstra- tai tunti-työläisiä. Opiskelijoiden työskentely tapahtui usein sekä lomien, että opiskelujen aikana. Työntekoon opiskelijat käyttivät aikaa viikossa keskimäärin 25 tuntia. Opiskelijoista 72 prosenttia teki töitä arki-iltaisin ja viikonloppuisin. Opiskelijoista 14 prosenttia teki töitä arki aamuisin ja iltapäivisin. Yleisimmät syyt työntekoon olivat taloudelliset syyt, työkokemus sekä vapaa-ajan ja huvittelu kulujen kattaminen.

Opiskelijoista 39 prosenttia oli sitä mieltä, että työssäkäynnillä ei ollut vaikutusta opintojen etenemiseen. Noin 38 prosenttia opiskelijoista näki työssäkäynnin vaikuttavan jonkin verran opiskelujen etenemiseen. Yhdeksän prosenttia näki työnteon haitanneen merkittävästi. Opinoistaan viivästyneitä oli 18 prosenttia opiskelijoista. Viivästyksen tärkeimmäksi syyksi he ilmoittivat työnteon. Yli puolet opiskelijoista näkisi liian työskentelyn johtavan opintojen keskeyttämiseen tai lopettamiseen. Opiskelijoista suurin osa näki työnteon olevan häiritsevä tekijä opiskeluissa. Pelkkä täyspäiväinen opiskelu ei ollut suurimman osan mielestä mahdollista. Avoimissa vastauksissa opiskelijoista noin puolet oli sitä mieltä, että opiskelun ja työn pystyy yhdistämään ongelmitta, mutta toinen osa vastaajista näki yhdistämisen tuovan ongelmia.

Opiskelijoista suurin osa (59 %) pitää työntekoa huomattavampana vetotekijänä kuin opiskelua. Lisäksi opiskelijat ilmoittivat olevansa motivoituneempia tekemään töitä kuin opiskelemaan. Suurempaan osaan työnteko ei heidän mielestään vaikuttanut arvosanojen alenemiseen tai opintopisteiden kertymiseen. Opiskelijoista suurin osa kertoi olevansa poissa koulusta töiden takia. Opinnäytetyön tekeminen oli jäänyt töiden takia tekemättä yhdeksällä prosentilla. Opiskelijoista 20 prosenttia kertoi opinnäytetyön tekemisen venyneen töiden takia.

Restonomiopiskelijoiden nettotulot olivat yhteensä mediaaniltaan 1100 euroa kuukaudessa. Nettotulot yhteensä vaihtelivat 400–10000 euroon. Opiskelijoiden palkkatulojen mediaani oli 650 euroa kuukaudessa. Palkkatulot vaihtelivat 100–10000 euroon. Palkkatuloissa 66 prosenttia vastaajista ansaitsi alle 1000 euroa kuukaudessa. Opiskelijoiden yhteensä lasketut menot olivat kuukaudessa mediaaniltaan 950 euroa. Suurin osa opiskelijoista piti taloudellista tilaansa hyvänä tai melko hyvänä.

Opiskelijoista 60 prosenttia ilmoitti nostavansa opintotukea. Opiskelijoiden mielestä opintotuki oli riittämätön elämiseen. Opiskelijat toivoivat muun muassa tulorajan nostamista sekä paikallakuntakohtaista opintotukijärjestelmää. Takaisinmaksuehdotuksen olivat saaneet 30 prosenttia opiskelijoista. Opintolainaa opiskelijoista nosti 44 prosenttia.

Opiskelijoista suurin osa arvioi terveydentilansa hyväksi tai melko hyväksi. Eniten opiskelijoilla esiintyi väsymystä sekä niska- ja hartiakipuja. Henkisinä oireina opiskelijoilla esiintyi stressi ja jaksaminen. Opiskelijoista 65 prosenttia näkivät oireiden johtuvan työn ja koulun yhdistämisestä.

8 Pohdinta ja kehittämisehdotukset

Pohdinta osuudessa tuon esille johtopäätökset ja kehittämisehdotukset. Pohdinta on analyysiiä koko tutkimuksesta. Pohdinnassa on tehty havaintoja restonomiopiskelijoiden työn ja opiskelun yhdistämisestä. Toisin sanoen selvitys siitä, mihin tulokseen päädyttiin. Kehittämisehdotukset on jaettu kahteen eri osaan. Kehittämisehdotuksessa on laadittu oppilaitokselle ehdotukset ja kehittämisen kohteet, joita opiskelijat ovat antaneet kyselyhetkellä. Tuloksiin vedoten on tutkimukselle ehdotettu jatkotutkimusaihe, jota voisi jatkaa käyttäen tämän tutkimuksen aineistoa.

8.1 Pohdinta

Restonomiopiskelijoille työnteko oli hyvin yleistä. Restonomiopiskelijoiden työssäkäynti oli lisääntynyt verrattuna aikaisempiin tutkimuksiin. Monet restonomit tekivät työtä pääosin toimeentulon takaamiseksi, mutta myös työkokemuksen saamiseksi. Samankaltaisiin tuloksiin tulivat Viuhko vuonna 2006 ja Erola vuonna 2004 tehdyt tutkimukset. Mannisenmäen ja Valtarin (2005, 155) teoksessa todettiin, että opiskelijat tiedostavat työelämäkontaktien ja työkokemuksen välttämättömyyden.

Tutkimustuloksia tulkiten työssäkäynti oli häiriötekijä. Moni restonomi tiedostaa työnteon häiriötekijäksi, erityisesti opinnoissaan jo pitkällä olevat sekä kokopäiväisesti työssäkäyvät restonomiopiskelijat. Opintojen viivästyminen osoittautui tässä tutkimuksessa johtuvan suurimmaksi osaksi työnteosta. Viivästykset johtuivat pitkälti keskeneräisistä opinnäytetöistä, joita opiskelijat eivät saaneet valmiiksi määräajassa.

Tutkimusten tulosten perusteella suurin osa opiskelijoista oli osannut tasapainottaa työn ja opiskelun. Parhaiten työn ja opinnot voitiin yhdistää vastaajien mukaan organisoimalla. Tarvittiin joustavia työnantajia, arki-ilta ja viikonloppu vuoroja sekä rohkeutta kieltäytyä vuoroista. Avoimien vastausten mukaan osalle työn ja opiskelun yhdistäminen oli ongelmallista. Lisäksi avoimissa vastauksissa pienelle osalle ongelmana olivat joustamattomat työnantajat, motivaation puute töiden jälkeen tai ajan puute. Tämänkaltaiset opiskelijat tarvitsevat enemmän tukea, jotta loppuun vieminen onnistuu. Hyvänä esimerkkinä oli opinnäytetyön tekeminen, johon muutama opiskelija halusi tukea. Toiveena oli henkilö, joka seuraisi työn edistymistä ja määräisi palautuspäiviä, aivan kuten koulussa pidettävillä kursseilla. Kaikki eivät pysty täysin itsenäiseen toimintaan, joten tuki olisi tärkeää.

Työnteko oli merkittävä osa opiskelijoiden opiskelijaelämää. Tässä tutkimuksessa opiskelijoista 90 prosenttia ilmoitti työskentelevänsä opintojen ohessa. Viuhkon (2006, 55) opiskelijatutkimuksen tulosten mukaan, korkeakouluopiskelijoista työskenteli koulun ohessa lähes puolet. Erolan (2004, 84) hyvinvointitutkimuksessa selvisi, että marata-alan opiskelijoista työskenteli opintojen ohessa 54 prosenttia. Ero on huomattava verraten tässä tutkimuksessa saatuihin tuloksiin.

Työhön käytettiin yhä enemmän aikaa kuin ennen. Työntekoon käytetty aika oli pois restonomiopiskelijoiden levosta, sosiaalisesta elämästä, vapaa-ajasta, viikonlopuista sekä koulusta. Työtä tehtiin opiskelun ohessa sekä lomien aikana, joka mahdollisesti uuvutti opiskelijoita. Toisaalta työllä oli positiivisiakin puolia, kuten elintason parantuminen, työkokemuksen saaminen, kontaktien luominen ja työllistymisen varmistaminen opintojen jälkeen. Lisäksi osa työssäkävivistä opiskelijoista kertoi olevansa pirteämpiä.

Monen restonomiopiskelijan omakohtainen arvio oli, että heidän opintojen eteneminen oli sujunut mutkattomasti eli työ ei ollut vaikuttanut heidän opintojen etenemiseen. Viuhkon (2006, 71) opiskelijatutkimuksessa marata-alan opiskelijat olivat ilmoittaneet harvemmin muihin aloihin nähden, että työnteke olisi haitannut opintojen etenemistä.

Suurin osa restonomeista pyrki valmistumaan määräaikaan mennessä. Tämä osoittaa, ettei työnteke sinänsä häiritse ainakaan opiskelujen loppuun viemistä. Selityksenä on, että työnteke voi häiritä opiskelijoita, mutta kun opintojen eteneminen tai loppuun vieminen sujuu lähes ongelmitta, työ on vain pelkkä pienimuotoinen häiriötekijä. Toisaalta muutamille opiskelijoille työstä voi tulla niin suuri häiriötekijä, että opinnot kärsivät.

Tyytymättömyyttä oli koettu hakuvaihetiedoissa ja informaatioissa. Epätarkkuutta oli ollut muun muassa opintojen sisällöistä tai suoritustavoista. Yli puolet restonomiopiskelijoista oli tyytyväisiä oppilaitoksensa opetukseen ja sen työelämälähtöisyyteen. Opiskeluun käytetty aika viikossa oli keskimäärin pienempi kuin työhön käytetty aika. Tässä tutkimuksessa opiskelijat käyttivät aikaa opiskeluun keskimäärin 10–20 tuntia viikossa ja työntekoon opiskelijat käyttivät aikaa keskimäärin 25 tuntia viikossa. Viuhkon (2006, 58) opiskelijatutkimuksen mukaan, korkeakouluopiskelijoiden ansiotyössä käyneistä koko viikon työajan mediaani oli 18 tuntia. Tulokset osoittavat, että opiskelijoiden työmäärissä on tapahtunut kasvua. Opiskeluun käytetty tuntimäärä viikossa -kysymys, oli esitetty kysymyslomakkeessa epäselvästi. Tämä oli voinut mahdollistaa sen, että vastaajat olivat voineet ilmoittaa pelkästään itsenäiseen

opiskeluun käytetyn tuntimäärän viikossa. Tarkoituksena oli kysyä, kuinka paljon opiskelijat käyttävät kokonaisuudessaan aikaa opiskeluun, mukaan lukien itsenäinen opiskelu ja lähiopetustunnit. Tämä voisi selvittää, miksi viikossa opiskeluun käytetty tuntimäärä oli odotettua pienempi. Toisaalta ensimmäisen vuoden opiskelijoita ei otettu kyselyn otokseen, joilla opiskeluun käytetty aika olisi ollut suurempi kuin toisen, kolmannen, yli- tai lisääjällä olevilla. Esimerkiksi kolmannen vuoden tai pidemmällä opiskeluissa olevilla lähiopetustunnit ovat kerran viikossa pienemmät ja työskentely yleisempää. Tämä voisi olla selitys saadulle tulokselle. Kysymys oli kuitenkin esitetty huonosti, joten täyttä varmuutta ei tuloksesta voi antaa.

Läsnäolopakeroon restonomit asennoituivat varauksella, koska aamuisin oli vaikea herätä tai työt alkoivat aikaisin iltpäivällä. Suurin osa restonomeista kävi lähiopetustunneilla säännöllisesti. Kuitenkin oli joukko opiskelijoita, jotka osallistuivat lähiopetukseen harvemmin. Tämä oli mahdollisesti yllä olevien syiden aikaansaannosta tai motivaation puutetta. Työharjoittelut olivat restonomeille tärkeitä, sillä ne toivat vaihtelua opiskeluun. Muun ohessa jokaista työharjoittelua kaivattiin palkalliseksi. Toisaalta kyselyssä ilmeni, että pahimmassa tapauksessa opiskelijoiden piti tehdä omaa työtä harjoittelun lisäksi.

Restonomit eivät kaivanneet tutkintojen lyhentämistä, joka osoitti opiskelijoiden motivaatiota opiskella tulevaa alaansa perusteellisesti. Tutkinto oli restonomeille tärkeä. Kuitenkin he tunsivat, etteivät työnantajat arvosta tutkintoa samankaltaisesti kuin he itse. Tämänkaltaisen epävarmuus näkyi siinä, että restonomeista osa (48 %) uskoi työnantajien palkkaavan ilman restonomitutkintoa olevan henkilön, tutkintoa vastaaviin tehtäviin, kuten esimiestehtäviin. Suomisen (2002, 77) tutkimuksessa, restonomiopiskelijat tunsivat kilpailevansa toisen asteen suoritaneiden kanssa. Näin ollen on mahdollista, että restonomien markkina-arvo alan työnantajien silmissä on edelleen melko alhainen.

Restonomiopiskelijoiden tulot olivat nousseet muihin tutkimuksiin nähden sekä menot olivat nousseet myös samassa suhteessa. Saatuihin yllättäviin tuloksiin olivat mahdollisesti vaikuttaneet, muun muassa elintason nousu, talouden tilanne, palkkatulojen nousu, työtuntimäärien nousu. Lisäksi oli otettava huomioon, että tulot ja menot olivat opiskelijoiden omia arvioita. Restonomiopiskelijoiden nettotulot olivat yhteensä mediaaniltaan 1100 euroa. Viuhkon opiskelijatutkimuksessa (2006, 36) ammattikorkeakouluopiskelijoiden nettotulot olivat yhteensä (mediaani) 700 euroa kuukaudessa. Viuhkon (2006, 39) mukaan aloittain tarkasteltuna maratalan opiskelijoiden kokonaistulot olivat 680 euroa. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden palkkatulot Viuhkon tutkimuksessa (2006, 67) mukaan olivat mediaaniltaan 307 euroa kuukaudessa. Tässä tutkimuksessa opiskelijoiden palkkatulojen mediaani oli 650 euroa. Opiskelijoiden yh-

teensä lasketut menot olivat kuukaudessa mediaaniltaan 950 euroa. Viuhkon (2006, 67) Opiskelijatutkimuksessa ammattikorkeaoiskelijoiden menot kuukaudessa olivat pienemmät, 620 euroa.

Restonomiopiskelijat olivat melko tyytyväisiä omaan taloudelliseen tilaansa. Erolan hyvinvointitutkimuksessa (2004, 77), marata-alan opiskelijoista 52 prosenttia oli tullut toimeen 12 kuukauden aikana melko hyvin. Erittäin hyvin tai hyvin olivat tulleet toimeen 34 prosenttia vastaajista. Tässä tutkimuksessa suurin osa restonomiopiskelijoista (82 %) piti taloudellista tilaansa erittäin hyvän tai melko hyvän välillä. Tulokset olivat lähes samankaltaiset kuin Erolan vuonna 2004 hyvinvointitutkimuksessa.

Opintotukea nostavat restonomiopiskelijat (60 %) eivät pitäneet opintotukea riittävänä, niin että työnteon olisi voinut jättää. Viuhkon (2006, 49) opiskelijatutkimuksessa kaikista ammattikorkeakouluopiskelijoista 86 prosenttia nosti tukea. Tässä tutkimuksessa restonomiopiskelijat halusivat tulorajan nostamista, sillä raja oli matala monen mielestä. Viuhkon (2006, 49) tutkimuksessa tulorajan nostaminen nousi erityisesti marata-alan opiskelijoiden keskeiseksi parannusehdotukseksi, vaikka tulorajaa nostettiin Kelan mukaan (2009) vuoden 2008 alussa 30 prosentilla. Restonomiopiskelijoista miltei puolet nosti opintolainaa elintasonsa parantamiseksi. Viuhkon (2006, 50) tutkimuksessa marata-alan opiskelijoista opintolainaa nosti 39 prosenttia vastaajista. Tuloksia analysoiden opintolainaa nostaa yhä useampi restonomiopiskelija. Restonomiopiskelijat, jotka eivät opintolainaa nostaneet, ilmoittivat haluttomuuden elää lainarahalla.

Tutkimuksessa restonomiopiskelijat pitivät itseään terveinä. Erolan (2004, 49) ammattikorkeakouluopiskelijoita koskevan hyvinvointitutkimuksen mukaan matkailu-, ravitsemis-, talousalan opiskelijoista 86 prosenttia kertoi terveydentilansa olevan hyvä tai melko hyvän välillä. Erolan tutkimuksessa saadut tulokset vastasivat tässä kyselyssä saatuja tuloksia melko hyvin.

Viidesosa vastaajista ei nähnyt työssäkäynnin ja opiskelun yhdistämisen vaikuttavan terveydentilaansa. Pienen vastaaja ryhmän mukaan työnteolla oli myönteisiä vaikutuksia. Osalle restonomiopiskelijoista työn ja koulun yhdistämisestä johtuvia oireita oli erityisesti väsymys. Tämä johtui vastaajien mukaan siitä, että työnteoko tapahtui suurimmaksi osaksi myöhään iltaisin tai öisin. Erolan tutkimuksessa (2004, 49), marata-alan opiskelijat kärsivät ennen muuta väsymyksestä. Työn tuomia oireita olivat niska- ja hartiakivut, jotka johtuivat pääpiirteittäin työasennoista.

Tutkimuksessa käytettiin kvantitatiivista tutkimusotetta, joten oli tärkeää ottaa huomioon reliabiliteetti ja validiteetti, jotka mittaivat työn ominaisuudet. Tässä työssä reliabiliteetti oli suhteellisen korkea. Tutkimuksessani pyrin nostamaan reliabiliteettia mittaamalla ilmiötä useammalla muuttujalla. Esimerkiksi työssä käytettiin neljää erilaista taustamuuttujaa. Vertailua tehtiin koulutusohjelmittain, sukupuolijakauman, iän sekä opintojen aloitusvuoden kautta. Mittarit olivat monipuolisia. Tiettyjä kysymyksiä toistettiin, jotta asian saatiin varmuutta, kuten työntekoon ja etenemiseen liittyviä kysymyksiä. Mittareita käyttäen saatiin loogisia päätelmiä, kuten iäkkäämmät ja aikaisemmin opintonsa aloittaneet opiskelijat tekevät enemmän töitä kuin nuoret ja opintonsa myöhemmin aloittaneet restonomiopiskelijat. Mittareilla saatiin varmistuksia tiettyihin tuloksiin, käyttämällä ristiin vertailua taustamuuttujien välillä. Lisäksi kysymykset esitettiin kyselyvaiheessa vastaajille yksikerrallaan, joka vaikutti tuloksien vaihtelevuuteen. Kysely oli noin 15–20 minuuttia pitkä, joten oli mahdollista, että vastaajat olivat ehtineet unohtaa edellä mainittuja kysymyksiä ja näin ollen antaa totuuden mukaisempia vastauksia, joka nostaa reliabiliteettia.

Tässä tutkimuksessa validiteettia voidaan pitää hyvänä. Sisältövaliditeetti saatiin vastaajien antamalla palautteella. Kysymykset oli laadittu yksinkertaisiksi ja helposti ymmärrettäviksi. Pari tulkinnanvaraista kysymystä pääsi kysyttävien kysymyksien joukkoon, joka laski hieman validiteettia. Lisäksi kyselylomakkeesta lähetettiin ”pilotti” eli koekysely ennen virallista kyselyä, jonka avulla saatiin virheitä ja epäkohtia korjatuksi. Asteikkoja ja vaihtoehtoja oli useita, mistä vastaajat saivat valita itselleen oikein vastauksen. Joihinkin kysymyksiin annettiin opiskelijoille valinta olla vastaamatta. Avoimia kysymyksiä ei jaoteltu taustamuuttajittain vaan vastaukset, jaettiin ryhmiin eniten vastauksia saaneiden tavalla. Vastaajat vastasivat jokaiseen kysymykseen.

Työssäni oli muutamia asioita, joissa olisin voinut tehdä toisin. Olisin voinut tarkastaa kysymyslomakkeen kysymyksiä tarkemmin. Mielestäni joukossa oli kysymyksiä, joita olisi pitänyt vielä korjata. Esimerkiksi kysymys, kuinka paljon aikaa opiskelijat käyttävät opiskeluun. Kysymys olisi pitänyt esittää selkeämmin, jotta epävarmaa tulosta ei olisi tullut tästä kyseisestä kysymyksestä. Lisäksi toimeentulo osiossa oli kysymys, johon restonomiopiskelijoiden kuului ilmoittaa arvio omista tuloistaan ja menoistaan. Tämä oli vastaajien palautteen mukaan monelle vaikea kysymys, joten tulos oli sen mukainen. Lukemat olivat muutamien kohdalla epätarkat tai tyhjä. Tästä syystä ilmoitin tutkimuksessani tärkeimmät ja tarvittavat tiedot tuloista ja menoista.

Vastaaja määrä olisi voinut olla suurempi. Sähköinen kysymyslomake lähetettiin 873 opiskelijalle, johon vastasi 199 restonomiopiskelijaa, jonka vastausprosentti oli 23 prosenttia. Vastaus-

prosentti olisi voinut olla noin 40 prosenttia, jotta edustavuus olisi ollut vielä parempi. Toisaalta vastaajien määrä 199 kappaletta oli riittävä tuloksien tekemiseen.

Työ onnistui omasta mielestäni kiitettävästi. Olen tyytyväinen viitekehityksen kattavuuteen, rakenteeseen sekä sen monipuolisuuteen. Sain kyselyyni hyviä ja rakentavia vastauksia. Olen erittäin tyytyväinen saatuihin tuloksiin, sillä ne ovat toimeksiantajalle hyödyllisiä ja luotettavia.

8.2 Kehittämisehdotukset

Työssäkäyvien restonomien koulunkäynnin helpottamiseksi, opiskelijat ehdottivat erityisesti läsnäolopakon pienentämistä tai jopa poistoa. Tämä kyseinen vaihtoehto olisi pikemminkin ratkaisu siihen, että opiskelijat voisivat tehdä enemmän töitä. Lisäksi syrjäytyminen on mahdollista oppilailla, joilla itsenäinen opiskelu on hankalaa. Restonomiopiskelijat ilmoittivat ehdotuksiksi myös kouluviikkojen lyhentämistä, turhien hyppytuntien poistoa, sesonkiaikojen huomioon ottoa lukujärjestyksessä sekä etätehtävien karsimista. Muun ohessa opiskelijat esittivät itsenäisen työskentelyn lisäämistä, kuten verkkokurssien laajempaa tarjontaa tai kirjatenttimahdollisuuksia. Myös kursseja pyydettiin useammalle ajankohdalle, kuten aamuisin ja illoin pidettäviksi. Monelta tuli myös toivomus, että kaikki työharjoittelut olisivat palkallisia. Lisäksi pyydettiin enemmän tukea opinnäytetyön loppuun viemiseen.

8.3 Jatkotutkimukset

Useissa tutkimuksissa oli käsitelty korkeakouluopiskelijoiden työssäkäyntiä. Tuloksissa oli todettu, että työssäkäynti on varsin yleistä. Aloittain tarkastellen, työnteke on yleisintä restonomiopiskelijoilla. Työssäkäynti opintojen ohella on kuulunut jo useita vuosikymmeniä korkeakouluopiskelijoiden tapaan opiskella. Kuten tässä ja edeltävissä tutkimuksissa todetaan, on työ suurelle osalle pakollinen, joten opiskelijoiden työssäkäynti ei tule häviämään ainakaan lähitulevaisuudessa. Tämän pohjalta ehdottaisin jatkotutkimus aihetta. Jatkotutkimuksen aiheessa pyrittäisiin rakentamaan uusia vaihtoehtoja työn ja koulun ympärille, jotka auttaisivat poistamaan työnteosta aiheutuvia keskeytyksiä tai viivästyksiä sekä muita häiriötekijöitä. Miten restonomiopiskelijoiden työnteke voitaisiin yhdistää opintoihin, muuten kuin pelkän työharjoittelun avulla? Voisiko olla osia, joita opiskelijat voisivat suorittaa työpaikallaan. Voisiko opilaitoksen joustavuus opintojen suorittamisessa olla ratkaisu? Jatkotutkimuksen tekeminen ei ollut tämän projektin puitteissa mahdollista. Kuitenkin tästä tutkimuksesta löytyy aineistoa kyseisen aiheen aloittamiseen.

Lähteet

Ammattikorkeakouluetiikka. 2004. Opetusministeriön julkaisuja 2004:30. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Yliopistopaino.

Asetus ammattikorkeakouluopinnoista 351/2003.

Ammattikorkeakoulut 2005. 2006. Taulukoita AMKOTA-tietokannasta. Opetusministeriön julkaisuja 2006:42. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Helsinki.

Buss, A., Karkkunen, N., Lehtinen, S.-M., Nordlund, M. & Taskila, V.-M. 2008. Askelia opintopolulla. Suomen Ammattikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto – SAMOK ry. Helsinki.

Erola, H. 2004. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden hyvinvointi 2004. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:16. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki.

HAAGA-HELIA. 2008a. Hotelli- ja ravintola-alan ko. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/amk-tutkinto/hotelli-ja-ravintola-alan-liikkeenjohdon-ko>. Luet-
tu:25.8.2008.

HAAGA-HELIA. 2008b. Tutkintosääntö. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas-2008-2009/opiskelu-haaga-heliassa/tutkintosaanto/index.html/?searchterm=tunnustaminen>. Luet-
tu:25.8.2008.

HAAGA-HELIA. 2008c. Ura- ja rekrytointimessut. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/tutkimus-ja-kehityspalvelut/tapahtumat/rekrytointimessut/tervetuloa>. Luet-
tu:26.8.2008.

Harjoittelupedia. 2008. Yleistä. Luettavissa:
<http://195.148.66.94/harjoittelupedia/index.php?page=AMK-harjoittelu-yleista>. Luet-
tu:26.8.2008.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Tammi. Helsinki.

Joronen, L., Kotilainen, P., Lindeman, A., Rasila, M., Rask, S., Sarjala, J., Suhola, A., Sutela, T. & Uusikylä, K. 1996. Koulun puolesta. Opetus 2000. WSOY. Porvoo.

Kallinen, R & Varjonen, B. 2006. Työvälineitä ohjaukseen. Oped-Exon loppuraportti. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Kela. 2008a. Opintotuki 2009. Luettavissa:

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090109095033JP/\\$File/Optuinfo.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/090109095033JP/$File/Optuinfo.pdf?OpenElement). Luettu:31.3.2009.

Kela. 2008b. Kelan opintoetuustilasto 2006/07 (15.4.2008). Kansaneläkelaitos. Tilastoryhmä. Suomenvirallinen tilasto. Sosiaaliturma 2008. Helsinki. Luettavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/190405142319MV?OpenDocument>. Luettu:1.7.2008.

Kela. 2009. Opintotuen historia, nykypäivä ja tulevaisuus. Kansaneläkelaitos. Luettavissa:

[http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280906161017IL/\\$File/optuhistoriap.pdf?OpenElement](http://www.kela.fi/in/internet/liite.nsf/NET/280906161017IL/$File/optuhistoriap.pdf?OpenElement). Luettu:31.3.2009.

Kokko, P & Kolehmainen, S. 2002. Yhdessä ammattikorkeakouluopintoja edistäen! Opintojen edistäminen ja tukeminen –projektin loppuraportti. Julkaisuja A: 5/2002. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Kokko, P (toim.). 2002a. Opintojen ohjauksen suuntaviivoja. Opedin O-renkaan loppuraportti. Julkaisu A: 8/2002. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Kokko, P (toim.). 2002b. Kuuluuko keskeyttäminen kenellekään? Opedin K-renkaan loppuraportti. Julkaisu A:7/2002. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Kokko, P (toim.). 2002c. Pitkittyy-mutkistuuko? Havaintoja pitkittymisproblematiikasta. Opedin P-renkaan loppuraportti. Julkaisu A:6/2002. Hämeen ammattikorkeakoulu. Hämeenlinna.

Lahtinen, I & Parkkonen, J. 5.2.2008. 42 000 opiskelijaa saa Kelasta opintotuen takaisinmaksuehdotuksen. Luettavissa:

<http://www.kela.fi/in/internet/suomi.nsf/NET/050208130331ML?openDocument>. Luettu:11.8.2008.

Laine, K. Stenström, M-L. & Valkonen, S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämään. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään sijoittuminen ja työelämätaidot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 21. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Lehtonen, R. 1999. Tähtäimessä tulevaisuus. Tutkimus suomalaisista ammatikorkeakouluopiskelijoista. Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö. Otus. Helsinki.

Mannisenmäki, E. & Valtari, M. 2005. Valmistumisen vallihaudalla. Opintojen kesto 2000-luvun hyvinvointivaltiossa. Edita. Helsinki.

Mäkinen, R. Valkonen, S. & Vuorinen, P. 2000. Keitä opiskelijoiksi ammatikorkeakouluun? Ammatikorkeakouluun hakeutuminen ja opiskelijavalinnan tulos. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 10. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylän yliopistopaino.

Opetushallitus. 2005. Ammatikorkeakouluopinnot 2005–2007. Luettavissa:
http://www.puv.fi/attachment/e865047a81b0a6b2a94c639db22554bb/6662badc3b7382349a27a87db208647b/AMK_opinnot_05_07_2.pdf. Luettu:30.1.2009.

Opetushallitus. 2007. Ammatikorkeakouluopinnot 2007–2009. Luettavissa:
<http://www.oph.fi/koulutusoppaat/Korkeakouluopinnot.pdf>. Luettu:12.2.2009.

Opetushallitus. 2008. Ammatikorkeakoulujen valintaopas. Luettavissa:
http://www.oph.fi/koulutusoppaat/AMK_valintaopas.pdf. Luettu:12.2.2009.

Opetusministeriö. 2008. Opiskelu ja tutkinnot ammatikorkeakouluissa. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/opiskelu_ja_tutkinnot/?lang=fi. Luettu:25.8.2008.

Samok. 2002. Valokeilassa ammatikorkeakouluopiskelija. Suomen Ammatikorkeakouluopiskelijayhdistysten Liitto – SAMOK ry. Helsinki.

Suominen, T. 2002. Turun ammatikorkeakoulun restonomiopiskelijoiden tulkinnat opintojensa viivästymisen syistä. Turun ammatikorkeakoulun tutkimuksia 4. Turun ammatikorkeakoulu. Turku.

Tilastokeskus 2007a. Ammattikorkeakoulutus 2007. Ammattikorkeakoulujen opiskelijamäärä nousi hieman edellisvuodesta, tutkintomäärät lähes ennallaan. Luettavissa: <http://tilastokeskus.fi/til/akop/2007/index.html>. Luettu:9.7.2008.

Tilastokeskus 2007b. Ammattikorkeakoulutus 2007. Ammattikorkeakoulujen uudet opiskelijat, opiskelijat ja tutkinnot koulutusaloittain 2007. Luettavissa: <http://tilastokeskus.fi/til/akop/2007/index.html>. Luettu:9.7.2008.

Valkonen, S & Vuorinen, P. 2001. Opintojen keskeyttäminen ammattikorkeakoulussa oppilaitoksen näkökulmasta. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 14. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä.

Valkonen, S & Vuorinen, P. 2003. Ammattikorkeakouluun vai yliopistoon? Korkeakoulutukseen hakeutumisen orientaatiot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 18. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä

Viuhko, M. 2006. Opetusministeriö. Opiskelijatutkimus 2006. Korkeakouluopiskelijoiden toimeentulo ja työssäkäynti. Opetusministeriön julkaisuja 2006:51. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto. Opetusministeriö. Helsinki.

Vuorinen 2003. Ammattikorkeakoulu vastaa käytäntöön suuntautuneiden hakijoiden koulutuskysyntään. Luettavissa: <http://www.piramk.fi/kever/kever.nsf/e907bc6a1d622190c2256b4c003d52c0/664eb7cffca12b6fc2256dfc006e1a40!OpenDocument>. Luettu:25.8.2008.

Tutkimuksen kyselylomake

Taustatiedot

1. Koulutusohjelma

1. Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelma (Helsinki)
2. Matkailun liikkeenjohdon koulutusohjelma (Helsinki)
3. Ruokatuotannon johtamisen koulutusohjelma (Helsinki)
4. Matkailun koulutusohjelma (Porvoo)

2. Mihin seuraavista ikäryhmistä kuulut?

1. 18 – 21 vuotta
2. 22 – 25 vuotta
3. 26 vuotta tai yli

3. Sukupuoli

1. Nainen
2. Mies

4. Peruskoulutus

1. Lukio
2. Peruskoulu ja ammatillinen tutkinto
3. Lukio ja ammatillinen tutkinto
4. Muu, mikä? _____

5. Opintojesi aloitusvuosi

1. 2002
2. 2003
3. 2004
4. 2005
5. 2006
6. 2007

6. Saan opintoni loppuun

1. 2,5 – 3 vuodessa
2. viimeistään 3,5 vuodessa
3. viimeistään 4,5 vuodessa
4. Tarvitsen lisää aikaa opintojen loppuun saattamiseksi

Opiskelu

7. Montako tuntia käytät opiskeluun viikossa?

1. 11–20 tuntia
2. 21–30 tuntia
3. 31–40 tuntia
4. 41 tuntia tai enemmän

8. Mikä näistä vaihtoehtoista kuvaa parhaiten tämänhetkistä opiskelutilannettasi?

1. Opiskelen päätoimisesti
2. Opiskelen sivutoimisesti
3. En osaa sanoa

9. Ovatko opintosi edistyneet tavoitteidesi mukaisesti?

1. Eivät ole, miksi? (Kerro itsellesi kolme tärkeintä syytä)
2. Kyllä
3. Opintoni ovat edenneet tavoitteita nopeammin. Mitkä asiat ovat auttaneet sinua suorittamaan opintosi nopeammin?

10. Vastaa seuraaviin väittämiin

Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä/ ei osaa sanoa
---------------------	-----------------------	---------------------	----------------------------------

1. Pidän opiskelusta tällä hetkellä
2. Sain oikean kuvan koulutuksen tavoitteista ja sisällöstä, opetuksesta ja opintojen suorittamisesta ennen kun hain oppilaitokseen
3. Oppilaitokseni opetus on työelämälähtöistä

4. Ammattikorkeakoulujen pitäisi lyhentää tutkintojen kestoja
5. Osallistun säännöllisesti opintolaitokseni lähiopetukseen
6. Lähiopetukseen osallistuminen tulisi olla vapaaehtoista
7. Harjoittelu on tärkeä osa ammattikorkeakoulututkintoa
8. Olen tyytyväinen, että kouluni järjestää työhakutilaisuuksia
(esim. ura- ja rekrytointimessut)
9. Restonomintutkinnon saaminen on tärkeä minulle
10. Työnantajat arvostavat restonomikoulutustani
11. Saisin koulutusta vastaavaa työtä esimiehenä,
ilman restonomikoulutustani

Työnteke

11. Työskenteletkö tällä hetkellä opintojesi ohella?

1. Kyllä
2. En, miksi? (Vastaa kysymykseen ja siirry tämän
jälkeen suoraan KYSYMYKSEEN 23)

12. Työskentelen opintoalaani vastaavassa työssä

1. Kyllä
2. En, miksi?

13. Mikä näitä vaihtoehtoja kuvaa parhaiten työssäkäyntiäsi viimeksi kuluneen vuoden aikana?

1. Olen ollut töissä opintojen ja lomien aikana
2. Olen ollut töissä opintojen aikana
3. Olen ollut töissä pelkästään lomien aikana
4. Olen ollut töissä satunnaisesti
5. Olen ollut töissä harvoin
6. Muuten, miten?

14. Työskentelen nykyisessä työpaikassani

1. Määräaikaisena
2. Osa-aikaisena
3. Kokopäiväisenä
4. Muu, mikä?

15. Työskentelen tuntimääräisesti viikossa

1. Korkeintaan 10 tuntia
2. 11–20 tuntia
3. 21–30 tuntia
4. Yli 31 tuntia

16. Työskentelysi on sijoittunut opintojen aikana enimmäkseen

1. Arkisin aamu- ja iltapäiviin
2. Arki iltoihin
3. Viikonloppuihin
4. Arki-iltoihin ja viikonloppuihin

17. Miksi olet tehnyt nykyistä työtäsi? (Valitse itsellesi vain kaksi tärkeintä syytä)

1. Saadakseni työkokemusta ja kontakteja tulevaisuutta varten
2. Taloudellisista syistä (esim. asuminen, ruoka jne.)
3. Että rahani riittäisivät muuhunkin (esim. vapaa-aika, hauskanpito jne.)
4. Opiskelu alani takia, sillä käytännön kokemus on välttämätöntä
5. Huonon opiskelumotivaationi takia
6. En halua ottaa opintolainaa
7. Uusien tietojen ja taitojen oppimisen vuoksi
8. Työskentelen päätoimisesti ja opiskelu on minulle sivutoimista
9. Muu syy, mikä?

18. Miten mielestäsi työnantajat/esimiehet kannustavat opiskelujasi?

Työnteon vaikutukset

19. Miten arvelet työnteon vaikuttavan opintojesi etenemiseen?

1. Työnteko edistää opintojeni etenemistä huomattavasti
2. Työnteko edistää opintojeni etenemistä jonkin verran
3. Työssäkäynnillä ei ole vaikutusta opintojeni etenemiseen
4. Työnteko on haitannut opintojeni etenemistä jonkin verran
5. Työnteko on haitannut opintojeni etenemistä huomattavasti
6. En osaa sanoa

20. Ovatko opintosi viivästyneet? (esim. olet anonut lisääaikaa)

1. Ei
2. Kyllä, koska? (Kerro itsellesi kolme tärkeintä syytä)

21. Vastaa seuraaviin väittämiin

Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä/ ei koske minua
---------------------	-----------------------	---------------------	-----------------------------------

1. Työnteko häiritsee opiskelujani
 2. Voin vain opiskella ja olla tekemättä töitä
 3. Työnteon ja opiskelun pystyy yhdistämään ongelmitta
 4. Koulun ohessa työskentelemisellä ei ole vaikutusta opiskeluuni
 5. Työnteko vetää minua enemmän puoleensa kuin opiskelu
 6. Arvosanani ovat laskeneet, koska minulla ei ole aikaa opiskella, sillä teen töitä
 7. Minulta puuttuu kursseja ja opintopisteitä, koska minun on pakko tehdä töitä
 8. En ole ollut poissa koulusta töittäni takia
 9. Uskon, että opiskelijat jotka keskeyttävät tai lopettavat opintonsa tekevät liikaa töitä
 10. Haluaisin ilmoittaa itseni poissaolevaksi tai lopettaa opintoni ja mennä töihin
 11. Opinnäytetyö on jäänyt tekemättä, koska työnteko on vienyt kaiken ajan ja energian
 12. Opinnäytetyön tekeminen on venynyt töittäni takia
 13. Uskon opiskelevani oikealla alalla
 14. Olen motivoitunut enemmän opiskelemaan kuin tekemään töitä
22. Kerro miten opiskelun ja työnteon sovittaminen on onnistunut sinun kohdallasi.
23. Kerro kuinka oppilaitoksesi voisi helpottaa/kehittää työssäkäyvien opiskelijoiden opiskelua?

Toimeentulo

24. Arvioi kuukausittain käytettävissä olevat tulosi lukuvuoden 2007–2008 aikana nettona (tulot verojen jälkeen). Merkitse €/kk. euroa/kk

- opintoraha ja asumislisä/asumistuki _____
- opintolaina (kuukautta kohden) _____
- palkkatulot _____
- vanhempien/sukulaisten tuki _____
- puolison tuki _____
- säästöt (kuukautta kohden käytettävissä oleva) _____
- muut tulon lähteet _____
- Yhteensä/kk _____

25. Arvioi keskimääräiset menosi kuukaudessa. Merkitse €/kk.

	euroa/kk	
	Itse maksetut	Perheen
maksamat		
1. Elinkustannukset	menot	menot
• Asuminen (esim. vuokra, lainanlyhennykset, sähkölasku, yhtiövastike)	_____	_____
• liikennevälineet, matkustaminen (ei vapaa-ajan ulkomaanmatkat)	_____	_____
• ruoka	_____	_____
• vaatteet	_____	_____
• lääkkeet, terveyspalvelut, vakuutukset	_____	_____
• henkilökohtainen hygienia	_____	_____
2. Opiskeluun liittyvät kulut		
• opiskelumateriaalit	_____	_____
• muut opiskeluun liittyvät kulut	_____	_____
3. Muut kulut		
• puhelinlaskut ja tietotekniikkaan liittyvät kulut	_____	_____
• harrastukset ja vapaa-aika nautintoaineet ja juhliminen	_____	_____
• muut kulut	_____	_____
Kaikki menot yhteensä /kk	_____	_____

26. Miten arvioisit 12 kuukauden aikana käytettävissä olleiden rahojesi riittäneen?

1. Erittäin hyvin
2. Tulin hyvin toimeen
3. Tulin toimeen, kun elin säästävää
4. Toimeentuloni oli niukkaa ja epävarmaa

27. Saatko tällä hetkellä tukea tai oletko saanut aikaisemmin (nykyisten opintojesi aikana)?

1. Kyllä, saan tällä hetkellä opintotukea
2. En saa tällä hetkellä opintotukea, mutta olen saanut aikaisemmin
3. Muuta, mitä?

28. Mitä mieltä olet opintotuesta?

29. Oletko saanut Kelan takaisinmaksuehdotuksen?

1. En, koska en nosta tukea
2. En, koska tuloraja ei ole ylittynyt
3. En, sillä olen palauttanut ylijääneen opintotuen takaisin
4. En, sillä olen perunut opintotuen ajoissa
5. Kyllä, koska

30. Oletko nostanut opintolainaa opintojesi aikana?

1. Kyllä, miksi?
2. En, miksi?

Opiskelijahyvinvointi

31. Millainen on tämän hetkinen terveydentilasi?

1. Hyvä
2. Melko hyvä
3. Keskitasoinen
4. Melko huono
5. Huono

32. Onko sinulla ollut viimeisen kuukauden aikana jotakin seuraavista oireista ja kuinka us

ei lainkaan	satunnaisesti	viikoittain	päivittäin
-------------	---------------	-------------	------------

1. Niska- ja hartiakipuja
2. Väsymystä
3. Uni- ja nukahtamisvaikeuksia
4. Masentuneisuutta

33. Onko opiskelun ohella olevalla työssäkäynnilläsi ollut yhteyttä oireisiisi?

1. Kyllä
2. Ei

34. Miten opiskelun ohella oleva työssäkäyntisi on vaikuttanut terveyden tilaasi?

Palaute

35. Kommentteja kyselystä ja sen teemoihin liittyvistä asioista

Sähköisen kyselylomakkeen saate

Opinnäytetyökysely restonomiopiskelijoiden työn ja opiskelun yhdistämisestä

Hyvä restonomiopiskelija

Opiskelen HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohdon koulutusohjelmassa. Teen opinnäytetyötä siitä, miten restonomiopiskelijoiden työnteko vaikuttaa opiskeluun. Tutkimus tehdään HAAGA-HELIA:n restonomiopiskelijoiden opiskeluympäristön parantamiseksi ja kehittämiseksi. Ohjaajana toimii Pirjo Nuotio.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat Haagan sekä Porvoon yksikön suomenkieliset restonomit, jotka opiskelevat yksiköissä toista tai kolmatta vuotta päiväopiskelijoina sekä yli- ja lisäajalla opiskelevat päiväopiskelijat. Kyselystä saatu tieto käytetään ainoastaan tähän tutkimukseen ja vastaukset käsitellään nimettömästi.

Toivon, että Sinulla on aikaa vastata kyselyyn 16.10.2008 mennessä. Kyselyn täyttämiseen menee noin 15–20 minuuttia.

Kiitän vastauksestasi jo etukäteen.

Ystävällisin terveisin

Kristina Korpisalo
restonomiopiskelija

8.4.2009 kello 18.00

Opintojen viivästyminen johtuu suurimmaksi osaksi työnteosta

Opinnoissaan viivästyneet restonomiopiskelijat ilmoittivat opintojen pitkittymisen syyksi työnteon. Erityisesti opinnoissaan jo pitkällä olevat sekä täysipäiväisesti työskentelevät restonomiopiskelijat tiedostivat työnteon häiriötekijäksi.

Pelkkä opiskelu ei ole mahdollista

Restonomiopiskelijoista 78 % näki, että pelkkä opiskelu ei ollut mahdollista, sillä työntekeä oli tärkeä toimeentulonlähde. Vastaajista 71 % ilmoitti tekevänsä töitä pääosin toimeentulon takaamiseksi, mutta myös työkokemuksen (47 %) saamiseksi. Restonomiopiskelijoille työntekeä oli hyvin yleistä. Vastaajista lähes 90 % työskenteli opintojen ohessa. Restonomiopiskelijoiden työssäkäynti oli lisääntynyt noin 30 % verraten vuoden 2004–2006 tehtyihin tutkimuksiin.

Työnteekoon restonomiopiskelijat käyttivät keskimäärin 25 tuntia viikossa, joka oli 5-10 tuntia viikossa enemmän kuin edeltävissä tutkimuksissa. Vastaajat kertoivat työnteekoon käytetyn ajan olevan pois levosta, sosiaalisesta elämästä, vapaa-ajasta, viikonlopuista sekä opiskelusta. Restonomiopiskelijoista 70 % arvioi opintojensa edistyneen tavoitteidensa mukaisesti. Toisaalta noin puolet opiskelijoista näki työnteon vaikuttavan jonkin verran opiskelujen etenemiseen.

Tutkimus työssäkäynnin ja opiskelun yhdistämisen vaikutuksista

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun restonomiopiskelija Kristina Korpisalo opinnäytetyössään ”Työnteon vaikutukset restonomiopiskelijoiden opiskeluun” tutki työssäkäynnin ja opiskelun yhdistämisen vaikutuksia. Tutkimukseen osallistuivat HAAGA-HELIA:n toimipisteen Haagan ja Porvoon restonomiopiskelijat. Tutkimus toteutettiin sähköisellä kyselylomakkeella lokakuussa vuonna 2008. Tutkimus lähetettiin 873 restonomiopiskelijalle, johon vastasi 199 opiskelijaa. Vastausprosentti oli 23 %. Vastaajamäärältään tutkimus oli tyydyttävä ja edustava. Opinnäytetyön ohjasi yliopettaja Pirjo Nuotio.

Lisätiedot

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu, Haagan toimipiste
Restonomiopiskelija Kristina Korpisalo, 040 414 7036, korpisalo.kristina@netti.fi
Yliopettaja Pirjo Nuotio, 050-5448 113, pirjo.nuotio@haaga-helia.fi

Taustatiedot

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu kouluttaa liike-elämän ja palveluelinkeinojen asiantuntijoita. Ammattikorkeakoulussa opiskelee noin 10 000 opiskelijaa.